

Erfaringer med, holdninger til og kunnskap om seksuell trakassering

En omfangsundersøkelse i den norske befolkningen

Tuva Bjerkebakke og Marie Christine Boilard Sogge

15. februar 2024

Innhold

1	Innledning	11
1.1	Bakgrunn og formål.....	11
1.2	Problemstillinger	12
1.3	Hva sier loven om seksuell trakassering?	13
1.4	Rapportens oppbygging.....	15
2	Hvordan undersøke seksuell trakassering?	16
2.1	Teoretiske perspektiver	16
2.2	Metodiske tilnærminger	25
2.3	Tidligere undersøkelser	28
3	Om denne undersøkelsen	30
3.1	Datainnsamling	30
3.2	Spørreskjemaet.....	32
3.3	Analyser og rapportering	39
4	Forekomst av seksuell trakassering	47
4.1	Over halvparten av befolkningen har opplevd seksuell trakassering i løpet av de siste tolv månedene	49
4.2	De som har en annen seksuell orientering enn heterofil, har en funksjonsnedsettelse, eller som tilhører en etnisk minoritet, er mer utsatt enn befolkningen generelt	52
4.3	Forekomsten av seksuell trakassering minker med graden av organisering, med unntak av i arbeidslivet	56
4.4	De fleste blir trakassert av det motsatte kjønn. Men andelen menn som rapporterer om trakassering fra andre menn er større enn andelen kvinner som trakasseres av kvinner.....	58
4.5	Seksuell trakassering forekommer som oftest i arbeidstiden eller under organisert fritid, og alkohol er ikke involvert	60
4.6	Nesten halvparten av de som utsettes for seksuell trakassering opplever det som nedverdiggende, ydmykende eller krenkende	61
4.7	Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan ha både praktiske konsekvenser og innvirkninger på fysisk og psykisk helse, selv for de som opplever mindre alvorlige former for seksuell trakassering	62

4.8	Forekomst sammenlignet med andre undersøkelser	64
5	Holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering	69
5.1	Det er stor variasjon i hvilke hendelser som oppfattes som seksuell trakassering.	71
5.2	Svært få som har vært utsatt for de konkrete hendelsene oppgir selv at de har vært utsatt for seksuell trakassering	74
5.3	Omtrent halvparten opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering i de miljøene de er en del av	76
5.4	De unge mener at det er en problematisk kultur med seksualisert sjargong på arenaene de er aktive på i større grad enn de eldre	79
6	Varsling om seksuell trakassering.....	82
6.1	Flertallet har liten kjennskap til LDO og Diskrimineringsnemda, men kjenner til varslingskanaler på arbeidsplassen og i organisasjoner de er aktive i	85
6.2	Et flertall av de som utsettes for seksuell trakassering informerer ingen.....	87
6.3	Menn og eldre informerer i mindre grad om at de har blitt utsatt for seksuell trakassering.	88
6.4	I organisasjons- og arbeidslivet informerer de fleste kolleger/andre medlemmene fremfor noen med formell rolle	89
6.5	De fleste unnlater å informere fordi de ikke syntes saken var alvorlig nok	90
6.6	Blant de som informerer om hendelsen, opplever et flertall at saken ikke blir fulgt opp.....	92
6.7	Halvparten av ledere føler seg godt rustet til å håndtere situasjoner med seksuell trakassering	94
6.8	1 av 10 varslere på vegne av andre som har blitt utsatt for seksuell trakassering	95
7	Oppsummering og veien videre	98
7.1	Hva er omfanget av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen og på ulike samfunnsarenaer?.....	98
7.2	Hvilke holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering har ulike deler av befolkningen?	99
7.3	Hvilke kjennskap til varslingsorganer og -systemer knyttet til ulike samfunnsarenaer har befolkningen? Hvilke erfaringer har befolkningen med å varsle om seksuell trakassering?	101
7.4	Konklusjon.....	104
	Referanser	106
	Vedlegg 1	112

Tabelloversikt

Tabell 3-1. Sammenligning av utvalget (svarene) og populasjonens fordeling på hhv. kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Prosentvis.	31
Tabell 3-2. Spørsmålsbatteriet som ble benyttet for å måle forekomst av seksuell trakassering, med 17 utsagn fordelt på fire dimensjoner av seksuell trakassering.....	34
Tabell 3-3. Demografisk oversikt over populasjonsgrupper og antall respondenter (n=) i hver gruppe.	40
Tabell 3-4. Kjønnfordeling blant respondenter som har en funksjonsnedsettelse, tilhører en etnisk minoritet, har en sterk religionstilhørighet, eller har en annen seksuell orientering enn heterofil. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	41
Tabell 3-5. Antall og andel respondenter i arbeidslivet, fordelt på livsopphold. Prosentvis.	43
Tabell 3-6. Antall og andel respondenter etter deltakelse i ulike typer organisert fritidsaktiviteter og sett under ett. Prosentvis.....	44
Tabell 4-1. Respondenter som har opplevd kjønnstrakassering, isolert og i kombinasjon med andre dimensjoner for seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter samt antall menn og kvinner som har opplevd kjønnstrakassering er oppgitt i parentes.	50
Tabell 4-2. Respondenter som har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet, isolert og i kombinasjon med andre dimensjoner for seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter samt antall menn og kvinner som har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet er oppgitt i parentes.....	50
Tabell 4-3 Hvordan opplevdes hendelsen? Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis. Antall svar er oppgitt i parentes.	62
Tabell 4-4. Hvilke praktiske konsekvenser fikk hendelsen? Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis. Antall svar er oppgitt i parentes.....	63

Figuroversikt

Figur 3-1. Aldersfordeling blant respondenter som har en funksjonsnedsettelse, tilhører en etnisk minoritet, har en sterk religionstilhørighet, eller har en annen seksuell orientering enn heterofil. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	41
Figur 4-1. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering i befolkningen, enkeltvis og sett under ett. Andel av alle respondenter (N=1 61 60). Prosentvis.	49
Figur 4-2. Forekomst av seksuell trakassering i ulike grupper. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.....	52
Figur 4-3. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering blant kvinner og menn. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	53
Figur 4-4. Forekomst av seksuell trakassering blant menn og kvinner i ulike aldersgrupper. Prosentvis. .	54
Figur 4-5. Forekomst av seksuell trakassering blant menn og kvinner i ulike minoritetsgrupper og sammenlignet med befolkningen generelt. Prosentvis.	55
Figur 4-6. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering blant ulike minoritetsgrupper og sammenlignet med befolkningen generelt. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	56
Figur 4-7. Forekomst av seksuell trakassering på ulike arenaer. Andel som har oppgitt minst én hendelse på (minst) én av arenaene. Prosentvis. Antall som er aktive på hver arena er oppgitt i parentes.....	57
Figur 4-8. Hvem som har utøvd seksuell trakassering. Svarfordeling totalt i befolkningen og blant menn og kvinner. Prosentvis. Antall respondenter som har besvart spørsmålet i hver gruppe er oppgitt i parentes.	59
Figur 4-9. Aldersrelasjonen til den som har utøvd seksuell trakassering. Andel blant dem som har opplevd seksuell trakassering, fordelt på aldersgrupper. Prosentvis. Antall respondenter som har besvart spørsmålet i hver gruppe er oppgitt i parentes.	59
Figur 4-10. Var noen av dere beruset? Svarfordeling blant de som har opplevd seksuell trakassering, fordelt på kjønn og totalt sett Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	61
Figur 4-11. Psykiske og fysiske reaksjoner på hendelsene. Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis.	64
Figur 5-1. Andel som ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.	72
Figur 5-2. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Setting varierer. Prosentvis. Antall respondenter er 16.160.	72
Figur 5-3. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Kjønn varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.	73
Figur 5-4. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Handling varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.	73
Figur 5-5. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Aldersrelasjon varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.	73

Figur 5-6. Har du selv opplevd å bli seksuelt trakassert i løpet av de siste 12 månedene? Andel som svarer «ja» blant ulike grupper. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	76
Figur 5-7. Opplever du at det er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene du er en del av? Svarfordeling blant ulike aldersgrupper. Prosentvis.....	77
Figur 5-8. Andel som opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene de er en del av. Prosentvis. Antall respondenter er oppgitt i parentes.	79
Figur 5-9. Andel som opplever en kultur med seksualisert sjargong og andel som finner denne kulturen problematisk på de ulike arenaene de er aktive på. Prosentvis. Antall respondenter på hver arena er oppgitt i parentes.....	81
Figur 6-1. Andel som kjenner til varslingskanaler på arenaene de er aktive på. Prosentvis. Antall svar for hver arena er oppgitt i parentes.....	85
Figur 6-2. Kjønnfordeling blant de som informerte noen om det som hadde skjedd, fordelt på hvem de informerte til. Prosentvis. Antall respondenter er oppgitt i parentes.	89
Figur 6-3 Årsaker til å ikke informere noen med lederrolle eller annen formell rolle om det som hadde skjedd, fordelt på svaralternativer. Andel blant de som valgte å ikke informere noen om én eller flere hendelser (n=5118). Prosentvis.....	91
Figur 6-4. «Ble saken fulgt opp etter at du hadde informert?». Prosentvis. Antall svar for hver dimensjon er oppgitt i parentes.	93
Figur 6-5. «Er du fornøyd med hvordan saken ble håndtert?». Prosentvis. «Ønsker ikke svare» og «Vet ikke» er tatt ut av figuren. Antall svar for hver dimensjon er oppgitt i parentes.	94
Figur 6-6. Reaksjoner etter å ha sett eller hørt andre bli utsatt for seksuell trakassering. Andel blant kvinner, menn og totalt sett i befolkningen. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.	96

Sammendrag

Verian gjennomførte sommeren 2023 en befolkningsundersøkelse på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Formålet med undersøkelsen var å frembringe kunnskap om erfaringer med, holdninger til, og kunnskap om seksuell trakassering i den norske befolkningen. Populasjonsgrunnlaget er innbyggere i Norge i alderen 15 år og eldre. Denne rapporten viser funn fra denne undersøkelsen.

Spørreskjemaet ble utformet på bakgrunn av to andre undersøkelser, MOST-undersøkelsen gjennomført i 2022 og Trakasseringsbarometeret gjennomført i 2023. Verian har vært ansvarlig for utviklingen av skjemaet, i nært samarbeid med en referansegruppe sammensatt av Kari Fasting, tidligere professor ved Norges Idrettshøyskole, Anja Beate Sletteland, tidligere førsteamanuensis ved OsloMet, og Shorish Azari, seniorrådgiver hos Likestillings- og diskrimineringsombudet. Etter gjennomgang og justeringer, ble skjemaet endelig godkjent av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Undersøkelsen er inndelt i tre hoveddeler: 1) ett spørsmålsbatteri som måler seksuell trakassering med 17 utsagn fordelt på fire dimensjoner, og oppfølgingsspørsmål for de som har vært utsatt for ulike former for seksuell trakassering, 2) ett sett med spørsmål og scenarier for å kartlegge holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering, og 3) ett sett med spørsmål om kjennskap til varslingssystemer og -organer. Den inneholder også et spørsmålsbatteri spesifikt rettet mot ledere i arbeidslivet og organisasjonslivet om rutiner og retningslinjer for håndtering av seksuell trakassering.

Resultatene viser at over halvparten av befolkningen har vært utsatt for seksuell trakassering det siste året. Personer med en annen kjønnsidentitet og kvinner er i større grad utsatt enn menn. Yngre er også mer utsatt enn eldre. De med en annen seksuell orientering enn heterofil, personer med funksjonsnedsettelse, og etniske minoriteter er spesielt utsatt. Forekomsten av seksuell trakassering er høyest i arbeidslivet. Deretter er flest utsatt i offentligheten, etterfulgt av i uorganiserte fritidsaktiviteter og online. Forekomsten er lavest i organiserte og semiorganiserte fritidsaktiviteter. De fleste blir trakassert av det motsatte kjønn. Men andelen menn som rapporterer om trakassering fra andre menn er større enn andelen kvinner som trakasseres av kvinner.

Nesten halvparten av de som utsettes for seksuell trakassering opplever det som nedverdiggende, ydmykende eller krenkende. Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan ha både praktiske konsekvenser og innvirkninger på fysisk og psykisk helse, selv for de som opplever mindre alvorlige former for seksuell trakassering. Alvorlighetsgraden på hendelsen påvirker hvorvidt man opplever praktiske konsekvenser og fysiske og psykiske plager i etterkant. Blant de som opplever grovere former for seksuell trakassering er det et flertall som opplever slike konsekvenser og plager.

Videre avdekker resultatene at holdninger til seksuell trakassering varierer i befolkningen. Blant annet er menn og eldre generelt mindre tilbøyelige til å oppfatte en situasjon som seksuell trakassering. Det er stor variasjon i oppfatninger om hva som kvalifiserer som seksuell

trakassering. Hendelser på arbeidsplassen blir oftere sett på som trakassering sammenlignet med tilsvarende hendelser på andre samfunnsarenaer. Hendelser der menn utsetter kvinner fremfor omvendt, og hendelser som er fysiske fremfor verbale, blir også oftere sett på som seksuell trakassering.

Interessant er det at mange som har opplevd hendelser som kan defineres som seksuell trakassering, ikke selv identifiserer hendelsene som sådan. Videre opplever omtrent halvparten at det ikke er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering på de arenaene de er aktive på. Flere blant de under 30 år opplever at det er en problematisk kultur med seksualisert sjargong på arenaene de er aktive, sammenlignet med de over 50 år.

Over 7 av 10 i befolkningen kjenner lite eller ikke til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) eller Diskrimineringsnemnda. Flertallet er klar over varslingskanaler på arbeidsplassen og i organisasjoner, men mange er usikre på hvordan de skal melde fra om trakassering som skjer offentlig eller på nett. Det er også en tendens til at folk sjelden informerer om trakassering de opplever, og menn samt eldre er mindre tilbøyelige til å rapportere. Mange unnlater å varsle fordi de ikke anser saken som alvorlig nok eller frykter å ikke bli tatt på alvor. Videre finner vi at de fleste som informerer noen i en lederrolle eller enn annen med formell rolle opplever at saken ikke blir fulgt opp, mens kun 1 av 5 ledere i arbeids- og organisasjonslivet synes det er vanskelig å håndtere slike saker.

Rapporten avslutter ved å oppsummere og reflektere over funnene og foreslår videre forskning basert på materialet fra denne undersøkelsen.

Summary

In the summer of 2023, Verian conducted a population survey on behalf of the Norwegian Directorate for Children, Youth, and Family Affairs (Bufdir). This survey aimed to generate knowledge about experiences with, attitudes towards, and understanding of sexual harassment in Norway. The target population consisted of residents in Norway aged 15 years and older. This report presents the findings from this survey.

The questionnaire's design was influenced by two other significant surveys: the Norwegian Armed Forces' survey on bullying and sexual harassment, known as MOST, conducted in 2022; and the Norwegian harassment barometer (Trakasseringsbarometeret), conducted in 2023. Verian took the lead in developing the questionnaire, working in close collaboration with a reference group. This group included Kari Fasting, a former professor at the Norwegian School of Sport Sciences; Anja Beate Sletteland, a former associate professor at OsloMet; and Shorish Azari, a senior advisor at the Equality and Anti-Discrimination Ombud. After thorough review and necessary adjustments, the Norwegian Directorate for Children, Youth, and Family Affairs gave its final approval for the questionnaire.

The survey is divided into three main parts: 1) a sexual harassment scale with 17 items divided into four dimensions and follow-up questions for those who have been exposed to various forms of sexual harassment, 2) a set of questions and scenarios to map attitudes towards and perceptions of sexual harassment, and 3) a set of questions about awareness of reporting systems and bodies for sexual harassment. It also includes a set of questions specifically aimed at leaders in the workplace and organizational life about procedures and guidelines for handling sexual harassment.

The results show that over half of the population has been exposed to sexual harassment in the past year. People with a different gender identity and women are more exposed than men. Younger people are also more exposed than older people. Those with a sexual orientation other than heterosexual, people with disabilities, and ethnic minorities are particularly vulnerable. The incidence of sexual harassment is highest in the workplace. Next, most are exposed in public places, followed by unorganized leisure activities and online. The incidence is lowest in organized and semi-organized leisure activities. Most harassment is perpetrated by the opposite gender. However, the proportion of men reporting harassment from other men is greater than the proportion of women harassed by women.

Nearly half of individuals who experience sexual harassment perceive it as degrading, humiliating, or offensive. Experiencing sexual harassment can lead to tangible impacts on one's physical and mental health, and this is true even in cases of less severe harassment. The severity of the incident influences the likelihood of facing both practical consequences and health-related issues. In instances of more severe sexual harassment, most individuals report experiencing significant adverse effects.

Furthermore, the results reveal that attitudes towards sexual harassment vary within the population. For instance, men and older individuals are generally less inclined to perceive a

situation as sexual harassment. Perceptions of what qualifies as sexual harassment show a wide variation. Incidents in the workplace are more often seen as harassment compared to similar incidents in other social arenas. Incidents involving men harassing women are more frequently seen as sexual harassment. Situations where men harass women, rather than the reverse, and incidents that are physical rather than verbal, are also more frequently perceived as sexual harassment.

Interestingly, many people who have experienced incidents meeting our definition of sexual harassment do not identify these incidents as harassment. Furthermore, about half experience that there is no attention to sexual harassment in the arenas they are active in. More people under the age of 30 experience a problematic culture of sexualized jargon in the arenas they are active in, compared to those over the age of 50.

Over 7 out of 10 in the population are largely unfamiliar with the Equality and Anti-Discrimination Ombud (LDO) or the Discrimination Tribunal. While the majority are aware of whistleblowing channels in workplaces and organizations, many are unsure about how to report harassment occurring in public places or online. People also tend to rarely report experiences of harassment, with men and older individuals being less likely to do so. Many refrain from reporting, either because they do not consider the case serious enough or because they fear not being taken seriously. Furthermore, most individuals who report harassment to someone in a leadership or formal role experience a lack of follow-up on their case. Interestingly, only 1 in 5 leaders in workplaces and organizations report difficulties in handling such cases.

The report concludes by summarizing and reflecting on the findings and suggests further research based on the material from this survey.

1 Innledning

Verian gjennomførte sommeren 2023 en befolkningsundersøkelse på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Formålet med undersøkelse er å frembringe kunnskap om erfaringer med, holdninger til, og kunnskap om seksuell trakassering i den norske befolkningen. Populasjonsgrunnlaget er innbyggere i Norge i alderen 15 år og eldre. Denne rapporten viser funn fra denne undersøkelsen.

Først i dette kapittelet presenterer vi bakgrunnen og formålet for undersøkelsen og hvilke problemstillinger den skal bidra til å belyse. Deretter gjør vi rede for nåværende definisjoner og lovverk. Til slutt legger vi fram rapportens innhold og disposisjon.

1.1 Bakgrunn og formål

I 2021 vedtok Stortinget at det skulle utarbeides en stortingsmelding om seksuell trakassering. Meldingen skal peke ut retningen for det fremtidige arbeidet mot seksuell trakassering. Resultatene fra denne undersøkelsen skal inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget i denne meldingen. Bufdir har gjort en vurdering av tema innenfor meldingen hvor det er behov for ny kunnskap.

I norsk og nordisk sammenheng har seksuell trakassering fått mest oppmerksomhet i ulike deler av arbeidslivet (Bråten 2020; Bråten og Øistad, 2017; 2018), forsvaret (Fasting, Køber, og Strand, 2021), og i skole og utdanning (Bendixen, Daveronis og Kennair, 2018). Denne tendensen ble ytterligere fremhevet i kjølvannet av #metoo-bevegelsen, som rettet søkelyset mot seksuell trakassering i arbeidslivet og i organisasjoner med tydelige hierarkiske maktstrukturer (Sletteland, 2018; Bråten 2020). Dette kan delvis skyldes at Likestillings- og diskrimineringsloven understreker at arbeidsgivere og ledelsen i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner har et særlig ansvar for å forebygge og søke å hindre seksuell trakassering. En forenklet kunnskapsoppsummering fra FHI viser at det, i norsk sammenheng, finnes begrenset forskningsbasert kunnskap om seksuell trakassering på arenaer utenfor arbeidslivet (Jardim m fl., 2022).

Globalt sett har seksuell trakassering fått betydelig oppmerksomhet som et fenomen som forekommer i både offentlige, semi-offentlige og uformelle miljøer, i tillegg til arbeidslivet og organisasjoner (Fileborn og O'Neill, 2023). Studier fra land som Australia (Johnson og Bennett, 2015), Storbritannia (Gekoski m. fl., 2018) og USA (Bastomski og Smith, 2017) har dokumentert at seksuell trakassering forekommer på gater, i uteliv, i taxier og på offentlig transport. I internasjonal sammenheng foreligger det derimot lite forskning som har sett på holdninger til og kunnskap om seksuell trakassering i generelle befolkninger (Fileborn og O'Neill, 2023). Den

internasjonale forskningslitteraturen påpeker imidlertid at seksuell trakassering, som kan variere bredt i handlinger og situasjoner, forekommer i alle samfunnsområder.

Selv om det i Norge er begrenset forskning på seksuell trakassering som et fenomen på tvers av samfunnsarenaer, er det rimelig å anta at forekomsten ikke er begrenset til norsk arbeidsliv og organisasjoner (Jardim m fl., 2022). Denne antakelsen støttes av en nylig publisert omfangsundersøkelse om vold og seksuelle overgrep i den norske voksenbefolkningen, som viser at slike hendelser forekommer både i offentlige og private sfærer (Dale m.fl., 2023). Ung i Oslo-undersøkelsene indikerer også et betydelig omfang av seksuell trakassering og seksuell vold blant norske ungdommer (Bakken & Osnes, 2021).

Til tross for eksisterende kunnskap om omfanget av seksuell trakassering, er det behov for ytterligere forskningsbasert kunnskap for å bedre forstå fenomenet i det norske samfunnet. Det gjenstår å utforske hvordan seksuell trakassering forstås og oppleves i den norske befolkningen, hvor og hvordan seksuell trakassering forekommer og i hvilket omfang det skjer i ulike deler av befolkningen med tanke på diskrimineringsgrunnlagene.

1.2 Problemstillinger

Denne studien skal bidra til å belyse følgende spørsmål:

- 1) Hva er omfanget av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen og på ulike samfunnsarenaer?

Dette spørsmålet tar sikte på å undersøke i hvilken grad ulike deler av befolkningen har vært utsatt for seksuell trakassering sett i sammenheng med ulike diskrimineringsgrunnlag som kjønn og kjønnsidentitet, alder, legning, funksjonsevne, etnisitet, religion og livssyn.

Undersøkelsen kartlegger forekomsten av seksuell trakassering på forskjellige samfunnsarenaer, herunder arbeidsplasser, på kultur- og fritidsaktiviteter, på offentlige steder og i digitale miljøer.

Ved å utforske både forekomsten av seksuell trakassering på ulike samfunnsarenaer og variasjonen i omfanget på tvers av arenaer, kan vi bedre forstå hvilke grupper som er mest sårbare for seksuell trakassering. Det er viktig fordi det kan avdekke mønstre og kontekster der seksuell trakassering er mer fremtredende.

- 2) Hvilke holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering har ulike deler av befolkningen?

Dette spørsmål søker å kartlegge det mangfoldige spekteret av meninger og reaksjoner som finnes i samfunnet om seksuell trakassering.

Ulike grupper kan ha forskjellige perspektiver basert på deres sosiodemografiske bakgrunn, som kjønn, alder, utdanning, og andre sosiodemografiske faktorer. For eksempel kan yngre generasjoner ha en annen forståelse og toleranse for hva som kvalifiserer som seksuell trakassering sammenlignet med eldre generasjoner.

Ved å utforske disse varierte holdningene, kan man få en dypere innsikt i hvordan seksuell trakassering oppfattes i samfunnet og hvordan disse persepsjonene kan påvirke både forebyggende tiltak og respons på slike hendelser.

- 3) Hvilke kjennskap til varslingsorgan og -systemer knyttet til ulike samfunnsarenaer har befolkningen? Hvilke erfaringer har befolkningen med å varsle om seksuell trakassering?

Dette spørsmål handler om befolkningens kjennskap til hvordan å gå frem for å rapportere seksuell trakassering på ulike arenaer, samt deres personlige erfaringer med å varsle / si ifra om slike hendelser. Dette spørsmålet er viktig for å vurdere effektiviteten av eksisterende varslingsystemer og for å identifisere barrierer som hindrer dem som har vært utsatt for hendelser fra å rapportere om det.

Ved å ta for seg disse tre områdene, sikter studien mot å gi en helhetlig forståelse av problemet med seksuell trakassering i det norske samfunnet, samt bidra til utvikling av bedre politikk og praksis for å takle dette problemet.

1.3 Hva sier loven om seksuell trakassering?

Likestillings- og diskrimineringsloven forbyr seksuell trakassering på alle samfunnsarenaer og pålegger arbeidsgivere og ledere i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner å forebygge og hindre seksuell trakassering. Definisjonen av seksuell trakassering er beskrevet i likestillings- og diskrimineringsloven § 13:

Med seksuell trakassering menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.

Denne definisjonen danner grunnlaget for straffeforfølgelse i alvorlige tilfeller, som visse former for seksuelle overgrep i henhold til straffelovens bestemmelser.¹

Det fremgår av § 13 at likestillings- og diskrimineringsloven skiller mellom kjønnsstrakassering og seksuell trakassering. Forskjellen mellom trakassering på grunn av kjønn og seksuell trakassering er blant annet at trakassering på grunn av kjønn ikke antas å ha en seksuell hensikt. Diskrimineringen er direkte basert på personens kjønn. I forarbeidene til loven er det sagt: «Et eksempel på dette kan være en kvinne som jobber i brannvesenet og blir nektet å klatre i stiger, med den begrunnelsen fra lederen at kvinner er uegnet til dette» (Prop. 88 L

¹ Eksempler på ulike typer seksuelle overgrep i henholdt til straffelovens bestemmelser inkluderer seksuelt krenkende atferd (for eksempel blotting og kinking), handlinger (for eksempel beføling av bryster eller kjønnsorganer), seksuell omgang (for eksempel samleie eller lignende seksuelle handlinger, som utførelse av oralsex) og voldtekt.

(2012-2013): 162). Et annet forskjell mellom disse to formene for trakassering er terskelen for hva som anses som uakseptabelt. Mens «plagsom» atferd kan være utilstrekkelig for å kvalifisere som kjønnsstrakassering² anses slike handlinger som alvorlige nok til å falle under definisjonen av seksuell trakassering.

Selv om intensjonen i loven er å skille mellom kjønnsstrakassering og seksuell trakassering, er det i praksis ofte vanskelig å fastsette hvor grensene mellom disse to kan trekkes. I forarbeidene om trakassering på grunn av kjønn uttales det: «Kvinnelige arbeidstakere stemples som udugelige på grunn av sitt kjønn eller mobbes på annen måte fordi de er kvinner. Det kan imidlertid være uklart om trakasseringen er av seksuell karakter eller på grunn av kjønn» (Ot.prp.nr.35 (2004-2005): 38). Problemet for den som har blitt utsatt for trakassering kan også bli mer komplisert når kommentarer eller handlinger befinner seg i grenseland mellom rent kjønnsdiskriminerende og seksuelt motivert atferd.

En annen utfordring er at kjønnsstrakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet ofte forekommer sammen. Forskning viser at et miljø preget av kjønnsstrakassering øker sannsynligheten for at en person vil oppleve uønsket seksuell oppmerksomhet og seksuelle overgrep (Nordstrøm & Odberg, 2022). Gråsonen mellom kjønnsstrakassering og seksuell trakassering, i kombinasjon med manglende kjennskap til lovverk og hjelpeapparat i befolkningen, kan utgjøre en utfordring for de som søker hjelp i slike tilfeller. Med andre ord kan dette være en betydelig hindring for varsling og håndtering av saker om kjønnsstrakassering og seksuell trakassering.

Det seksuelle aspektet vil således være avgjørende for å fastslå om det dreier seg om seksuell trakassering. Seksuell trakassering kan deles inn i verbal, ikke-verbal og fysisk trakassering. Verbal trakassering inkluderer for eksempel seksuelle hentydninger, forslag eller kommentarer om kropp, utseende eller privatliv. Ikke-verbal trakassering kan manifestere seg som nærgående blikk, kroppsbevegelser, visning av seksuelt eksplisitt materiale, blotting og lignende. Fysisk trakassering omfatter alt fra uønsket berøring til overgrep som voldtektsforsøk og voldtekt.

Ifølge Likestillings- og diskrimineringsombudet skal vurderingen av om seksuell trakassering er uønsket ta hensyn til oppfatningen til den som opplever trakasseringen. Likevel må trakasseringen også ha en viss alvorlighetsgrad objektivt sett. Videre er det i utgangspunktet ikke nødvendig at den seksuelle trakasseringen skjer gjentatte ganger. Enkeltstående hendelser kan derfor også utgjøre trakassering. Omstendighetene i saken vil spille en rolle i vurderingen av om seksuell trakassering har funnet sted, samt alvorlighetsgraden av

² Definisjonen av kjønnsstrakassering er beskrevet i likestillings- og diskrimineringsloven § 13: «Med trakassering menes handlinger, unnløtelser eller ytringer som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende.» I motsetningen til seksuell trakassering, omfatter ikke definisjonen av trakassering handlinger som har som formål eller virkning å være plagsom.

trakasseringen. Hvis det er en ubalanse i maktforholdet mellom de involverte, enten det er formelt eller uformelt, kan dette gjøre saken mer alvorlig. Det er heller ikke nødvendig at den som trakasserer har til hensikt å trakassere. I saker som kanskje virker mindre alvorlige, vil det ha betydning om man har gitt beskjed om at man ikke liker det som har skjedd.

Det er utfordringer knyttet til å gi en entydig definisjon av hva slags atferd som skal anses som seksuell trakassering, da det kan være ulike oppfatninger og gråsoner (Bråten og Øistad 2018). En av de store utfordringene i denne sammenhengen er tolkningen av hva som anses som «plagsomt» eller uakseptabelt. Det er her vi står overfor betydelige utfordringer med å definere klart hva som faller innenfor nedre grensen for uønsket og krekende oppførsel. Definisjonen av seksuell trakassering avhenger av den subjektive oppfatningen til den som mottar oppmerksomheten på den ene siden og vurderinger basert på allmenne oppfatninger av hva som utgjør seksuell trakassering på den andre. Ifølge Carstensen (2016) vil bare et begrenset antall hendelser på arbeidsplassen ofte bli definert objektivt som seksuell trakassering, mens mange situasjoner vil havne i en gråsoner. Konteksten for handlingen og relasjonen mellom de involverte vil også ha betydning for hvordan ulike situasjoner oppleves og tolkes (Carstensen 2016; Bråten 2018: 30).

1.4 Rapportens oppbygging

Denne rapporten er en analyse av omfanget av seksuell trakassering i Norge, med utgangspunkt i en omfattende befolkningsundersøkelse blant innbyggere 15 år og eldre.

I kapittel 2 ser vi på teoretiske perspektiver og metodiske tilnærminger til seksuell trakassering, og introduserer tidligere studier for å sette kontekst for denne undersøkelsen.

I kapittel 3 beskriver vi den metodiske tilnærmingen for undersøkelsen, inkludert utvalgsmetoder, datainnsamlingsprosedyre, utforming av spørreskjemaet, og gjennomføring av analysen.

I kapittel 4 analyserer vi forekomsten av seksuell trakassering i Norge og omfanget på ulike samfunnsarenaer, vi ser på hyppigheten og alvorlighetsgraden av forskjellige typer trakassering, og på demografiske forskjeller og konteksten for disse hendelsene.

I kapittel 5 utforsker vi holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering i samfunnet. Vi ser først på hvordan disse holdningene varierer med demografi og setting. Videre ser vi på variasjon i oppfatninger av trakassering på bakgrunn av kjønn, alder og sosial tilhørighet, og hvordan kontekst påvirker hva som oppfattes som seksuell trakassering.

Kapittel 6 gir en oversikt over varsling om seksuell trakassering. Vi ser på hvordan trakassering blir oppfattet og rapportert, grunner til ikke å varsle, og oppfølging etter varsling. Vi ser også på spørsmål knyttet til forebygging og håndtering av seksuell trakassering i arbeids- og organisasjonslivet.

Rapporten avsluttes med Kapittel 7, som oppsummerer de viktigste funnene og foreslår retninger for fremtidig forskning i feltet.

2 Hvordan undersøke seksuell trakassering?

I dette kapitlet drøfter vi ulike teoretiske perspektiver på seksuell trakassering og deres relevans for å undersøke dette fenomenet på ulike samfunnsarenaer. Deretter ser vi nærmere på ulike metodiske tilnærminger for å måle seksuell trakassering. Til slutt drøfter vi hvordan resultatene fra denne undersøkelsen skal relateres med resultatene fra andre undersøkelser i denne rapporten.

2.1 Teoretiske perspektiver

Det meste av forskningen om seksuell trakassering i både norsk og internasjonal sammenheng har blitt utført innenfor arbeidslivet. Videre går vi gjennom noen av de mest vanlige perspektivene på seksuell trakassering i arbeidslivet, og gjør rede for deres relevans for å undersøke seksuell trakassering på andre samfunnsarenaer.

Seksuell trakassering og strukturell makt i arbeidslivet

Seksuell trakassering i arbeidslivet er ofte sett som et uttrykk for makt- og dominansforhold på arbeidsplassen (McDonald 2012; McLaughlin, Uggen og Blackstone 2012; Borchorst og Agustin 2017). Et vanlig perspektiv er dermed å vurdere seksuell trakassering ut fra dynamikken av maktforhold på arbeidsplassen. Dette perspektivet har røtter i maktteori som setter søkelys på hvordan maktforhold påvirker individers atferd og interaksjoner, spesielt i hierarkiske og strukturerte miljøer som arbeidsplasser. Når det gjelder seksuell trakassering, gir denne teorien innsikt i hvordan makt kan bli misbrukt og hvordan trakassering fungerer som et middel eller ressurs for å utøve og bevare denne makten. Fra dette ståstedet er seksuell trakassering mer sannsynlig å forekomme i organisasjoner med tydelige maktforskjeller mellom nivåene i hierarkiet (Fredrikson og Alvinus 2019).

Individer i maktposisjoner har muligheten til å påvirke andre, enten positivt eller negativt. Dessverre kan noen velge å misbruke denne makten, spesielt i fravær av tilsyn eller konsekvenser. Seksuell trakassering kan være en manifestasjon av dette misbruket. Seksuell trakassering kan bli brukt for å dominere, kontrollere, eller marginalisere andre. Det er ikke bare en seksuell handling, men en handling av makt og kontroll (Borchorst og Agustin 2017). Ved å trakassere kan overgriperen sende et klart budskap om hvem som har kontroll i en gitt situasjon. Overgripere kan også bruke sin posisjon til å skremme ofre fra å rapportere trakassering. De kan true med profesjonelle represalier, som avskjedigelse eller forfremmelsesnekt, eller mer personlige trusler.

Sammenfattende kan seksuell trakassering ses på som en manifestasjon av ujevne maktforhold og hvordan individer kan misbruke sin posisjon for å dominere og kontrollere

andre. Forståelse av disse dynamikkene er avgjørende for å skape arbeidsplasser hvor alle føler seg trygge og respektert. For å effektivt bekjempe trakassering fra et maktperspektiv, er det nødvendig å adressere de underliggende maktstrukturer og -dynamikker.

Kritikere av maktperspektivet hevder at å se seksuell trakassering utelukkende gjennom linsen av maktforhold kan være for snevert. Selv om makt uten tvil spiller en rolle, argumenterer noen for at det også er viktig å vurdere andre sosiale og kulturelle faktorer som påvirker atferd på arbeidsplassen. Noen kritikere påpeker at ved å fokusere for mye på maktforhold, kan man overse individuelle motivasjoner eller underliggende psykologiske årsaker til trakasserende atferd. Det kan også være at en slik ensidig forståelse ikke fanger opp alle former for trakassering, spesielt de som forekommer mellom jevnbyrdige kolleger uten klare maktfordeler. Videre argumenterer noen for at en overfokusering på makt kan lede til unødige motsetninger på arbeidsplassen, der man tolker all negativ interaksjon som et resultat av maktmisbruk. Mens det er bred enighet om at maktstrukturer og -dynamikker spiller en rolle i seksuell trakassering, er det også viktig å ha en helhetlig tilnærming som anerkjenner kompleksiteten av dette alvorlige problemet.

Maktbegrepet i et kjønnsperspektiv

Seksuell trakassering i arbeidslivet kan ses som et resultat av kjønns maktstrukturer og forholdet mellom kjønn, makt, og sosial struktur. Kjønnsperspektivet utvider maktbegrepet utover hierarkisk makt og organisatorisk autoritet, og inkluderer også kulturell, sosial og personlig makt. Eksempelvis seksuell trakassering utført av underordnede mot kvinner i ledende stillinger (McLaughlin, Uggen og Blackstone 2012). Kjønnsmaktstrukturer kan være både eksplisitte (som lover eller regler) og implisitte (som kulturelle normer eller holdninger).

Kjønnsperspektivet ser på trakassering som et middel for å opprettholde kjønns maktstrukturer. Dette perspektivet understreker at selv om ikke alle menn trakasserer, og ikke alle ofre er kvinner, er trakassering en del av en større ubalanse mellom kjønnene, spesielt i mannsdominerte arbeidsmiljøer. Seksuell trakassering kan komme fra interne eller eksterne aktører (McLaughlin, Uggen og Blackstone 2012; Borchorst og Agustin 2017; Hagen og Svalund 2019), og dette illustrerer hvordan bredere kulturelle normer påvirker arbeidsplassdynamikken.

Trakassering kan være åpenlys eller mer subtil, men tjener fortsatt formålet med å undertrykke og dominere basert på kjønn. Mens noen former for seksuell trakassering er fysiske og åpenbart seksuelle, kan andre former være mer subtile, men like skadelige. Dette kan inkludere nedlatende kommentarer, kjønnsbaserte vitser, eller marginalisering av kvinner i profesjonelle situasjoner. Selv om disse ikke nødvendigvis er «seksuelle» i streng forstand, tjener de fremdeles formålet med å undertrykke og dominere basert på kjønn. I dette lys ser man sammenheng mellom ulike former for trakassering basert på kjønn, altså at det er vanskelig å trekke et skille mellom kjønnstrakassering og seksuell trakassering.

Sammenfattende ser kjønnsperspektivet på seksuell trakassering som en manifestasjon av dypere kjønnsbaserte maktubalanser, spesielt i miljøer hvor disse ubalansene er mest fremtredende, som på mange arbeidsplasser. Fra dette ståstedet blir trakasseringen ofte sett

som en metode menn bruker for å opprettholde dominans og kontroll over kvinner i arbeidsmiljøet. For å effektivt bekjempe seksuell trakassering fra et kjønnsperspektiv, er det nødvendig å adressere de underliggende kjønnspektstrukturer og -mekanisme som gjør trakassering mulig.

Noen kritikere av kjønnsperspektivet argumenterer for at det i for stor grad overdriver menns oppførsel og ikke tar hensyn til individuelle forskjeller, kulturelle variasjoner eller de mange kontekstene der trakassering kan oppstå.

Seksuell trakassering og organisatoriske forhold på arbeidsplassen

I lys av økt bevissthet om seksuell trakassering på jobben har man begynt å se på hvordan organisasjonsstrukturer kan påvirke dette. Et tredje perspektiv fokuserer på hvordan organisatoriske forhold, både formelle (struktur, mål, strategier) og uformelle (kultur, maktforhold), spiller en rolle. Ledelse, interne prosesser og kommunikasjon er viktige. Dette perspektivet er basert på organisasjonsteori, som hjelper oss å forstå hvordan organisasjonskultur, struktur og ledelse påvirker ansattes atferd.

Forskning viser at organisasjonskultur og normer påvirker sannsynligheten for seksuell trakassering (Pryor, Giedd og Williams 1995, Paetzold 2004:167). Hver organisasjon har sin egen unike kultur, formet av verdier, normer og atferd. Når kulturen bagatelliserer eller undervurderer viktigheten av et trygt arbeidsmiljø, øker risikoen for seksuell trakassering. Fra Dårlig definerte eller mangel på retningslinjer og svake sanksjonsmekanisme, forverre situasjonen. Dette skaper et miljø hvor potensielle overgripere føler at de kan handle uten konsekvenser.

Et klart eksempel er hotell- og restaurantbransjen, som opererer i et unikt skjæringspunkt mellom service, kundetilfredshet og personlig interaksjon. Flere organisatoriske faktorer skaper spesielle utfordringer for seksuell trakassering i denne sektoren. I servicebransjen er det en forsterket forventning om at ansatte skal yte eksepsjonell service, noe som kan lede dem inn i situasjoner hvor grenser overskrides. For eksempel kan en servitør eller hotellresepsjonist føle seg presset til å tåle uønsket seksuell oppmerksomhet fra en kunde for å unngå klager eller for å sikre tips. Uformelle arbeidsmiljøer, høy personalomsetning og tilstedeværelsen av alkohol kan ytterligere komplisere problemet. Forebygging av seksuell trakassering ofte ikke prioriteres i HMS-arbeidet i denne sektoren (se Bråten & Øistad 2017; 2018).

Klare retningslinjer og tilstrekkelig opplæring er avgjørende i kampen mot seksuell trakassering. Ved å tilby regelmessig opplæring om seksuell trakassering kan organisasjoner hjelpe sine ansatte til å forstå hva som utgjør uakseptabel oppførsel og gi dem verktøyene de trenger for å håndtere potensielle situasjoner. Organisatoriske faktorer som høy personalomsetning kan skape utfordringer i den forbindelse. Med stadig skiftende arbeidstokk kan det være utfordrende å sikre at alle ansatte er godt informert og opplært i bedriftens retningslinjer mot trakassering.

Varslingskanaler bør være lett tilgjengelige, sikre og effektive. Maktstrukturen i en organisasjon kan være en viktig faktor og skape utfordringer når det gjelder varsling om seksuell trakassering. Hierarkiske organisasjoner, hvor makten er konsentrert på toppen, kan potensielt skape miljøer hvor overgripere føler immunitet, spesielt hvis de som har makten også kontrollerer rapporterings- og sanksjonsmekanismene.

Samlet sett understreker organisasjonsperspektivet behovet for klare retningslinjer, effektiv opplæring og robuste rapporteringsmekanismer for å bekjempe seksuell trakassering. Samtidig som organisasjonsteorien gir verdifulle innsikter, har den også møtt kritikk. Kritikere hevder at for mye fokus på organisasjonens rolle kan overskygge individuelle handlinger og intensjoner. Det kan skape et bilde hvor overgripere blir sett på som produkter av en defekt organisasjon, snarere enn individer som er ansvarlige for sine egne handlinger. Videre kan denne tilnærmingen utilsiktet bagatellisere personlige opplevelser og traumer som ofrene gjennomgår, ved å redusere dem til kun å være utfall av organisatoriske mangler. Dessuten er det fare for at slike teorier blir for generaliserende, og ikke tar hensyn til spesifikke kulturelle, geografiske eller sektorspesifikke forskjeller.

Seksuell trakassering sett i lys av sosiale og kulturelle normer

Det sosiokulturelle perspektivet ser på seksuell trakassering som et resultat av bredere sosiale og kulturelle normer. Trakassering blir reflektert av disse normene og verdiene, og er ikke begrenset til individuelle handlinger. Det sosiokulturelle perspektivet setter søkelys på hvordan samfunnets holdninger til kjønn, seksualitet og makt kan fremme en kultur der trakassering enten tolereres eller ignoreres (Keyton 1996, Keyton and Menzie 2007, Luthar and Luthar 2008, Merkin 2012; Kleppe og Røyseng 2016).

For eksempel kan kjønnsrollesosialisering i mange kulturer oppmuntre gutter til å være dominante, mens jenter blir oppfordret til å være mer passive. Dette kan skape en ubalanse i maktrelasjoner og føre til at seksuell trakassering aksepteres i større grad. Kulturer som objektiverer kvinner og tabu rundt seksualitet kan også bidra til mangel på forståelse omkring samtykke og respekt og til å normalisere trakassering.

Mennesker kan føle seg tvunget til å følge gruppenormer selv om de fremmer skadelig oppførsel, for å unngå sosial utstøtelse. Sterk vekt på tradisjonelle kjønnsroller kan også øke trakassering. Overdreven vektlegging på «maskuline» kvaliteter, som å være tøff, ikke vise følelser, eller bevise sin «mannlighet», kan noen ganger oppmuntre uønsket seksuell oppførsel. I noen kulturer blir «ekte femininitet» assosiert med passivitet, underdanighet eller sårbarhet. Dette kan skape et miljø hvor kvinner føler seg presset til å akseptere uønsket oppmerksomhet eller atferd snarere enn å konfrontere eller rapportere den. Hvis femininitet blir sett på som svakhet, kan det oppmuntre noen individer, uavhengig av kjønn, til å utnytte eller trakassere dem som oppfattes som «feminine». Det er viktig å peke på problemet ligger ikke i verdsettingen av kjønnsidentiteter i seg selv, men når disse idealene forvrenges for å undertrykke eller dominere andre.

Samtidig kan kulturelle normer som krever omsorg og underkastelse fra kvinner. Dette kan føre til at de føler et press for å «ta vare på» eller «gled» andre, selv på bekostning av deres egen komfort eller sikkerhet og bidra til trakassering.

Det sosiokulturelle perspektivet har vært nyttig for å forstå variasjoner i omfanget av seksuell trakassering i ulike sektorer. I hotell- og restaurantbransjen, en av sektorene hvor det er rapportert høyeste forekomst av seksuell trakassering, kan aksepterte kjønnsroller og kundeservice-idealer og et vektlagt fokus på «det feminine», som understreker stereotyper, potensielt bidra til en kultur hvor trakassering tolereres mer enn i andre sektorer (Folgerø og Fjeldstad 1995; Mulinari 2007; Yagil 2008; Aagestad et al. 2015; Bråten & Øistad 2017; Bergold 2018). I Helse- og omsorgssektoren blir seksuell trakassering ofte ignorert eller bagatellisert ved at det betraktes som utilsiktede handlinger fra brukere og pasienter og som «en del av jobben» (Spector, Zhou og Che 2014; Nielsen mfl. 2017; Hagen og Svalund 2019). I de kreative bransjene blir seksuell trakassering også ofte normalisert. Dette kan delvis forklares av en sektorkultur som har økt fokus på kropp og seksualitet (Hennekam og Bennett 2017; Kleppe og Røyseng 2016).

Det sosiokulturelle perspektivet er nyttig for å forstå variasjoner i trakasseringssomfang i ulike sektorer. Det synliggjør hvordan terskelen for hva som er akseptabelt og uakseptabelt oppførsel, for hva som anses som seksuell trakassering varierer ikke bare mellom ulike samfunn, men også mellom ulike sektorer av samfunnet. Kritikere hevder at et slik fokus på sosiale og kulturelle normer kan underminere individuelle handlinger og undervurdere ofres opplevelser. Uansett hvor dype sosiale eller kulturelle røtter et fenomen kan ha, må retten til et trygt og respektfullt arbeidsmiljø opprettholdes. Det er viktig å støtte de som motsetter seg skadelige normer, selv i kulturer som normaliserer trakassering.

Seksuell trakassering som kommunikativ handling

Kommunikasjonsperspektivet ser på seksuell trakassering som et resultat av kommunikasjonsprosesser. Både verbalt og fysisk trakassering er form for *kommunikativ* handling, og kan oppstå på grunn av misforståelser eller feiltolkninger mellom avsender og mottaker av en melding. Dette kan for eksempel skje når en part misforstår den andres grenser eller intensjoner, enten det skyldes kulturelle forskjeller, tidligere erfaringer eller sosiokulturell bakgrunn. Noe som kan bli oppfattet som trakassering i en kultur eller kontekst, kan bli sett på annerledes i en annen.

Støy i kommunikasjon, som eksterne distraksjoner eller interne forstyrrelser som fordommer, kan også legge grunnlaget for trakassering. Dersom støy hindrer klar kommunikasjon om grenser eller intensjoner, kan det legge grunnlaget for seksuell trakassering. Gruppenormer, maktforhold og klar kommunikasjon spiller også en rolle i trakasseringssaker.

Det er viktig å merke seg at ikke all seksuell trakassering er direkte eller åpenbar. Noen ganger kan det være subtilt, sendt gjennom antydninger, dobbelte meninger, eller usagte forutsetninger. Disse implisitte meldingene kan noen ganger være vanskeligere å identifisere, men kan likevel skape et utrygt miljø. Samtidig er mye av vår kommunikasjon ikke-verbal, inkludert kroppsspråk, tonefall og ansiktsuttrykk. Misforståelser eller feiltolkninger

av disse signalene kan føre til handlinger som blir oppfattet som trakasserende, selv om de ikke var ment som det.

Kommunikasjon er en toveis prosess, hvor mottakeren sender tilbakemelding til avsenderen. I tilfeller av seksuell trakassering kan denne tilbakemeldingsløkken være fraværende eller forvrengt, slik at trakasserende oppførsel ikke blir korrigert. Hvis trakassering skjer uten noen form for kommunikatív respons (enten fra ofre, vitner, eller ledelsen), kan dette tolkes som en stillfiende aksept av slik oppførsel.

Klare og tydelige kommunikasjonsstrategier rundt hva som utgjør seksuell trakassering og hvordan det vil bli håndtert, kan være avgjørende for å forebygge slike hendelser. Uklar kommunikasjon kan føre til usikkerhet blant de ansatte om hva som er akseptabel atferd. I tilfeller av seksuell trakassering kan også mangelen på metakommunikasjon—som for eksempel en diskusjon om grenser, intensjoner og komfortnivåer—forsterke misforståelser og problematisk oppførsel. Hvordan hendelser av seksuell trakassering kommuniseres internt i en organisasjon (f.eks. via rykter, formelle klager, eller diskusjoner) kan påvirke oppfatningen av alvorlighetsgraden av hendelsen, samt organisasjonens vilje til å gripe inn. Hvordan en organisasjon responderer på rapporter om seksuell trakassering er også en form for kommunikasjon. En rask og støttende respons kan kommunisere at organisasjonen tar problemet alvorlig, mens en treg eller avvisende respons kan signalisere det motsatte.

Mens kommunikasjonsteorien gir et verdifullt verktøy for å forstå noen av de dynamikkene som kan ligge bak seksuell trakassering, er det også viktig å anerkjenne dens begrensninger. Kritikere hevder at å redusere seksuell trakassering til en kommunikasjonsfeil kan ugyldiggjøre de reelle opplevelsene av ofrene ved å legge for mye vekt på mulige misforståelser. I tillegg kan en slik tilnærming utilsiktet skape et rom for å bortforklare trakasserende atferd som enkel «feilkommunikasjon», i stedet for å erkjenne den som et uttrykk for makt og kontroll. Dessuten kan det være en fare for å overforenkle komplekse sosiokulturelle og psykologiske dynamikker ved å fokusere for sterkt på den individuelle kodings- og dekodingsprosessen. Endelig er det en risiko for at man overser systemiske problemer, som organisasjonsstrukturer, ved å fokusere for mye på kommunikative handlinger i isolasjon.

Seksuell trakassering gjennom psykologiske linser

Det psykologiske perspektivet på seksuell trakassering fokuserer på individuelle dimensjoner, og undersøker psykologiske drivkrefter hos både overgriper og offer. Dette gir innsikt i underliggende psykologiske faktorene og dynamikken som påvirker trakasserende oppførsel, hvordan den oppleves og potensielle intervensjoner.

Studier viser at trakasserende ofte har personlighetstrekk som narsissisme, psykopati og machiavellisme (Zeigler-Hill m.fl., 2016). Utover bestemte personlighetstrekk, har forskning også påpekt at individer med en tendens til å seksuelt trakassere ofte viser tegn på moralsk frakopling (Page & Pina 2015; Page m.fl. 2016). Dette begrepet (Bandura 1990; 1999), avdekker flere strategier eller kognitive prosesser som overgripere benytter for å rettferdiggjøre sine handlinger eller fremstille dem som akseptable.

Overgripere kan ansvarsforskye, hvor de plasserer skylden for deres oppførsel på eksterne faktorer eller omstendigheter utenfor deres kontroll. Folk kan tilskrive trakassering til ledelsen som anses å tolerere slik oppførsel (Pryor & Fitzgerald, 2003; Pryor m.fl., 1995). Dårlig oppførsel kan også tilskrives kollektive beslutninger, spesielt i et fiendtlig arbeidsmiljø (Pryor & Fitzgerald, 2003) eller i mannsdominerte vennegrupper (Quinn, 2002; Saunders & Easteal, 2013).

Overgripere kan også bruke eufemistisk merking—nøytrale eller bagatelliserende uttrykk for å beskrive deres handlinger—som «spøk» (Bill & Naus, 1992), «uskyldig moro» (Kelly, 1988), «flørting» eller «tullprat» (Tata, 2000). I tillegg kan overgripere prøve å forvrengte konsekvensene av deres handlinger ved å nedtone den skade eller smerte de har forårsaket offeret. I ekstreme tilfeller kan overgripere bruke avhumanisering eller legge skylden for overgrepet direkte på offeret selv. Dette kan skje gjennom at overgriperen gjør offeret om til et sexobjekt.

På den annen side, varierer offerets respons sterkt, påvirket av faktorer som tidligere traumer, personlighetstrekk, og tilgjengelige mestringsstrategier. Samfunnsmessige press, som frykt for stigmatisering, ikke å bli trodd, eller represalier, kan også hemme en persons vilje til å rapportere hendelsen.

Psykologiske konsekvenser for ofre kan være kompleks og påvirket av flere variabler, inkludert den spesifikke situasjonen og relasjonen til overgriperen. Dybden av den psykologiske skaden trakassering kan forårsake bør ikke undervurderes. Utover den umiddelbare følelsesmessige belastningen, kan langvarige konsekvenser som depresjon, angst, lav selvfølelse, og PTSD påvirke offerets liv i betydelig grad (Chen m.fl. 2010; Paras m.fl. 2009; Steine m.fl. 2012, 2021).

Det psykologiske perspektivet gir viktige innsikter i de individuelle og psykologiske aspektene av trakasserende oppførsel, men har begrensninger. Kritikere peker på at et overfokus på de individuelle dimensjonene kan overskygge bredere sosiale, kulturelle og strukturelle faktorer som bidrar til seksuell trakassering. Dette perspektivet kan også legge for mye vekt på offerets psykologiske respons, noe som kan gi inntrykk av at offerets reaksjoner eller personlighet på en eller annen måte bidrar til overgriperens handlinger. Dette kan komme nær en form for "offerbeskyldning".

Seksuell trakassering i et tverrfaglig perspektiv

Seksuell trakassering i arbeidslivet er et komplekst fenomen, og disse teoretiske perspektivene gir forskjellige verktøy for å forstå og bekjempe det. Mange forskere og praktikere trekker på tvers av disse teoriene for å få en helhetlig forståelse av problemet. Et eksempel på en slik tverrfaglig analytisk tilnærming er firefaktormodellen utviklet av O'Hare og O'Donohue (1998). Modellen tar hensyn til individuelle, kontekstuelle og organisatoriske faktorer for å forklare seksuell trakassering i arbeidslivet. Faktorene inkluderer utøverens motivasjon, evne til å sette seg ut over moralske hemninger, evne til å overvinne barrierer, og evne til å overvinne motstand fra offeret. (O'Hare og O'Donohue 1998)

Et annet eksempel er «person-situasjon-interaksjon». Begrepet stammer fra sosialpsykologien og refererer til ideen om at menneskelig atferd ikke er bestemt utelukkende av enten personlige egenskaper (som personlighetstrekk) eller situasjonelle faktorer (som miljøet eller den spesifikke konteksten personen befinner seg i). I stedet antyder det at atferd bestemmes av en kompleks interaksjon mellom disse to faktorene. Med andre ord vil en persons reaksjon i en gitt situasjon være et resultat av både deres individuelle egenskaper og de spesifikke omstendighetene de står overfor (Burn 2019; Pryor m.fl. 1993). Når det gjelder å undersøke seksuell trakassering gjennom linsen av person-situasjon-interaksjon, kan det hjelpe oss med å forstå en rekke viktige aspekter, som overgriperens atferd, offerets respons og forekomst av seksuell trakassering.

For å forstå overgriperens atferd er det viktig å anerkjenne at selv om visse personlighetstrekk kan predisponere noen til å utføre trakasserende handlinger (for eksempel høy narcissisme eller lav empati), vil ikke alle med disse trekkene nødvendigvis bli overgripere. Situasjonelle faktorer, som en organisasjonskultur som tolererer trakassering eller mangel på klare konsekvenser for slik atferd, kan øke sannsynligheten for at enkelte personer engasjerer seg i trakasserende oppførsel.

Når det gjelder offerets respons gjør person-situasjon-interaksjon oppmerksom på at en persons reaksjon på trakassering vil ikke bare være avhengig av deres personlighet eller tidligere erfaringer, men også av den spesifikke situasjonen de står overfor. For eksempel kan en person som generelt er selvsikker og ikke redd for å utrykke sine meninger, føle seg ute av stand til å konfrontere en overgriper hvis overgriperen er deres overordnede på jobben.

Ved å se på interaksjonen mellom individuelle og situasjonelle faktorer kan man få en bedre forståelse av hvorfor trakassering skjer i visse miljøer og ikke i andre. For eksempel kan en arbeidsplass med mange individer som har trakasserende tendenser ikke nødvendigvis oppleve høye trakasseringssrater hvis det er strenge politikker, opplæringsprogrammer og konsekvenser på plass som motvirker slik atferd.

Seksuell trakassering utenfor arbeidslivet, sett på tvers av ulike samfunnsarenaer

I lys av perspektiver og forskning som har fokusert på arbeidslivet, er det avgjørende å utvide blikket for å inkludere andre samfunnsarenaer der seksuell trakassering kan forekomme. Tradisjonelle teorier om seksuell trakassering har hovedsakelig vært forankret i en forståelse av hierarkiske strukturer og maktforhold typisk for arbeidsplasser, hvor de første og mest omfattende tiltakene mot trakassering har blitt iverksatt. Det er imidlertid klart at mange av samfunnsarenaene hvor trakassering finner sted, deler lignende strukturelle trekk med arbeidslivet.

For eksempel har utdanningsinstitusjoner ofte klare hierarkiske relasjoner og avhengighetsforhold som kan legge til rette for maktmisbruk i form av seksuell trakassering. I opplæringssektoren er relasjonene mellom lærere og studenter, eller mellom erfarne og nye forskere, spesielt utsatt. Avhengighetsforholdet som oppstår, enten det gjelder karaktergivning eller forskningsfinansiering, kan lede til problematiske situasjoner.

I politiske sammenhenger kan seksuell trakassering manifestere seg som følge av maktspill, interne hierarkier og personlige ambisjoner om avansement. Dette er særlig utbredt i situasjoner hvor valgte tillitspersoner eller representanter er avhengige av støtte for å bli valgt eller gjenvalgt.

I menigheter eller trossamfunn kan den hierarkiske strukturen, sammen med religiøse lederes åndelige autoritet, danne en risikabel kontekst for seksuell trakassering. De troende kan være ekstra sårbare fordi de søker veiledning og støtte fra sine åndelige ledere.

I organiserte fritidsaktiviteter som idrett eller andre klubber, kan trakassering forekomme mellom trenere og utøvere, erfarne og nyankomne deltakere, eller blant jevnaldrende. Makt- og dominansspill kan bli synlige i slike miljøer hvor prestasjonspress og kameraderi kan føre til uklare grenser.

Samtidig har arbeidslivsfokuserte teorier sine begrensninger når det gjelder forekomst av seksuell trakassering i offentlige rom, utelivet og på digitale arenaer. I disse miljøene, hvor maktforhold kan være mindre åpenbare og hvor interaksjoner ofte er sporadiske og uforutsigbare, er tradisjonelle tilnærminger utilstrekkelige. Faktorer som anonymitet på internett og alkoholpåvirket atferd i sosiale settinger fører med seg spesifikke utfordringer som ikke alltid enkelt lar seg adressere med teorier utviklet for mer strukturerte miljøer som arbeidsplassen.

Perspektiver som vurderer «person-situasjon-interaksjon» kan tilby verdifulle innsikter i dynamikken i mindre strukturerte omgivelser ved å vurdere samspillet mellom individuelle faktorer og situasjonelle variabler. Disse perspektivene kan bidra til å forklare hvordan og hvorfor seksuell trakassering skjer på tvers av ulike samfunnsarenaer, og hvorfor noen individer kan oppleve eller utøve trakassering i spesifikke omgivelser.

For arenaer som utelivet, offentlige rom og digitale plattformer, må teorier derfor utvides eller til og med revideres for å gjenspeile de unike utfordringene disse omgivelsene presenterer. Det er nødvendig med teorier som tar for seg de flyktige maktstrukturene, den forsterkede rollen til gruppedynamikk og sosial atferd, samt de komplekse interaksjonene mellom teknologi og menneskelig oppførsel.

En fremtidig forskningsagenda som retter søkelyset mot seksuell trakassering utenfor arbeidsplassen bør ikke bare tilpasse eksisterende teorier, men også utvikle nye perspektiver som reflekterer det mangfoldige og komplekse landskapet av samfunnsarenaer hvor trakassering finner sted. Slik kan forskere og politikere få en dypere forståelse av disse fenomenene og utarbeide mer effektive tiltak og strategier for å forebygge og håndtere seksuell trakassering i alle samfunnsområder.

I konteksten av denne rapporten blir det tydelig at forståelsen av seksuell trakassering må gå utover den tradisjonelle rammen av arbeidsplassen for å innlemme en mer nyansert tilnærming som kan anvendes på et bredere spekter av samfunnsområder. Dette innebærer en kritisk vurdering av hvordan makt, kjønn og sosiale og kulturelle normer opererer og

interagerer i forskjellige kontekster, samt hvordan disse faktorene kan bidra til forekomsten av seksuell trakassering.

2.2 Metodiske tilnærminger

Det finnes ulike metoder for å måle seksuell trakassering, og ifølge Fasting (2019: 5) kan de grupperes i tre hovedkategorier: 1) direkte spørsmål med eller uten definisjon (med direkte spørsmål mener vi at man bruker enten begrepet seksuell trakassering eller uønsket seksuell oppmerksomhet i spørsmålsformuleringen), 2) et spørsmålsbatteri som måler konkrete handlinger, og 3) en kombinasjon av disse to.

I denne undersøkelsen måler vi forekomsten av seksuell trakassering ved å bruke et spørsmålsbatteri med konkrete handlinger. Vi har også inkludert to direkte spørsmål om seksuell trakassering. Ved å kombinere disse to målemetoder, kan forskjellene mellom faktisk forekomst og omfang av seksuell trakassering (målt gjennom konkrete hendelser) og befolkningens egen oppfatning og rapportering av slike hendelser (målt gjennom å spørre direkte om opplevelse av «seksuell trakassering»), måles og sammenlignes.

I det videre drøfter vi hver kategori ved å gi konkrete eksempler og fordeler og ulemper med disse ulike målemetodene. Vi ønsker å påpeke at eksemplene vi refererer til, ble valgt med utgangspunkt i en bred forståelse av seksuell trakassering, som inkluderer kjønstrakassering og seksuelle overgrep, i samsvar med diskusjonen om gråsoner som er beskrevet i avsnitt 1.3

1) Direkte spørsmål, med eller uten definisjon

Flere norske undersøkelser har brukt direkte spørsmål om selvopplevd seksuell trakassering for å måle seksuell trakassering. Eksempelvis ble det i Levekårsundersøkelsen 2019 stilt spørsmål om det hender at man blir utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, kommentarer eller lignende, på arbeidsplassen. I undersøkelsene om livskvalitet i Norge (2020, 2021 og 2022) ble et lignende spørsmål benyttet. Respondentene ble spurt om de hadde blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, kommentarer eller lignende på jobb i løpet av de siste 12 månedene.³ Resultatene fra slike undersøkelser blir ofte brukt i videre forskning, som i studien av Ødegård m.fl. (2020) som så på utelivsbransjen.

I Nasjonale undersøkelse om mobbing og trakassering i academia (Ipsos 2019) ble respondentene spurt om de hadde blitt mobbet eller trakassert i deres nåværende arbeidsforhold i løpet av de siste tolv månedene. De ble også spurt om de hadde opplevd at noen hadde skaffet seg seksuell omgang med dem ved bruk av vold, eller følt seg

³ Livskvalitet i Norge inkluderer også et direkte spørsmål om å ha blitt tvunget eller forsøkt tvunget til seksuell omgang.

tvunget, truet eller presset til seksuell omgang i deres nåværende arbeidsforhold i løpet av de siste tolv månedene.

En todelt versjon av det direkte spørsmålet om seksuell trakassering ble også brukt i undersøkelser av seksuell trakassering i ulike deler av arbeidslivet (Bråten og Øistad (2017) og i ulike bransjer, som helse- og sosialsektoren (Hagen og Svalund 2019) og film-, TV-, scene-, musikk og spillfeltet (Bråten og Svalund 2018). I disse undersøkelsene ble det skilt mellom fysisk seksuell trakassering og verbal/ikke-verbal seksuell trakassering. Fysisk seksuell trakassering ble i undersøkelsen definert som «berøring, klemming, kyssing eller overgrep som voldtektsforsøk eller voldtekt», mens verbal/ikke-verbal seksuell trakassering ble definert som «kommentarer om kropp, hentydninger, forslag osv., men også håndbevegelser, visning av bilder, ting eller kroppsdelen». Respondentene som deltok i disse undersøkelsene, ble først presentert for definisjonen og deretter spurt om de hadde vært utsatt for fysisk seksuell trakassering i de siste tolv månedene. Det samme formatet ble brukt for spørsmålet om verbal/ikke-verbal seksuell trakassering.

Denne metodiske tilnærmingen har vist seg nyttig for å skape oppmerksomhet rundt forekomst av seksuell trakassering i arbeidslivet. Den er enkel og direkte, men gjør det relativt vanskelig å sammenligne resultater over tid og mellom ulike studier. Dette skyldes både at spørsmålsformuleringen ofte varierer mellom ulike studier, men også at respondentene kan ha ulike forståelser av begrepet seksuell trakassering. I tillegg kan denne forståelsen endres over tid. Uten en klar definisjon, er det vanskelig å vite nøyaktig hva som måles når begrepet «seksuell trakassering» blir brukt i spørsmål, da det er usikkert hva som respondentene legger i begrepet. Selv om respondentene får en klar definisjon av seksuell trakassering, vil den direkte spørsmålsmetoden alltid måle deres subjektive opplevelse. Forskjellige terskler for hva som anses som seksuell trakassering bidrar til denne subjektiviteten. Dette kan føre til uklare eller misvisende resultater og tolkninger, samt underrapportering. Noen kritikere hevder derfor at direkte spørsmål ikke er en effektiv metode for å måle seksuell trakassering, gitt fenomenets kompleksitet, og at denne metoden derfor bør unngås i fremtidige studier (Stark m.fl. 2002).

2) Ett spørsmålsbatteri som måler konkrete handlinger

I vår gjennomgang av ulike undersøkelser om seksuell trakassering, observerte vi en variert bruk av utsagn for å måle konkrete handlinger. Antallet utsagn varierte betydelig, fra så få som tre til så mange som tolv. I studier som måler seksuell trakassering gjennom konkrete handlinger, velger forskere ofte å ikke gi respondentene en definert forklaring på hva seksuell trakassering er. I stedet operasjonaliserer de begrepet gjennom en rekke spesifikke handlinger. Dette betyr at det er forskernes definisjon og forståelse av seksuell trakassering som ligger til grunn for studien, ikke respondentenes subjektive oppfatninger. Ved å fokusere på konkrete handlinger som de har bestemt representerer trakassering, sikrer forskerne en mer standardisert og kontrollerbar måling av fenomenet.

Blant studiene vi så på, var det noen som benyttet seg av tre til fem utsagn. Dette var primært undersøkelser blant barn og ungdom i grunnskoler og videregående skoler, samt

kvinnelige idrettsutøvere (Fasting, Brackenbridge & Knorre 2010; Fasting, Chroni & Knorre 2012; Fasting, Chroni, Hervik & Knorre 2011; Fasting, Brackenbridge & Knorre 2010; Sand, Fasting, Chroni & Knorre 2011).⁴ For eksempel, i undersøkelsen «Ung i Oslo» (Bakken & Osnes, 2021), ble ungdommer spurt om de hadde opplevd nedsettende kallenavn, spredning av seksuelle rykter, og uønsket beføling og deling av intime bilder uten samtykke. De ble også spurt om noen hadde delt bilder eller filmer av dem, uten deres samtykke, hvor de var nakne eller deltok i seksuelle handlinger. Videre ble ungdom på videregående skoler spurt om de hadde blitt presset eller tvunget til samleie eller andre seksuelle handlinger. Spørsmålene fra denne undersøkelsen ble også anvendt i Ungdata-undersøkelsen (se Bakken, 2022).

MOST-undersøkelsen om mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret, som ble gjennomført tre ganger (2018, 2020, 2022), benyttet 16 utsagn for å måle fire dimensjoner av seksuell trakassering: kjønnstrakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press og seksuelle overgrep. Spørsmålene dekket et vidt spekter av situasjoner, fra støtende kommentarer om kjønn til tvungne seksuelle handlinger, og var formulert slik at respondentene skulle reflektere over opplevelser både i og utenfor tjenestetid. En tilsvarende studie om mobbing og seksuell trakassering ved Forsvarsdepartementet (FD) og de underliggende etatene Forsvarsbygg /FB), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Forsvarsmateriell (FMA) i 2022 (Fasting m.fl. 2023) brukte samme spørsmålsbatteri som i MOST-undersøkelsen.

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (2018 og 2022) skiller seg ut i det at respondentene først fikk en definisjon av seksuell trakassering som «uønsket seksuell oppmerksomhet som er krenkende og plagsom», før de ble spurt om de hadde blitt utsatt for noen av de følgende formene for seksuell trakassering: verbal trakassering (seksuelle hentydninger og forslag, kommentarer om kropp, utseende eller privatliv); Ikke-verbal trakassering (a) Nærgående blikk eller kroppsbevegelser, (b) Visning av seksuelle bilder (inkl. digitalt), (c) Blotting og liknende; fysisk trakassering (a) Uønsket berøring, klemming eller kysning, (b) Voldtektsforsøk, (c) Voldtekt (SHOT 2022, 86).

Metoden som bruker spørsmålsbatteri for å måle konkrete handlinger i forbindelse med seksuell trakassering gir en mer detaljert tilnærming enn metoden som bruker direkte spørsmål. Ved å bryte ned trakasseringen i konkrete handlinger, reduseres også risikoen for misforståelser betydelig. Dette tillater forskere å identifisere og analysere de spesifikke handlingene, noe som bidrar til en bedre forståelse av fenomenets natur og omfang. Men denne tilnærmingen har også noen utfordringer. En av de viktigste er utfordringene med å

⁴ Vi fant også studier av kvinnelige eliteidrettsutøvere som benyttet 11 utsagn for å måle kjønnstrakassering, seksuell trakassering, og overgrep i form av verbale, ikke-verbale og fysiske former (Fasting, Brackenridge & Sundgot-Borgen, 2003; 2004; Fasting & Sundgot-Borgen, 2000). Disse utsagnene dekket et bredt spekter av trakassering og overgrep, fra gjentatte uønskede seksuelle hentydninger til voldtekt eller forsøk på voldtekt.

standardisere spørsmålene på tvers av ulike studier og arenaer. Metoden kan også ha en begrensning ved at den ikke fanger opp hele spekteret av trakasserende handlinger slik de erfares av respondentene.

3) En kombinasjon av de to første

En tredje tilnærming kombinerer elementer fra de to tidligere metodene. Dette innebærer at respondentene både blir stilt spesifikke spørsmål som kartlegger ulike typer trakasserende handlinger og atferder og at de blir presentert for en definisjon av seksuell trakassering og stilt et direkte spørsmål om det. Denne metodiske tilnærmingen forsøker å balansere behovet for en standardisert definisjon med behovet for å fange opp et bredt spekter av trakasserende atferder.

I vår gjennomgang av undersøkelser som bruke en slik kombinert tilnærming, fant vi at flere studier har benyttet seg av Bergenskalaen (Einarsen & Sørnum 1996; Einarsen, Hagen & Lillebråten 1996; Einarsen, Raknes & Matthiesen 1993; Einarsen m.fl. 2007; Idås, Orgeret & Backholm 2020; Kleppe & Røyseng 2016; Nielsen & Einarsen 2012; Nielsen, Bjørkelo, Notelaers & Einarsen 2010). Dette standardiserte spørreskjemaet består av to hovedelementer for å undersøke seksuell trakassering i arbeidslivet. For det første inneholder det 11 spørsmål om spesifikke uønskede seksuelle handlinger, som måler tre dimensjoner av seksuell trakassering: «uønsket verbal seksuell oppmerksomhet», «uønsket fysisk adferd», og «seksuell press». For det andre inkluderer det et spørsmål som spør respondentene direkte om de selv har opplevd seksuell trakassering. Svarene er begrenset til hendelser de siste 6 månedene, og konteksten er arbeidslivet og arbeidsrelaterte sammenhenger.

Trakasseringsbarometeret 2023 (Hov m.fl. 2023) har også brukt en lignende tilnærming. I denne undersøkelsen ble respondentene først bedt om å vurdere om og hvor ofte de hadde opplevd ulike hendelser i en arbeidssituasjon, der noen hendelser kunne defineres som seksuell trakassering. Dette ble etterfulgt av to direkte spørsmål om seksuell trakassering, etter at respondentene hadde fått en definisjon basert på Likestillings- og diskrimineringsloven.

Politiundersøkelsen (Rambøll 2023) tok i bruk en liknende, men mer detaljert tilnærming. Her ble respondentene først introdusert til en omfattende definisjon av seksuell trakassering, deretter ble de spurt om de hadde opplevd slike hendelser i løpet av de siste tolv månedene, med spørsmål som omfattet fem konkrete typer atferd: mottak av seksuelle kommentarer eller kroppsspråk, eksponering for seksuelt materiale, uønsket fysisk berøring, forsøk på å overtale til seksuelle handlinger, og tvang til seksuelle handlinger.

En kombinert tilnærming, som forener elementer fra begge de ovennevnte metodene, tilbyr en mer balansert løsning. Den gir et helhetlig bilde ved å kombinere bredde og dybde av data, og kan tilpasses til ulike kontekster. Men denne tilnærmingen har også sine utfordringer, spesielt når det gjelder å analysere og tolke kombinerte datatyper.

2.3 Tidligere undersøkelser

I denne rapporten sammenligner vi resultatene om forekomsten av seksuell trakassering fra denne undersøkelsen med andre undersøkelser som ble gjennomført blant den norske befolkningen i alder 15 år og eldre i løpet av de siste fem årene. I det videre gjør vi rede for hvilke undersøkelser som ble inkludert i denne sammenligningen.

Som nevnt innledningsvis utførte Folkehelseinstituttet (FHI) på oppdrag av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet en hurtigoversikt over forekomst av seksuell trakassering i Norge (Jardim m.fl. 2022). Oversikten inkluderer 15 undersøkelser (presentert i 16 publikasjoner) gjennomført mellom 2016 og 2022. En hurtigoversikt er «en kunnskapsoppsummering gjennomført på kortere tid og med forenklet steg» (Jardim m.fl. 2022: 4). Det innebærer at oversikten ikke gikk i dybden med hensyn til metodevalg og evaluering av metodenes kvalitet for de undersøkelsene som ble inkludert. For å kunne sammenligne resultater på tvers av ulike studier og miljøer er det imidlertid viktig å ha en konsistent målemetode. Med andre ord, var det nødvendig å gå gjennom de 15 undersøkelsene og identifisere målemetoden brukt i hver av disse.

Vi har dermed gjennomgått de omtalte publikasjonene og identifisert 9 undersøkelser som har benyttet en målemetode lik den i vår undersøkelse, enten gjennom et sett av spørsmål som måler spesifikke handlinger eller en kombinasjon av dette og et direkte spørsmål om seksuell trakassering (med eller uten definisjon). Blant disse ble to undersøkelser utelatt fra vår analyse på grunn av forskjellige målgrupper, dvs. Hafstad (2019 og 2020) som fokuserte på ungdom under 16 år. Ask (2016) som ble gjennomført før den nye Ligestillings- og diskrimineringsloven trådte i kraft, ble også utelatt. Det etterlot oss med seks undersøkelser (Barn og medier 2020, Nasjonal trygghetsundersøkelsen 2022, Ung i Oslo 2021 og Ungdata 2022, MOST-undersøkelsen 2020, og Idås & Backholm 2020). Hurtigoversikten refererer også til 13 mindre undersøkelser i et vedlegg som dekker spesifikke grupper, yrker eller geografiske områder. Vi har gjennomgått disse publikasjonene og identifisert ytterligere undersøkelser som møter våre kriterier for å kunne sammenligne resultater med denne undersøkelsen.

I tillegg gjennomførte vi en rask gjennomgang for perioden 2022-2023 og fant flere relevante publikasjoner, blant annet Trakasseringsbarometeret 2023 (Hov m.fl. 2023), undersøkelsen om mobbing og seksuell trakassering i Forsvarsdepartementet (FD) og de underliggende etatene Forsvarsbygg (FB), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Forsvarsmateriell (FMA) (Fasting m.fl. 2023), og MOST-undersøkelsen 2022 (Ubisch m.fl. 2023).

3 Om denne undersøkelsen

I dette kapittelet gjør vi rede for datainnsamlingen og diskuterer utvalget i undersøkelsen. Videre kommenterer vi utformingen av spørreskjemaet og sammenheng mellom spørsmålene vi har brukt. Til slutt presenterer vi hvordan vi har gått frem for å analysere resultatene i denne undersøkelsen.

3.1 Datainnsamling

Datainnsamlingen for denne undersøkelsen ble utført over en periode på litt over en måned, fra 4. juli til 16. august 2023.

Populasjonsgrunnet er innbyggere i Norge i alderen 15 år og eldre. Respondentene ble trukket fra Folkeregisteret. Kriteriene for uttrekket ble fastsatt med vekt på kjønn, alder, geografi og landbakgrunn.

Noen grupper besvarer i mindre grad undersøkelser enn andre. Dette gjelder blant annet unge og innvandrere fra ikke-vestlige land. Andelen individer fra aldersgruppene 15-17 år og 18-24 år ble derfor trukket ut med henholdsvis omtrent tre ganger og to ganger det de utgjør av den totale befolkningen. Likeledes ble det trukket en større andel av personer med innvandrerbakgrunn. Dette inkluderte innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre, særlig fra Afrika, Asia, Amerika (unntatt USA og Canada), Europa (unntatt EU/EFTA/Storbritannia), og Oseania (unntatt Australia og New Zealand). Disse gruppene ble trukket ut i en andel som var henholdsvis omtrent to til to og en halv gang større enn deres andel av den totale befolkningen.

For ytterligere å sikre representativitet blant ulike innvandrergrupper, ble skjemaet oversatt til flere språk, inkludert arabisk, engelsk, polsk, somali, tigrinsk og urdu. Disse tiltakene sikret en robust representasjon av yngre aldersgrupper og personer med innvandrerbakgrunn i utvalget.

Utvalgte deltakere mottok en invitasjon via e-post som inneholdt en lenke til spørreskjemaet. Totalt ble det sendt ut invitasjoner til 200 000 personer. De som ikke besvarte undersøkelsen, mottok påminnelser enten via e-post eller SMS opp til tre ganger.⁵

⁵ Det var en liten gruppe på 38 000 mottakere som fikk en ekstra, fjerde påminnelse.

Totalt besvarte 16 160 innbyggere undersøkelsen, som gir en svarprosent på 8 prosent. Svarprosenten var som forventet basert på tidligere erfaringer med undersøkelser på lignende temaer blant befolkningen.

Tabell 3-1 viser en sammenligning av utvalget og populasjonenes fordeling på henholdsvis kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Landsgruppe 1 viser til landbakgrunn fra Afrika, Asia, Amerika (unntatt USA og Canada), Europa (unntatt EU/EFTA/Storbritannia), og Oseania (unntatt Australia og New Zealand). Landsgruppe 2 viser til Norden (unntatt Norge), EU/EFTA, Storbritannia, USA, Canada, Australia og New Zealand.

Tabell 3-1. Sammenligning av utvalget (svarene) og populasjonens fordeling på hhv. kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Prosentvis.

		Utvalg (uvektet)	Populasjon	Differanse
Mann		43,2	49,9	6,7
Kvinne		55,6	49,1	-6,5
Annen kjønnsidentitet		0,6	0,6	0
Ønsker ikke å svare		0,5	0,5	0
15-17 år	Innvandrer (landgruppe 1)	1,7	0,4	-1,3
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 1)	0,2	0,4	0,1
	Innvandrer (landgruppe 2)	0,7	0,3	-0,4
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 2)	0,1	0,1	-0,1
	Norskfødt	7,0	3,9	-3,0
18-24 år	Innvandrer (landgruppe 1)	2,0	1,1	-0,9
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 1)	0,4	0,7	0,3
	Innvandrer (landgruppe 2)	0,7	0,7	0,0
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 2)	0,2	0,1	-0,1
	Norskfødt	9,2	9,2	-0,1
25-44 år	Innvandrer (landgruppe 1)	3,5	6,0	2,4
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 1)	0,8	0,7	-0,1
	Innvandrer (landgruppe 2)	1,5	4,7	3,2
	Norskfødt med innvandrerforeldre (landgruppe 2)	0,3	0,1	-0,2

	Norskfødt	19,5	26,1	6,7
45-66 år	Innvandrer (landgruppe 1)	3,5	3,3	-0,2
	Norskfødt med innvandreforeldre (landgruppe 1)	0,7	0,0	-0,7
	Innvandrer (landgruppe 2)	2,2	3,0	0,8
	Norskfødt med innvandreforeldre (landgruppe 2)	0,6	0,0	-0,6
	Norskfødt	34,0	29,3	-4,8
67 år og eldre	Innvandrer (landgruppe 1)	1,8	0,4	-1,4
	Norskfødt med innvandreforeldre (landgruppe 1)	0,0	0,0	0,0
	Innvandrer (landgruppe 2)	2,4	0,2	-2,2
	Norskfødt med innvandreforeldre (landgruppe 2)	0,1	0,0	-0,1
	Norskfødt	6,7	9,3	2,6

For å sikre at undersøkelsens resultater kan betraktes som representative for målgruppen (den norske befolkningen 15 år og eldre) er utvalget vektet etter populasjonens fordeling på kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Dette innebærer en justering for å kompensere for skjevheter i utvalget, som den nevnte underrepresentasjonen av menn og overrepresentasjonen av kvinner. Vektingen sikter mot å gjøre resultatene mer representative for befolkningen som helhet.

3.2 Spørreskjemaet

Spørreskjemaet ble utformet på bakgrunn av to andre undersøkelser, MOST-undersøkelsen gjennomført i 2022 (Ubisch m.fl. 2023) og Trakasseringsbarometeret gjennomført i 2023 (Hov m.fl. 2023).

Verian har vært ansvarlig for utviklingen av skjemaet, i nært samarbeid med en referansegruppe som inkluderer Kari Fasting, tidligere professor ved Norges Idrettshøgskole, Anja Beate Sletteland, førsteamanuensis ved OsloMet, og Shorish Azari, seniorrådgiver hos Likestillings- og diskrimineringsombudet. Etter gjennomgang og justeringer, ble skjemaet endelig godkjent av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Spørreskjemaet er utformet ved å ta utgangspunkt i et tverrfaglig teoretisk perspektiv, som reflekterer det mangfoldige og komplekse landskapet av samfunnsarenaer hvor trakassering finner sted.

Skjemaet er delt inn i tre hoveddeler: 1) ett spørsmålsbatteri som måler seksuell trakassering gjennom 17 konkrete handlinger fordelt på fire dimensjoner, og oppfølgingsspørsmål til de som har vært utsatt for ulike former for seksuell trakassering som måler forekomst av seksuell trakassering og undersøke kjennetegn ved hendelser og erfaringer med varsling; 2) ett sett

med spørsmål og scenarioer for å kartlegge holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering; 3) ett sett med spørsmål om kjennskap til varslingsystem og -organ. Skjemaet inneholder også ett sett med spørsmål som er rettet spesifikt mot ledere innen arbeidslivet og organisasjonslivet, med spørsmål om rutiner og retningslinjer for å håndtere rapportering av seksuell trakassering.

3.2.1 Forekomst av seksuell trakassering

Spørsmålsbatteri som måler konkrete hendelser

I denne undersøkelsen måler vi forekomst av seksuell trakassering ved bruk av et spørsmålsbatteri bestående av 17 konkrete hendelser fordelt på fire dimensjoner av seksuell trakassering: kjønstrakassering,⁶ uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuell press, og seksuelle overgrep, og en standardisert skala. Det er viktig å påpeke at dimensjonene som kjønstrakassering (spørsmål 1-4), uønsket seksuell oppmerksomhet (spørsmål 5-12), seksuelt press (spørsmål 13-15) og seksuelle overgrep (spørsmål 16 og 17) ikke ble eksplisitt nevnt i spørreskjemaet.

For hvert spørsmål ble det gitt følgende svaralternativer: «én eller to ganger», «noen ganger», «ofte», «veldig ofte», «nei, aldri» eller «vet ikke», og det ble også gitt mulighet til å avstå fra å svare.

Tabell 3-2 nedenfor viser de 17 utsagnene som ble benyttet til dette formålet. Spørsmålene ble innledet med følgende formulering: «Har du i løpet av de siste 12 måneder opplevd noe av det følgende enten på arbeid eller på fritiden, og i så fall hvor ofte ...?». Disse spørsmålene er basert på spørsmålsbatteriet brukt i MOST-undersøkelsen 2022 (Ubisch m.fl., 2023; se også Fasting & Køber 2019) og er tilpasset for å dekke et bredere spekter av samfunnsarenaer.

Tidsrammen på tolv måneder for disse spørsmålene er i tråd med tidligere standarder brukt i lignende undersøkelser (se for eksempel Fasting m.fl. 2023; Ubisch m.fl. 2023; Hov m.fl. 2023).

Deler av spørsmålene som ble stilt ulikt til menn og kvinner, er markert med [...]. Spørsmålene som ble stilt ulikt til menn og kvinner ble ikke stilt til de som ikke identifiserer seg som enten mann eller kvinne.

⁶ Inkluderingen av kjønstrakassering i undersøkelsen anerkjenner at seksuell trakassering ofte starter i det små og kan eskalere til mer alvorlige former. Det tar hensyn til diskusjonen om de gråsonene og sammenhengen mellom ulike former for trakassering (se diskusjon under avsnitt 1.3 og 2.1).

Det er viktig å påpeke at dimensjonene som kjønnstrakassering (spørsmål 1-4), uønsket seksuell oppmerksomhet (spørsmål 5-12), seksuelt press (spørsmål 13-15) og seksuelle overgrep (spørsmål 16 og 17) ikke ble eksplisitt nevnt i spørreskjemaet.

For hvert spørsmål ble det gitt følgende svaralternativer: «én eller to ganger», «noen ganger», «ofte», «veldig ofte», «nei, aldri» eller «vet ikke», og det ble også gitt mulighet til å avstå fra å svare.

Tabell 3-2. Spørsmålsbatteriet som ble benyttet for å måle forekomst av seksuell trakassering, med 17 utsagn fordelt på fire dimensjoner av seksuell trakassering

Dimensjon	Hendelse
Kjønnstrakassering	<ol style="list-style-type: none"> 1. Støtende eller ubehagelige kommentarer om [...], for eksempel at [...] ikke passer til eller burde ha muligheten til å gjøre visse typer oppgaver eller ha visse typer roller 2. Å bli fortalt seksuelle vitser eller historier som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig 3. At noen har behandlet deg dårlig, ignorert, eller fornærmet deg fordi du er [...] 4. At noen har hatt en nedlatende oppførsel eller har kommet med nedverdiggende eller ubehagelige kommentarer eller slengbemerkinger til deg fordi du er [...]
Uønsket seksuell oppmerksomhet	<ol style="list-style-type: none"> 5. Seksuelt ladet stiring eller blick som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig 6. At noen har forsøkt å etablere et romantisk eller seksuelt forhold til deg, til tross for at du har avvist dette 7. Kommentarer eller slengbemerkinger om ditt utseende eller kropp som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig 8. Plagsomme eller påtrengende invitasjoner om date, middager eller lignende, til tross for at du hadde sagt nei til dette 9. Uønskede seksuelle hentydninger (blikk, slengbemerkinger, fleip og erting) om din kropp, dine klær, ditt privatliv, din seksuelle legning eller lignende 10. At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig 11. At noen har sendt deg seksuelt ladede bilder eller filmer som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig 12. Uønsket fysisk kontakt som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig, for eksempel klåing, tafsing, klapping, klemming eller kyssing mot din vilje?
Seksuelt press	<ol style="list-style-type: none"> 13. Uønskede forespørsler om seksuelle tjenester med løfte eller hentydning om belønning, for eksempel løfte om andre arbeidsoppgaver, bedre arbeidsvilkår eller andre fordeler 14. Å bli behandlet dårlig fordi du ikke ville ha sex, for eksempel ved å gi deg dårligere arbeidsoppgaver eller arbeidsvilkår, eller andre ulemper 15. At noen har benyttet seg av sin posisjon for å presse deg til uønsket seksuell aktivitet
Seksuelle overgrep	<ol style="list-style-type: none"> 16. At noen har hatt sex/samleie med deg uten ditt samtykke 17. Å bli tvunget til seksuelle handlinger

Oppfølgingsspørsmål

I tilfeller hvor respondentene rapporterte om å ha opplevd én eller flere av hendelsene som spurtes om, fikk de oppfølgingsspørsmål for hver av de konkrete hendelsene de hadde opplevd.⁷

Respondentene ble ført bedt om å angi på hvilken arena hendelse fant sted. De hadde muligheten til å velge flere arenaer dersom de hadde opplevd lignende hendelser i forskjellige sammenhenger (flervalgsspørsmål). I tilfeller hvor en respondent hadde opplevd den samme typen hendelse flere ganger, eller på ulike arenaer, ble respondenten bedt om å velge den hendelsen de oppfattet som mest alvorlig og om oppgi på hvilken arena den hadde funnet sted. Dette sikret at oppfølgingsspørsmålene var rettet mot en spesifikk hendelse og den spesifikke arenaen den fant sted på.

Deretter ble respondentene spurt om hvem som hadde utøvd handlingen, omstendighetene rundt hendelsen, eventuell involvering av alkohol eller andre rusmidler, respondentenes følelsesmessige reaksjoner på hendelsen, og de påfølgende konsekvensene av hendelsen, både praktiske og psykiske.

Videre ble respondentene spurt en rekke spørsmål om varsling. Dette inkluderte spørsmål om de hadde informert noen om hendelsen og, avhengig av hvor hendelsen fant sted, hvem de eventuelt hadde informert:

- Hvis enkelthendelsen fant sted i arbeids- eller organisasjonslivet, kunne respondentene velge mellom kategoriene «Jeg informerte ingen», «Leder/ lærer/ trener/ annen med lederrolle», «Tillitsvalgt/ HR-ansatt/ annen med en formell rolle», «Kollega/ medstudent/ lagkamerat/ annet medlem», «Helsepersonell», «Arbeidsplassens/ studiestedets/ organisasjonens varslingskanal», «Politiet» og «Annet, noter».
- Hvis enkelthendelsen fant sted utenfor arbeids- eller organisasjonslivet (f.eks. i offentligheten, på internett eller under semiorganisert eller uorganisert fritidsaktivitet), fikk respondentene kun kategoriene «Jeg informerte ingen», «Helsepersonell», «Politiet» og «Annet, noter».

Respondentene som hadde valgt å ikke informere noen i en lederrolle eller annen formell posisjon ble videre spurt om deres grunner til å ikke varsle om hendelsen som fant sted.

⁷ Respondentene som hadde svært bekreftende på spørsmål om de hadde selv opplevd å bli seksuelt trakassert i løpet av de siste tolv månedene (se avsnitt 0), uten å ha svært bekreftende på noen av de 17 konkrete hendelsene, fikk også oppfølgingsspørsmål. Dette var viktig fordi det alltid er en risiko for at de konkrete hendelsene som ble inkludert i spørsmålsbatteriet ikke avdekket hele spektrum av hendelser som befolkningen selv definerer som seksuell trakassering. Dette gjaldt likevel kun tolv respondenter, hvilket tyder på at spørsmålsbatteriet fanger opp fenomenet seksuell trakassering. Disse tolv respondentene er utelatt fra analysene av oppfølgingsspørsmålene.

Respondentene ble gitt en rekke svaralternativer for å forklare deres valg, som inkluderte frykt for ikke å bli trodd eller tatt på alvor, bekymring for negativ påvirkning på karriere eller studier, redsel for å miste jobben, og angst for å bli sosialt ekskludert eller truet, mangel på tillit til de som kunne intervensere, frykt for skade på eget rykte, den emosjonelle belastningen av å varsle, skamfølelse over det som skjedde, eller ønske om å beskytte sin egen eller den ansvarlige personens familie. At hendelsen ikke var alvorlig nok til å rapportere var inkludert i svaralternativene.

Respondentene som hadde informert en person i lederrolle eller en annen med formell rolle, ble spurt om deres sak hadde blitt fulgt opp etter at de rapporterte den, og om de var fornøyde med måten saken ble håndtert på. De som ikke var fornøyde med håndteringen, ble ytterligere bedt om å beskrive hva som kunne ha vært gjort bedre

3.2.2 Spørsmål om holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering

Scenarioer med spørsmål som kartlegger holdninger

For å kartlegge holdninger til seksuell trakassering har vi brukt en eksperimentell tilnærming, der respondentene fikk beskrevet ulike situasjoner og ble bedt om å vurdere om det som skjedde var seksuell trakassering. Målet var å avdekke om den samme handlingen ble oppfattet ulikt i ulike kontekster. Hver respondent fikk tre scenarioer hvor det var randomisert hvilket kjønn ([kvinne/mann]) og alder ([25/50]) den utsatte hadde, aldersrelasjonen til utøveren ([jevngammel/eldre], og hvilken handling som fant sted ([ta på låret/kommentere utseende og kropp]). Kjønn på utøveren ([mannlig/ kvinnelig]) var det motsatte av kjønn på den som ble utsatt.

De tre scenarioene var:

1. på arbeidsplassen (under et møte)
2. i organisert fritid (på fotballtrening)
3. i sosial sammenheng med organisert aktivitet (sommeravslutning med kor)

Respondentene ble spurt om de oppfattet disse scenarioene som seksuell trakassering.

Eksempler på scenarioer

1. Sara (25) opplever at en jevngammel kollega tar henne på låret under et møte.
2. Erlend (50) opplever at en jevngammel kvinnelig lagkamerat tar han på låret under fotballtrening.
3. Marius (25) opplever at en eldre kvinnelig korist kommenterer utseende og kroppen hans når de er på sommeravslutning med koret de begge synger i.

Denne tilnærmingen gir mulighet for å analysere hvordan konteksten og faktorer som kjønn og alder påvirker oppfatningen av hva som er seksuell trakassering.

Andre spørsmål knyttet til oppfatninger av seksuell trakassering

Deretter ble respondentene spurt spørsmål knyttet til deres oppfatning og opplevelse av arenaene som de er en del av når det gjelder seksuell trakassering, deres egne handlinger når de observerer andre blir utsatt for seksuell trakassering, og om de mener selv å ha blitt utsatt for seksuell trakassering. Før de ble stilt disse spørsmålene ble hva som menes med begrepet «seksuell trakassering» definert for respondentene på følgende måte: «enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. Oppmerksomheten kan være fysisk, verbal og ikke-verbal», i tråd med definisjon i §13 i Likestillings- og diskrimineringsloven.

Spørsmål om seksualisert sjargong og kultur

I denne undersøkelsen ble det lagt vekt på å utforske oppfatninger rundt gruppenormer eller kollektiv kommunikasjon knyttet til seksuell trakassering eller upassende oppførsel i forskjellige miljøer eller arenaer som respondentene er en del av. For å kartlegge dette, ble respondentene spurt: «Mener du at det i noen av miljøene du er en del av finnes en kultur med seksualisert sjargong, en måte å snakke på, gester eller fysiske tilnærmelser som folk utenfra kan reagere negativt på, og i så fall hvilke?» De som svarte bekreftende, ble deretter spurt om de selv opplever dette som problematisk på de nevnte arenaene.

Oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering

Respondentene ble spurt om de opplever at det er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene de er en del av, og i så fall hvilke. Respondentene hadde valgmuligheter som «Ja», «Nei», «Ikke relevant» eller «Vet ikke». Dette spørsmålet hadde som mål å avdekke hvorvidt det finnes en bevissthet eller oppmerksomhet rundt temaet i de ulike miljøene.

Observerte andre bli utsatt for seksuell trakassering

Respondentene ble også spurt om de i løpet av de siste 12 månedene hadde sett eller hørt at andre ble utsatt for seksuell trakassering i noen av miljøene de er en del av. For de som svarte ja, fulgte et oppfølgingsspørsmål om deres reaksjoner i disse situasjonene, med alternativer som å informere noen med en formell rolle, gripe inn, snakke med den som ble utsatt, eller ingen av disse.

Direkte spørsmål om seksuell trakassering

Til slutt ble respondentene spurt direkte om de hadde blitt utsatt for seksuell trakassering, og i så fall på hvilke arenaer. De som bekræftet å ha blitt seksuelt trakassert ble ytterligere spurt

om dette hadde skjedd i løpet av de siste tolv månedene, og i hvilke av de tidligere angitte miljøene.⁸

3.2.3 Spørsmål om kjennskap til varslingsrutiner og -organer

For å måle kjennskap til varslingsrutiner og -organer, ble respondentene først spurt om de vet hvordan man skal gå frem for å informere noen i en formell rolle om seksuell trakassering. Respondentene ble også spurt om deres kjennskap til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda. Her kunne respondentene velge mellom ulike grader av kjennskap, som for eksempel om de har kontaktet dem for veiledning eller klage, kjenner dem godt, kjenner dem litt, har bare hørt om dem, ikke kjenner til dem, eller rett og slett ikke vet.

3.2.4 Spørsmål til ledere om forebygging og håndtering

Til slutt ble det stilt en rekke spørsmål til respondenter med en lederrolle enten i arbeidslivet eller organisasjonslivet. Dersom en respondent oppga å ha flere lederroller, ble det randomisert hvilken lederrolle respondenten skulle ta utgangspunkt i når spørsmålene ble besvart. Disse spørsmålene omhandlet hvordan de opplever å håndtere spørsmål om seksuell trakassering, deres kunnskap og tilgang til informasjon om temaet, samt om det er etablerte retningslinjer for håndtering av slike hendelser på arbeidsplassen eller organisasjonen de leder.

I tilfeller der det hadde blitt utarbeidet retningslinjer, ble lederen spurt om retningslinjene innhold noe av det følgende: definisjon på seksuell trakassering, eksempler på seksuell trakassering, en tydelig erklæring om at seksuell trakassering ikke vil bli tolerert, rutiner for håndtering av varsler om seksuell trakassering, rutiner for oppfølging og tiltak, navn på kontaktpersoner man kan søke råd hos ved konkrete hendelse. I tillegg ble de spurt om hvordan det informeres om retningslinjene i deres virksomhet eller organisasjon.

I tilfeller der de ikke hadde vært utarbeidet retningslinjer, ble lederen spurt om hvorfor, med følgende svaralternativer: «Vi har ikke opplevd noen slike hendelser»; «Vi håndterer slike hendelser på alternative måten»; «Vi har ikke tenkt på å utarbeide retningslinjer for dette». Lederen fikk også mulighet til å angi et annet svar eller at de ikke visste hvorfor.

Disse spørsmålene ga innsikt i ledernes perspektiver på forebygging og håndtering av seksuell trakassering i deres respektive arbeidsmiljøer eller organisasjoner. Øverst i skjemaet

⁸ Siden respondentene ble spurt generelt om de har blitt utsatt for seksuell trakassering i løpet av de siste 12 månedene, og ikke direkte om de oppfatter hendelsen(e) som de ble utsatt for som seksuell trakassering, gir kun resultatene av dette spørsmålet en *indikasjon* på forekomsten av hendelser som respondenter selv mener er seksuell trakassering når vi sammenligne med resultatene fra spørsmålsbatteriet som måler konkrete hendelser. Dette er fordi respondentene kan ha lagt en annen forståelse av seksuell trakassering til grunn i sine svar, som er ikke omfattet av de 17 konkrete hendelsene.

3.2.5 Demografiske variabler

For å kartlegge forekomst av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen, har vi spurt respondentene om deres kjønnsidentitet, alder og utdanningsnivå. Videre ble respondentene spurt om ulike personlige egenskaper som mulig kan være diskrimineringsgrunnlag.⁹ Dette inkluderte spørsmål om de har en funksjonsnedsettelse, om de tilhører en etnisk minoritet, og om de har en sterk tilhørighet til eller utøver en religion. I tillegg ble respondentene spurt om de regner seg selv for å være heterofil, homofil, lesbisk, bifil eller å ha en annen seksuell orientering.¹⁰

For å få kartlegge forekomst av seksuell trakassering i forskjellige samfunnsarenaer, har vi inkludert spørsmål om respondentenes livsopphold. Vi har også spurt dem om deres deltakelse i organisert fritidsaktiviteter, som idrettsorganisasjoner, kulturorganisasjoner, religiøse organisasjoner og ulike type frivillige organisasjoner. Vi kartla også deltakelse i semiorganiserte fritidsaktiviteter som private kurs, nettverk på digitale plattformer og sosiale sammenkomster med venner og naboer utenfor hjemmet.

3.3 Analyser og rapportering

I denne undersøkelsen benytter vi enkle, deskriptive analyser, primært krysstabellanalyser. Kjønn er kjent som en viktig forklaringsvariabel for opplevd seksuell trakassering, og alle analyser av forekomst er derfor gjort både på tvers av kjønn og for kvinner og menn separat. Utover det ser vi også på forskjeller knyttet til alder, utdanningsnivå, ulike diskrimineringsgrunnlag og ulike samfunnsarenaer, men kun en variabel av gangen.

3.3.1 Populasjonsgrupper

I analysen deler vi opp populasjon i ulike demografiske grupper. Tabell 3-3 gir en detaljert oversikt over disse populasjonsgruppene. Den viser antallet individer (n=) i hver gruppe. Gruppene er definert basert på kjønn, utdanningsnivå, funksjonsnedsettelse, religiøs tilhørighet, etnisk minoritetstilhørighet og seksuell orientering.

Tabellen viser at de fleste gruppene er tilstrekkelig store til å gi en representativ base for statistiske analyser, inkludert detaljerte nedbrytninger etter ulike variabler. Dette bidrar til å øke nøyaktigheten og påliteligheten av konklusjonene for disse gruppene. For mindre grupper, som for eksempel de med annen kjønnsidentitet (n=101), kan det imidlertid oppstå utfordringer. Dette gjelder spesielt ved detaljerte nedbrytninger, som etter aldersgruppe, og ved forsøk på å generalisere funnene.

⁹ Det er et særskilt vern i loven mot trakassering på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

¹⁰ Kategoriene homofil, lesbisk, bifil og annen seksuell orientering slås sammen til én kategori i analysene.

Tabell 3-3. Demografisk oversikt over populasjonsgrupper og antall respondenter (n=) i hver gruppe.

	Antall respondenter (n=)
Mann	6 957
Kvinne	8 953
Annen kjønnsidentitet	101
Lavere utdanning	7 255
Høyere utdanning	8 836
Har en funksjonsnedsettelse	1 063
Tilhører en etnisk minoritet	1 837
Har en sterk tilhørighet eller utøver en religion	2 385
Ikke-heterofile	959

For å sikre en god forståelse og korrekt tolkning av dataene, har vi kontrollert for kjønn og alder i disse populasjonsgruppene. Dette inkluderer å undersøke kjønnsfordelingen i de ulike undergruppene og sammenligne denne med den generelle populasjonen. Krysstabeller ble brukt for å analysere hvordan ulike variabler fordeler seg eller opptrer i forhold til ulike kjønnskategorier, som illustrert i Tabell 3-4.

Tilsvarende analyser ble gjennomført for aldersfordeling. Ved identifisering av statistisk signifikante forskjeller i disse fordelingene, iverksatte vi ytterligere analyser for å undersøke hvilken variabel hadde størst betydning i forklaringen av forekomst av seksuell trakassering i enkelte populasjonsgrupper. Vårt mål var å sikre at våre konklusjoner reflekterte de reelle mønstrene og sammenhengene i dataene, fri for skjevheter introdusert av ujusterte variabler.

Når vi rapporterer om forekomst av seksuell trakassering på utdanningsnivå, har vi kun sett på forskjeller mellom lavere og høyere utdanning. Med «lavere utdanning» menes alle utdanningsnivå som ligger under høgskole- og universitetsnivå og med «høyere utdanning» menes alle utdanninger på høgskole- og universitetsnivå.

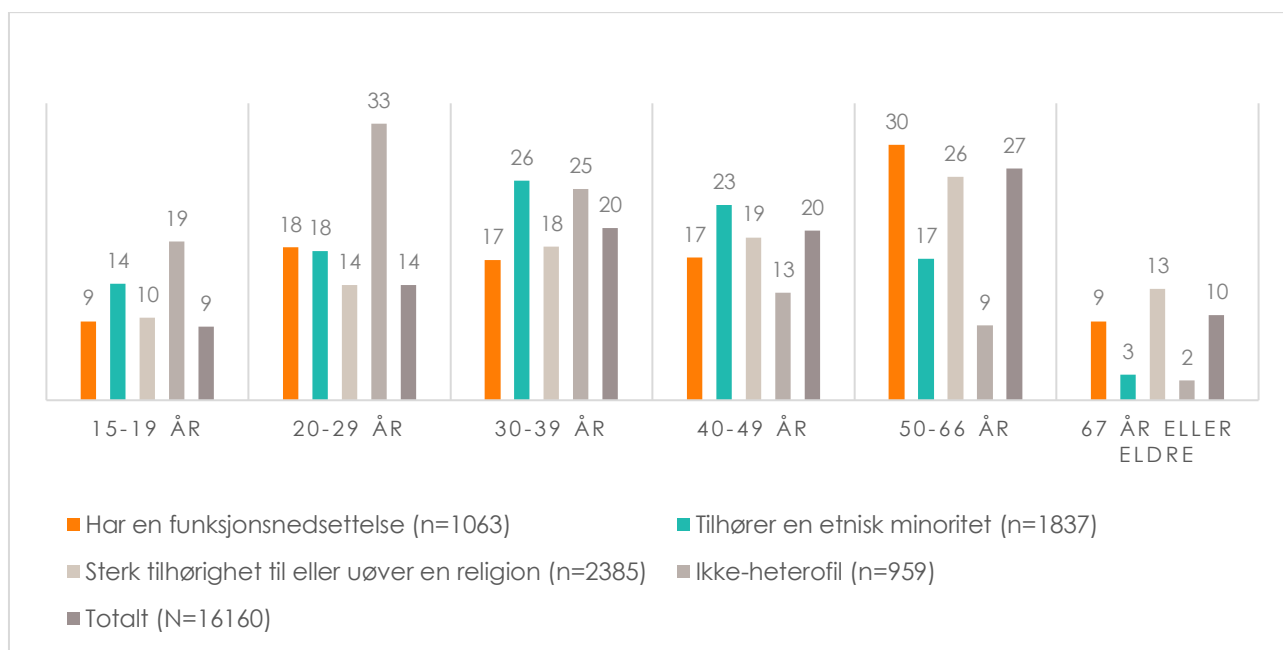
Tabell 3-4 viser fordelingen av kjønn blant respondenter med forskjellige egenskaper som kan være grunnlag for diskriminering. Tabellen indikerer generelt små forskjeller i fordelingen av disse egenskapene blant menn og kvinner, sammenlignet med deres representasjon i befolkningen. Dette gjelder dog ikke for de med annen kjønnsidentitet. I denne gruppen er det signifikant høyere andeler individer med funksjonsnedsettelser og de som ikke er heterofile, sammenlignet med deres andel i den generelle populasjonen. Dette reflekteres igjen i en relativt mindre andel menn i gruppen som har en annen seksuell orientering enn heterofil, sammenlignet med populasjonen.

Tabell 3-4. Kjønnfordeling blant respondenter som har en funksjonsnedsettelse, tilhører en etnisk minoritet, har en sterk religionstilhørighet, eller har en annen seksuell orientering enn heterofil. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

	Har en funksjonsnedsettelse (n = 1 063)	Tilhører en etnisk minoritet (n = 1 837)	Sterk tilhørighet til religion eller utøver en religion (n = 2 385)	Ikke-heterofil (n = 959)	Totalt (n = 16 092)
Menn	47,4	47,9	49,2	41,5	49,9
Kvinner	48,3	50,4	50,1	49,4	49,1
Annen kjønnsidentitet	3,8	1,3	-	7,8	0,6

Basert på Figur 3-1 kan vi sammenligne aldersfordelingene blant populasjonsgrupper med ulike egenskaper som mulig utgjør et diskrimineringsgrunnlag, med den totale populasjonen. Som det fremgår av figuren, er det er en betydelig høyere andel individer som har en annen seksuell orientering enn heterofil blant de under 30 år, sammenlignet med den totale populasjonen. I aldersgruppene 40 år og eldre, er denne andelen betydelig lavere. Videre indikerer figuren at andelen individer som tilhører en etnisk minoritet er betydelig lavere i aldersgruppene 50–66 år og i gruppen som er 67 år og eldre, sammenlignet med den totale populasjonen. Dette understreker viktigheten av å kontrollere for alder i analysen av forekomst blant disse populasjonsgruppene, som er nærmere omtalt i avsnitt 4.2.

Figur 3-1. Aldersfordeling blant respondenter som har en funksjonsnedsettelse, tilhører en etnisk minoritet, har en sterk religionstilhørighet, eller har en annen seksuell orientering enn heterofil. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

3.3.2 Kategorier av samfunnsarenaer

I analysene rapporterer vi om forekomst på ulike samfunnsarenaer, som vi kategoriserer på følgende måte:

- På jobb eller i en situasjon tilknyttet jobb (i arbeidslivet)
- I organisert fritidsaktiviteter (i organisasjonslivet)
- I semiorganisert fritidsaktiviteter
- Nettverk og grupper på digitale plattformer
- På en digital arena
- Uorganiserte fritidsaktiviteter
- I offentligheten

På jobb eller i en situasjon tilknyttet jobb (i arbeidslivet): Denne kategorien inkluderer hendelser som finner sted på jobb eller i situasjoner tilknyttet jobb, som for eksempel på fredagspils, julebord eller bedriftsidrett. Arbeidsplassen er en sentral del av mange menneskers liv og en arena der maktforhold og profesjonelle relasjoner kan gi grobunn for seksuell trakassering.

I organisert fritidsaktivitet (i organisasjonslivet): Respondenten ble spurt om de er aktive i en rekke fritidsorganisasjoner, som idretts- og kulturorganisasjoner, politiske partier, bruker- og interesseorganisasjoner, og frivillige organisasjoner med ulike fokusområder, inkludert de som arbeider med helse, lokalmiljø, humanitære spørsmål, rekreasjon og sosialt samvær, samt religiøse og livssynsorganisasjoner (se detaljer i Tabell 3-6). Disse organisasjoner er viktige for sosial interaksjon og kan ha ulike sosiale strukturer og maktforhold, som kan påvirke forekomsten av seksuell trakassering. De har fellestrekk som tillater oss å betrakte svarene samlet under kategorien «organiserte fritidsaktiviteten» i rapporten.

I semiorganisert fritidsaktivitet: Denne kategorien omfatter private kurs, timer eller partier som respondentene oppgir å delta jevnlig i. Disse mindre formaliserte arenaene kan innebære forskjellige sosiale dynamikker og maktforhold, som kan påvirke opplevelser av trakassering.

Digitale arenaer er delt inn i to separate kategorier i rapporten for å gjenspeile de ulike dynamikkene og interaksjonsformene som finnes i den digitale verden. Dette gir en mer nyansert og presis forståelse av hvordan seksuell trakassering kan forekomme online. Her er de to kategoriene:

- **Nettverk og grupper på digitale plattformer:** Denne kategorien omfatter interaksjoner i mer strukturerte eller spesifikke nettbaserte fellesskap, slik som gaming-plattformer, nettbasert diskusjonsforum, eller spesifikke grupper på sosiale medier. Disse plattformene har ofte egne regler, normer, og kulturer. Seksuell trakassering her kan være preget av plattformens egenart – for eksempel, den kan være knyttet til spillens dynamikk i online gaming, eller til bestemte diskusjonstemaer i forum.
- **På en digital arena:** Denne kategorien dekker en bredere rekke av digitale interaksjoner, inkludert mer generelle sosiale medier og dating-apper. Trakassering på denne typen arenaer kan være mer variert og omfattende, ettersom disse arenaene tiltrekker et bredere spekter av brukere og interaksjoner. Her kan trakasseringen ta mange former, fra uønskede meldinger og kommentarer til mer alvorlige former som

personforfølgelse eller deling av personlig informasjon uten samtykke. Alle respondenter blir spurt om denne arenaen, da det er generelt svært høy tilstedeværelse på internett i befolkningen.

Uorganiserte fritidsaktiviteter: Denne kategorien inkluderer fritidsaktiviteter sammen med venner eller naboer utenfor hjemmet som respondentene oppgir å delta på jevnlig.

I offentligheten: Denne kategorien er en sammenslåing av tre ulike arenaer. Den omfatter hendelser som skjer i det offentlige rom, som for eksempel på kollektivtransport, i parker, på gater, i butikker og andre offentlige steder. Den inkluderer også deltakelse på arrangementer som konserter, festivaler, leirer, samt opplevelser i restauranter, barer, nattklubber og lignende.

3.3.3 Analyse av svarene for hver kategori av samfunnsarenaer

Analysen av svarene for hver arena er basert på den totale gruppen av respondenter som tilhører den aktuelle arenaen. For samfunnsarenaene «i offentligheten» og «på en digital arena», er analysen basert på hele populasjonen i studien, som omfatter 16 160 respondenter.

Når det gjelder mer spesifikke arenaer som «nettverk og grupper på digitale plattformen», er analysen basert på 1 424 respondenter, mens for «semiorganiserte fritidsaktiviteten» er den basert på 2 920 respondenter, og for «uorganiserte fritidsaktiviteten» har den basert på 8 095 respondenter.

For de øvrige samfunnsarenaene, arbeidslivet og organiserte fritidsaktiviteter, er analysene basert på en sammenslåing av ulike grupper av respondenter, og er mer detaljert beskrevet i Tabell 3-5 og Tabell 3-6 nedenfor. Vi gjør oppmerksom på at sammenslåingen innebærer at hvis en respondent har oppgitt svar for flere arenaer innenfor «i offentligheten», telles vedkommende kun én gang. Det samme gjelder for «organiserte fritidsaktiviteten»; en respondent som er aktiv i flere organisasjoner vil telles kun én gang.

Tabell 3-5 gir en oversikt over respondentenes deltakelse i arbeidslivet, fordelt på ulike typer livsopphold. Dette inkluderer inntektsgivende arbeid (heltid og deltid), selvstendig næringsdrivende, og elever/studenter som jobber ved siden av studiene.

Tabell 3-5. Antall og andel respondenter i arbeidslivet, fordelt på livsopphold. Prosentvis.

	Antall	Andel
Inntektsgivende arbeid heltid	8495	75,1
Inntektsgivende arbeid deltid	1266	11,2
Selvstendig næringsdrivende	479	4,2
Elever/studenter i arbeid	1 069	9,5
Totalt i arbeidslivet (n=)	11 309	100

Tabell 3-6 viser fordelingen av deltakelse i ulike typer organiserte fritidsaktiviteter. Den viser andelen respondenter som er medlemmer i forskjellige typer organisasjoner, som idrettslag, kulturorganisasjoner, og politiske partier. Vi gjør oppmerksom på at dette er basert på et flervalgsspørsmål, og en respondent kan være medlem i flere organisasjonstyper.

Tabell 3-6. Antall og andel respondenter etter deltakelse i ulike typer organisert fritidsaktiviteter og sett under ett. Prosentvis.

	Antall	Andel
En idrettsorganisasjon (-lag, -klubb, -forening)	3551	51,5
En kulturorganisasjon (f.eks. korps, kor, teater, folkedans)	1277	18,5
Et politisk parti	695	10,1
En bruker- og/ eller interesseorganisasjon (f.eks. studentorganisasjon, miljøorganisasjon)	735	10,7
En frivillig organisasjon som arbeider med lokalmiljø og bosted (f.eks. grendelag, velforening)	843	12,2
En frivillig organisasjon som arbeider med helse- og helserelevante sosiale oppgaver (f.eks. Nasjonalforeningen for folkehelse, Norske kvinners sanitetsforening)	321	4,7
En frivillig organisasjon som arbeider med humanitære spørsmål (f.eks. Røde Kors, Amnesty)	570	8,3
En frivillig organisasjon som arbeider med rekreasjon og sosialt samvær (f.eks. turlag, pensjonistlag)	580	8,4
En religiøs organisasjon eller livssynsorganisasjon (f.eks. trossamfunn, menighet, forbund)	910	13,2
Antall som er aktive i minimum én form for organisert fritidsaktiviteter (n =)	6 896	100

3.3.4 Fire dimensjoner av seksuell trakassering

I denne rapporten vises ikke data på hendelsesnivå, men heller i form av de fire dimensjonene av seksuell trakassering som ble brukt i MOST-undersøkelsen: kjønnstrakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press og seksuelle overgrep.¹¹ Disse blir analysert enkeltvis, i kombinasjon og samlet (sett under ett). Gjennom en egen enkel faktoranalyse fant vi at fordelingen av de 17 hendelsene i vårt spørsmålsbatteri under

¹¹ Under MOST-undersøkelsen ble det utført statistiske analyser etter datainnsamlingen, blant annet prinsipalkomponentanalyse (PCA). Dette arbeidet resulterte i et spørsmålsbatteri bestående av 15 spørsmål (16 i den siste versjonen) fordelt på fire dimensjoner. Reliabiliteten ble bekreftet gjennom Cronbachs alfa, som indikerte god tilfredsstillende indre konsistens.

disse fire dimensjonene stemmer for det meste overens med kategoriseringen som ble gjort i MOST-undersøkelsen. Det var imidlertid noen unntak.¹² Likevel, med hensyn til tidsbegrensninger og ressurser, samt for sammenligningens skyld, har vi valgt å beholde den samme kategoriseringen.

3.3.5 Skåring av spørsmål om seksuell trakassering

Resultatene fra spørreundersøkelsen kan presenteres på forskjellige måter. I denne rapporten definerer vi forekomsten av seksuell trakassering som at respondenten må ha opplevd minst én hendelse minst én gang i løpet av de siste tolv månedene (se Tabell 3-2 for en detaljert beskrivelse av de 17 hendelsene). Dette kan inkludere en enkeltstående hendelse. Dette innebærer at vi rapporterer resultatene (frekvenser) som prosentandeler på skalanivå.¹³ På denne måten unngås det at en person som har opplevd én hendelse flere ganger, eller mange typer hendelser innenfor samme dimensjon av seksuell trakassering, inngår i materialet flere ganger. Fordelen med denne skåringsprosedyren er at den gir en oversikt over omfanget av seksuell trakassering i form av andel personer som er utsatt. Dette er nyttig for sammenligning mellom ulike grupper og på tvers av forskjellige arenaer.

I noen tilfeller rapporter vi også i form av kombinerte prosentandeler. Denne skåringsprosedyren gjør det mulig å kategorisere personer basert på opplevelsesmønstre (kombinasjon av dimensjoner). Det gir et bilde av andel personer som er utsatt for kun én dimensjon av seksuell trakassering, eller to eller flere dimensjoner i kombinasjon.

3.3.6 Analyse av oppfølgingsspørsmål

Respondentene som rapporterte å ha opplevd én eller flere hendelser knyttet til seksuell trakassering, ble stilt oppfølgingsspørsmål for hver spesifikk hendelse de hadde opplevd.¹⁴

På grunn av at respondenter som har vært utsatt for flere typer hendelser har svart på disse oppfølgingsspørsmålene flere ganger, baserer vi vår analyse på svarene de har gitt minst én gang, på tvers av de ulike oppfølgingsspørsmålene. Derfor vil alle spørsmålene fungere som flervalgsspørsmål. Om en respondent har angitt samme svaralternativ for flere typer hendelser, vil dette svaret likevel kun bli regnet med én gang.

Analysen av oppfølgingsspørsmålene tar utgangspunkt i alle respondenter som har blitt utsatt for en eller flere typer hendelser knyttet til seksuell trakassering i løpet av de siste tolv

¹² For eksempel fant vi at hendelsen «At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig» ikke helt passer inn i kategorien «uønsket seksuell oppmerksomhet» når vi ser på forekomsten av seksuell trakassering i befolkningen.

¹³ I praksis betyr det at alle som har vært utsatt for en eller flere typer hendelser, én eller flere ganger, får verdi 1.

¹⁴ De som har svart at de ikke har blitt utsatt for noen av de konkrete hendelsene, men svarer bekreftende på spørsmålet om de har selv opplevd å bli utsatt for seksuell trakassering, fikk oppfølgingsspørsmål til dette. Disse holdes likevel utenfor analysene, da dette kun gjelder 12 respondenter.

månedene, når vi ser seksuell trakassering samlet sett. Dette tilsvarer 8458 respondenter. I rapporten viser vi svarene som andeler blant dem som har opplevd seksuell trakassering og besvart det aktuelle spørsmålet.

3.3.7 Hvordan lese denne rapporten?

I rapporten vises alle resultater basert på vektete data for å gi en nøyaktig og representativ fremstilling av informasjonen. Basene er uvektet og vist i parentes ($n=$) for sammenligning og referanse. Vi har også merket nedbrytninger med lave baser, og i tilfeller hvor basen er lavere enn 20 ($n < 20$), har vi valgt å utelate disse dataene for å opprettholde analyseresultatenes pålitelighet. Dette er klart merket i rapporten.

Vi har valgt å utelate savnede observasjoner (missing/NA) fra prosentutringingen for å opprettholde dataenes klarhet og nøyaktighet.

Med mindre annet er spesifisert, er alle resultater presentert i prosent.

For å forenkle og tydeliggjøre informasjonen, har vi i noen tabeller og figurer slått sammen svaralternativer. Dette er gjort for å gjøre det lettere å forstå og tolke dataene og er tydelig presisert i rapporten. I tillegg, i noen tilfeller, fokuserer vi kun på ett svaralternativ, som for eksempel andelen som har svart «ja». Også dette er spesifikt angitt.

Når det gjelder analyser og tolkninger i rapporten, kommenterer vi kun forskjeller som er statistisk signifikante med en sikkerhet på 95 prosent.¹⁵ Dette betyr at de observerte forskjellene er reelle i 95 av 100 tilfeller. Derimot, når vi bruker begrepet «tendensen», refererer dette til forskjeller som ikke nødvendigvis er statistisk signifikante, men likevel kan være av interesse for forståelse av dataene.

Videre har vi gitt respondentene muligheten til å svare «vet ikke» og/eller «ønsker ikke å svare» på de fleste spørsmålene. Inkluderingen av disse kategoriene i analysen og fremstillingen varierer. Hvis det er få som svarer «vet ikke», påvirker det sjelden resultatene vesentlig. Men i tilfeller der en betydelig andel har svart «vet ikke», noe som kan innebære at mange respondenter er utelatt fra analysen, vil dette bli spesielt kommentert, da det kan ha betydning for hvordan dataene tolkes.

Når vi beskriver ulike demografiske grupper, sammenligner vi disse hovedsakelig med totalen – ikke med tilsvarende subgrupper, dersom ikke annet er spesifisert.

¹⁵ Siden vi studerer relativt store grupper, har vi begrenset bruken av signifikanstesting til kun enkelte analyser, spesielt de med små baser.

4 Forekomst av seksuell trakassering

I dette kapitlet presenterer vi resultatene for forekomsten av seksuell trakassering. Forekomsten er basert på svarene på spørsmålsbatteriet presentert i avsnitt 3.2.1. Vi definerer forekomsten av seksuell trakassering som at respondenten må ha opplevd minst én av hendelsene det spørres om minimum én gang i løpet av de siste tolv månedene. Det vil si at det kan ha vært en engangshendelse.^{16 17}

Vi vil først presentere forekomsten av seksuell trakassering sett under ett og for ulike dimensjoner av seksuell trakassering, deretter hvilke grupper som er utsatt, hvilke arenaer seksuell trakassering forekommer på, hvem som utsetter andre for seksuell trakassering og hva som kjennetegner hendelsene. Til slutt sammenligner vi resultatene fra denne undersøkelsen med andre undersøkelser.

¹⁶ Se diskusjonen under avsnitt 3.3.5 for detaljer.

¹⁷ Resultatene fra spørsmålet om respondentene har selv opplevd å bli utsatt for seksuell trakassering i løpet av de siste 12 måneder i noen av de miljøene de har en del av (se nærmere beskrivelsen under avsnitt 3.2.2) er altså ikke presentert i dette kapitlet, men i det neste kapitlet (se avsnitt 5.2).

Hovedfunn

- Over halvparten (52 %) av befolkningen har opplevd en eller flere former for seksuell trakassering i løpet av de siste tolv månedene.
- De med en annen kjønnsidentitet enn kvinne eller menn og kvinner er i større grad utsatt enn menn.
- Yngre er mer utsatt enn eldre.
- De som har en annen seksuell orientering enn heterofil, har en funksjonsnedsettelse, eller som tilhører en etnisk minoritet, er mer utsatt enn befolkningen generelt.
- De fleste av hendelsene skjer i arbeidssammenheng, i offentligheten, under uorganiserte fritidsaktiviteter og på nettet. Svært få opplever slike hendelser under organiserte fritidsaktiviteter.
- Nesten halvparten av de som utsettes for seksuell trakassering opplever det som nedverdiggende, ydmykende eller krenkende.
- Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan ha både praktiske konsekvenser og innvirkninger på fysisk og psykisk helse, selv for de som opplever mindre alvorlige former for seksuell trakassering.
- De fleste blir trakassert av det motsatte kjønn. Men andelen menn som rapporterer om trakassering fra andre menn er større enn andelen kvinner som trakasseres av kvinner.

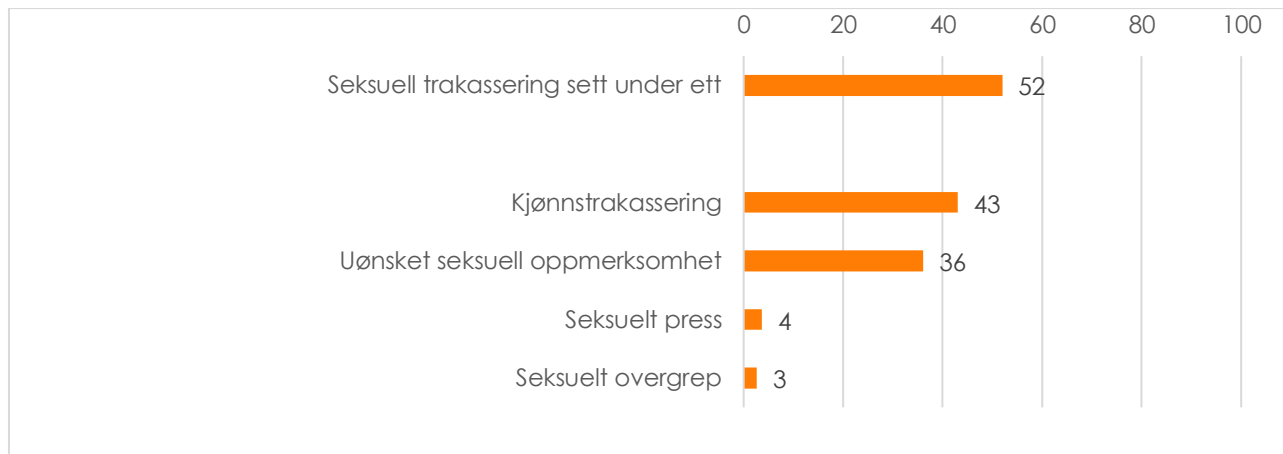
4.1 Over halvparten av befolkningen har opplevd seksuell trakassering i løpet av de siste tolv månedene

Figur 4-1 viser forekomsten av seksuell trakassering målt gjennom spørsmålsbatteriet med de 17 konkrete hendelsene, fordelt på fire dimensjoner av seksuell trakassering (se avsnitt 3.2.1). Som nevnt innledningsvis, kan respondentene ha opplevd flere hendelser innenfor samme dimensjon, og hendelser på tvers av dimensjonene (se avsnitt 3.3.5 for en nærmere beskrivelse av skåring av spørsmål om seksuell trakassering).¹⁸

Når vi ser på de fire dimensjonene av seksuell trakassering under ett, ser vi at 52 prosent har opplevd å bli utsatt for minst én hendelse minimum én gang i løpet av de siste tolv måneder.¹⁹

Nå vi ser på dimensjonene enkeltvis, ser vi at det er kjønnstrakassering som flest har blitt utsatt for; 43 prosent har blitt utsatt for minimum én hendelse som inngår i denne dimensjonen i løpet av de siste tolv månedene. 36 prosent har blitt utsatt for minimum én hendelse som inngår i dimensjonen uønsket seksuell oppmerksomhet, 4 prosent for minimum én hendelse som inngår i dimensjonen seksuelt press, og 3 prosent for minimum én hendelse som inngår i dimensjonen seksuelt overgrep.

Figur 4-1. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering i befolkningen, enkeltvis og sett under ett. Andel av alle respondenter (N=16160). Prosentvis.

¹⁸ Tabell 1 i vedlegg 1, viser detaljer tilknyttet til ulike enkelthendelser.

¹⁹ Hvis vi utelater kjønnstrakassering og kun ser på de øvrige tre dimensjonene (uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press og seksuelle overgrep) under ett, finner vi at 37 prosent har opplevd å bli utsatt for minst én hendelse minimum én eller to ganger i løpet av de siste tolv måneder.

I resultatene som er presentert til nå, har vi sett på forekomsten av seksuell trakassering totalt sett, og hver dimensjon av seksuell trakassering hver for seg. Nedenfor drøfter vi i hvilken grad menn, kvinner og befolkningen generelt opplever flere av de ulike dimensjonene av seksuell trakassering.

Tabell 4-1 viser at 36 prosent av de som har opplevd kjønstrakassering, ikke har opplevd andre former for seksuell trakassering. Videre ser vi at 63 prosent av de som har opplevd kjønstrakassering, også har opplevd minst én hendelse som inngår i dimensjonen uønsket seksuell oppmerksomhet. Når det gjelder kombinasjonen av kjønstrakassering med seksuelt press og seksuelle overgrep, er tilsvarende andelene henholdsvis 7 prosent og 5 prosent.

Tabell 4-1. Respondenter som har opplevd kjønstrakassering, isolert og i kombinasjon med andre dimensjoner for seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter samt antall menn og kvinner som har opplevd kjønstrakassering er oppgitt i parentes.

	Totalt (n=7012)	Menn (n=2272)	Kvinner (n=4669)
Kun kjønstrakassering	36.0	42.2	32.3
Kjønstrakassering i kombinasjon med:			
Uønsket seksuell oppmerksomhet	63.4	57.0	67.3
Seksuelt press	7.4	5.8	8.4
Seksuelle overgrep	5.0	3.2	6.2

Tabell 4-2 viser det tilsvarende for uønsket seksuell oppmerksomhet. Tabellen viser at 23 prosent av de som har opplevd minst én hendelse som inngår i dimensjonen uønsket seksuell trakassering, kun har opplevd uønsket seksuell trakassering. Vi finner også at 76 prosent av de som har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet, også har opplevd kjønstrakassering. Tilsvarende andeler er 9 prosent for de som også har opplevd seksuelt press og 7 prosent for de som også har opplevd seksuelle overgrep.

Tabell 4-2. Respondenter som har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet, isolert og i kombinasjon med andre dimensjoner for seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter samt antall menn og kvinner som har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet er oppgitt i parentes.

	Totalt (n=5 896)	Menn (n=1 898)	Kvinner (n=3 876)
Kun uønsket seksuell oppmerksomhet	22.8	30.0	17.4
Uønsket seksuell oppmerksomhet i kombinasjon med:			
Kjønstrakassering	75.6	68.3	81.4
Seksuelt press	9.3	7.0	10.7
Seksuelle overgrep	6.7	4.6	7.9

Videre er et svært lite antall kun utsatt for seksuelt press (3 %) eller seksuelt overgrep (3 %) (men her er det små baser). De fleste som har opplevd seksuelt press, har også opplevd kjønstrakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet (henholdsvis 89 % og 93 %). Vi finner

også at 32 prosent av de som har opplevd seksuelt press, også har opplevd seksuelle overgrep, samt at 44 prosent av de som har opplevd seksuelle overgrep, har også opplevd seksuelt press. Det er altså slik at de som utsettes for grovere former for seksuell trakassering, også opplever mildere former for seksuell trakassering, og at de fleste også opplever kjønstrakassering.

Kvinner i større grad enn menn opplever flere former for seksuell trakassering. Kjønnsforskjellen er størst for de mindre grovere former for seksuell trakassering, og noe mindre for de mest grovere former.

Når vi ser på hendelsesnivå, ser vi at over halvparten av de som har blitt utsatt har opplevd tre eller flere typer hendelser. En andel på 27 prosent har opplevd å bli utsatt for én type hendelse, 19 prosent for to typer hendelser, og 25 prosent for tre eller fire typer hendelser. En andel på 29 prosent har opplevd å bli utsatt for mer enn fire typer hendelser.

Når respondentene ble spurt om de hadde vært utsatt for de 17 konkrete hendelsene, ble de gitt følgende svaralternativer: 1) én eller to ganger, 2) noen ganger, 3) ofte, 4) veldig ofte, 5) nei, aldri.²⁰ Ser vi på hyppigheten på hendelsesnivå blant de som har vært utsatt, finner vi at:

- Godt over halvparten har vært utsatt for en hendelse én eller to ganger og dette mønsteret gjør seg gjeldene på tvers av de fire dimensjonene av seksuell trakassering.
- Blant de som har opplevd en av de mer alvorlige hendelsene, er det en lavere andel som har opplevd dette oftere enn én eller to ganger²¹, sammenlignet med de mindre alvorlige hendelsene. Til en viss grad er det altså slik de alvorligste formene for seksuell trakassering forekommer sjeldnere enn de mindre alvorlige formene.²²
- Mellom 6 og 14 prosent av de som har vært utsatt, har opplevd hendelsen ofte eller veldig ofte.

Kort oppsummert har flertallet av de som har blitt utsatt for seksuell trakassering opplevd mer enn én type hendelse eller dimensjon av seksuell trakassering, men hyppigheten av gjentakelsene er likevel begrenset.

²⁰ Som nevnt innledningsvis, faller også engangshendelser innunder definisjonen av seksuell trakassering. Se for øvrig avsnitt 3.2.1 for detaljer om hvordan disse spørsmålene ble stilt og avsnitt 3.3.5 for hvordan vi har analysert dette.

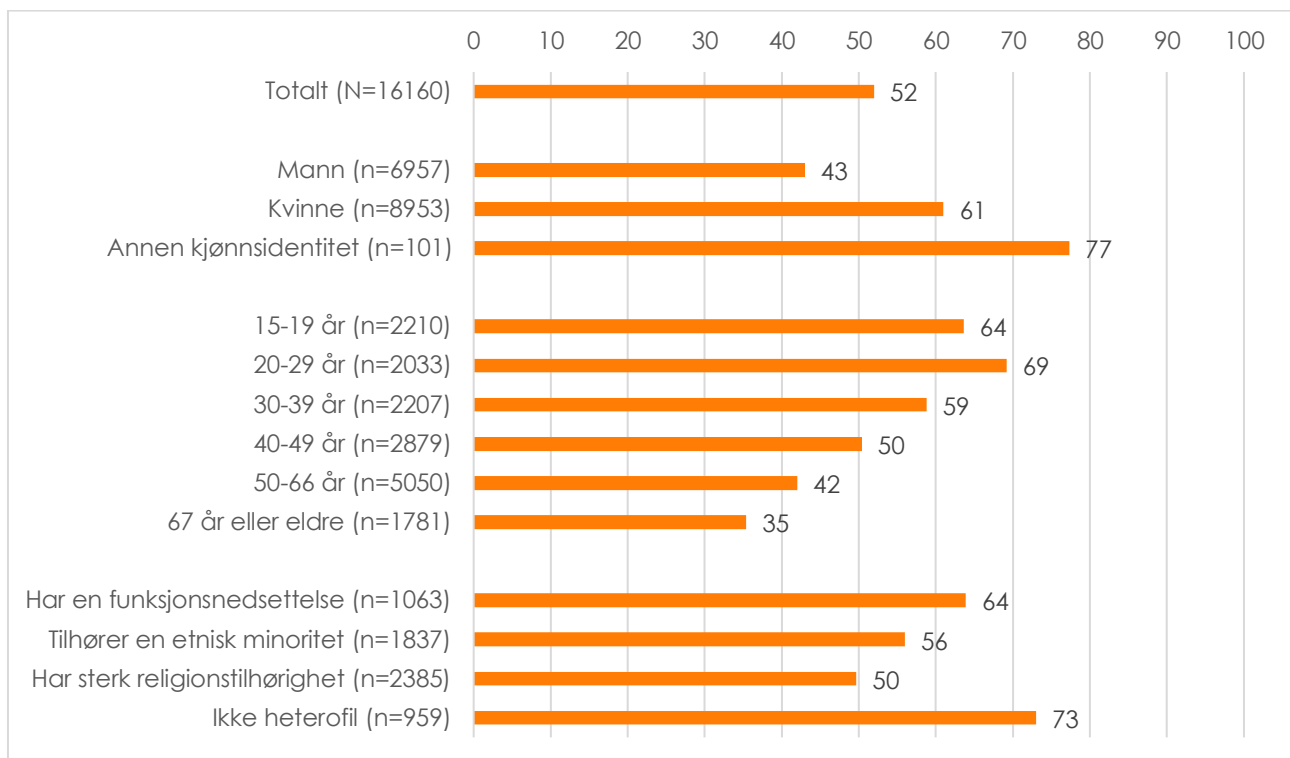
²¹ For eksempel at noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av dem som de opplevde som ubehagelig (30 % har opplevd det oftere enn én eller to ganger), at noen har hatt sex/ samleie med dem uten samtykke (23 %), eller å ha bli tvunget til seksuelle handlinger (26 %).

²² Se tabell 2 i vedlegg 1 for detaljer.

4.2 De som har en annen seksuell orientering enn heterofil, har en funksjonsnedsettelse, eller som tilhører en etnisk minoritet, er mer utsatt enn befolkningen generelt

Figur 4-2 nedenfor viser forekomsten av seksuell trakassering i ulike demografiske grupper. Vi finner ingen variasjoner mellom ulike utdanningsnivå, og dette er derfor ikke presentert i figuren.²³

Figur 4-2. Forekomst av seksuell trakassering i ulike grupper. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.

Som det fremgår av figuren er de som har en annen kjønnsidentitet enn mann eller kvinne særlig utsatt sammenlignet med befolkningen som helhet.²⁴ I denne gruppen har hele 77

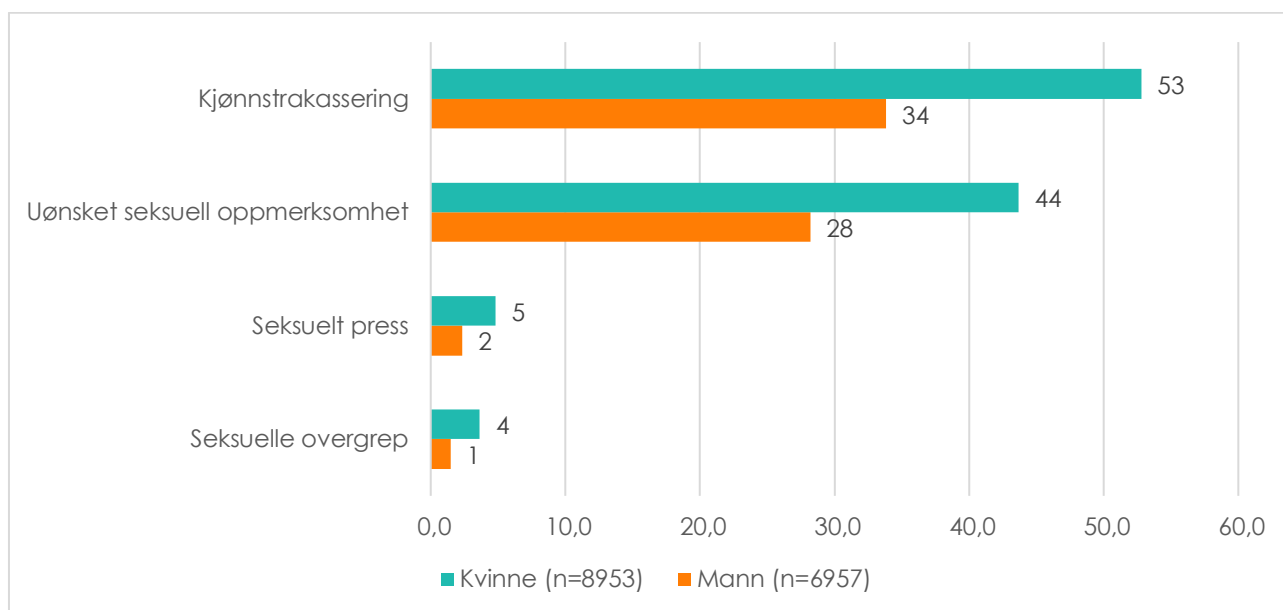
²³ Tabell 3 i vedlegg 1 viser detaljer for de fire dimensjonene av seksuell trakassering i ulike grupper.

²⁴ Analysene viser at individer som identifiserer seg med en annen kjønnsidentitet enn mann/kvinne er mer utsatt for seksuell trakassering. Dette ser ut til å gjelde alle aldersgrupper, men i utvalget er det kun 22 personer over 30 år som identifiserer seg med en annen kjønnsidentitet. Det kan derfor ikke fastslås om funnene for denne aldersgruppen er statistisk signifikante og de bør tolkes med varsomhet.

prosent vært utsatt for seksuell trakassering.²⁵ Kvinner er også mer utsatt enn menn, og dette mønsteret gjør seg gjeldene på tvers av de fire dimensjonene av seksuell trakassering (se Figur 4-3).

Som Figur 4-3 viser, er 1 av 2 kvinner i befolkningen vært utsatt for kjønstrakassering i løpet av de siste tolv månedene, sammenlignet med 1 av 3 menn. Andelen kvinner som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet er også betydelig høyere enn andelen menn (henholdsvis 44 % mot 28 %).

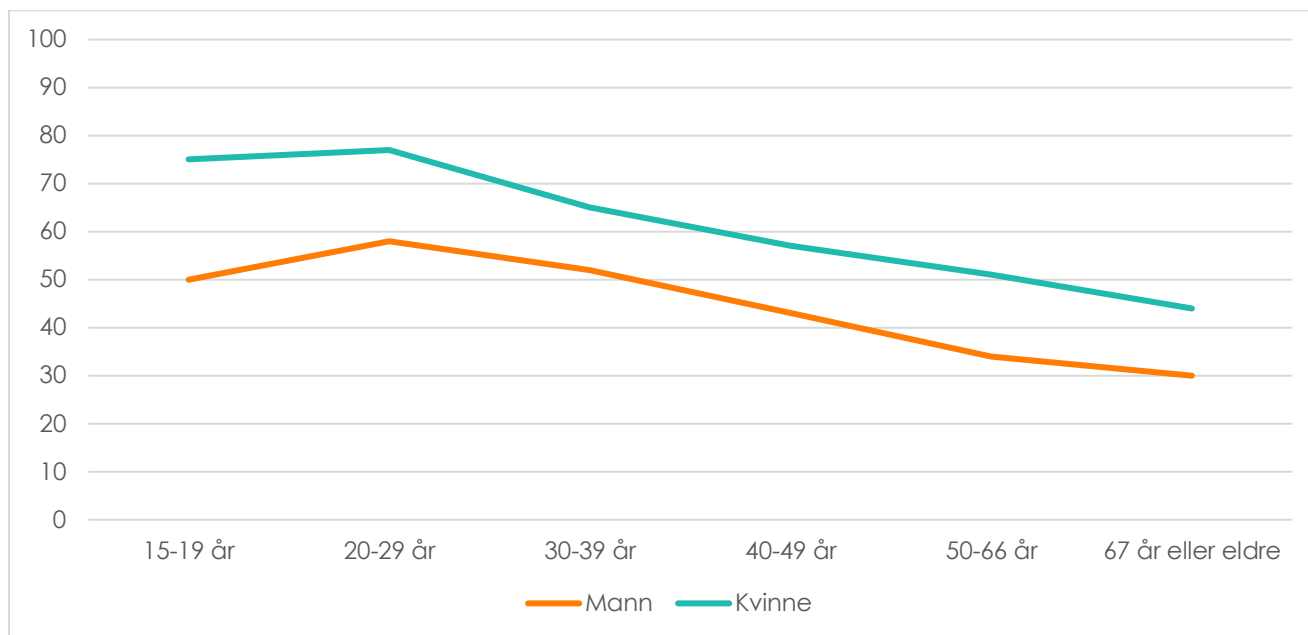
Figur 4-3. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering blant kvinner og menn. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

Figur 4-4 viser aldersfordeling blant menn og kvinner som har oppgitt å ha opplevd én eller flere former for seksuell trakassering i løpet av de siste tolv månedene, i prosent. Både Figur 4-2 og Figur 4-4 viser at det er en klar sammenheng mellom alder og forekomst av seksuell trakassering. Med unntak av aldersgruppen 15–19 år, finner vi en tilnærmet negativ lineær sammenheng mellom alder og forekomst av seksuell trakassering. Figur 4-4 viser at dette gjelder blant både menn og kvinner. Vi finner også at både menn og kvinner i aldersgruppen 20–29 år er mer utsatt enn menn og kvinner i de andre aldersgruppene. Totalt sett har omtrent dobbelt så mange i gruppen 20–29 år vært utsatt som i gruppen 67 år og eldre (69 % mot 35 %).

²⁵ De som har oppgitt å ha en annen kjønnsidentitet enn mann/kvinne, får kun spørsmål om én av fire hendelser knyttet til kjønstrakassering, og denne gruppen kan derfor ikke sammenlignes direkte med gruppene mann/kvinne når den gjelder denne dimensjonen.

Figur 4-4. Forekomst av seksuell trakassering blant menn og kvinner i ulike aldersgrupper. Prosentvis.

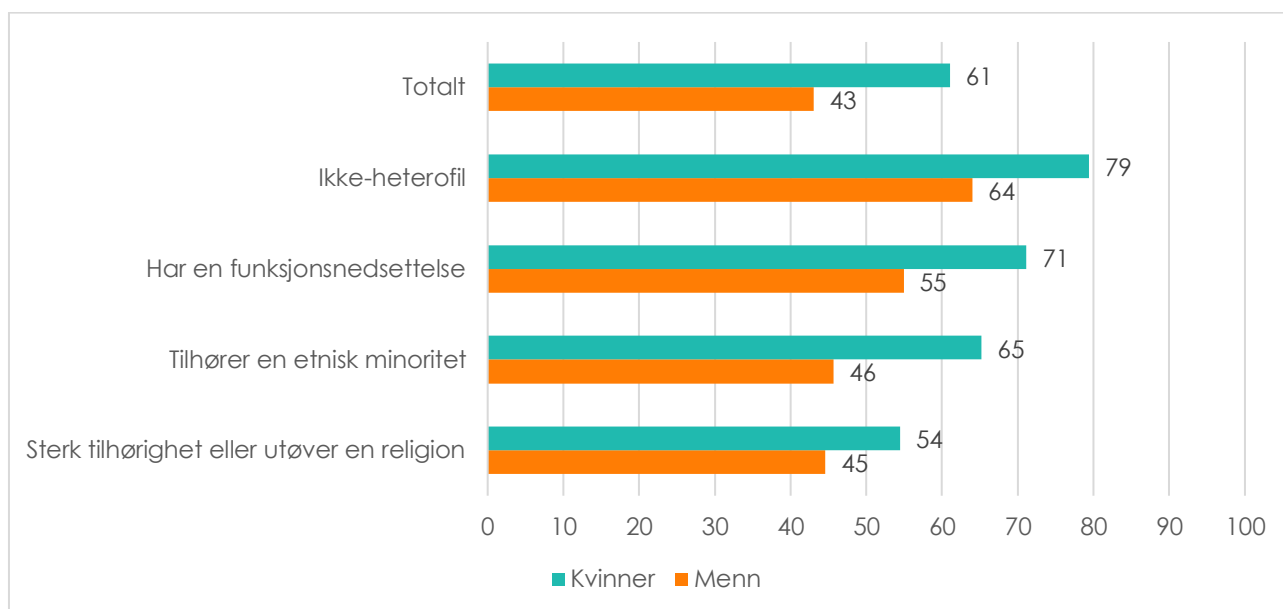
I tillegg til å undersøke forskjeller mellom kjønn, aldersgrupper og utdanningsnivå, ser vi på bakgrunnsvariabler som kan være mulige diskrimineringsgrunnlag (se kapittel 3.3.1). Herunder ser vi på grupper av respondenter som oppgir å ha en funksjonsnedsettelse, tilhøre en etnisk minoritet, ha en sterk religionstilhørighet, eller ha en annen seksuell orientering enn heterofil. Figur 4-2 viser at forekomsten av seksuell trakassering er høyere blant de som oppgir å tilhøre ulike minoritetsgrupper enn i befolkningen generelt, med unntak av de som oppgir å ha en sterk religionstilhørighet:²⁶

- De som har en annen seksuell orientering enn heterofil er i større grad utsatt enn befolkningen som helhet — 73 prosent i denne gruppen har vært utsatt for seksuell trakassering i løpet av det siste året.
- Vi finner også at dette gjelder for de som oppgir å ha en funksjonsnedsettelse, hvor 64 prosent har vært utsatt.
- De som tilhører en etnisk minoritet, er i noe større grad utsatt enn befolkningen som helhet (56 %).
- Blant de som har en sterk religionstilhørighet er det en noe lavere andel enn i befolkningen generelt som har vært utsatt (50 %).

²⁶ Disse funnene gjør seg også gjeldende når det kontrolleres for alder og kjønn. Se tabell 4 i vedlegg 1 for detaljer. Det er noen unntak – etniske minoriteter skiller seg ikke signifikant fra befolkningen generelt når vi bryter ned på ulike aldersgrupper, men blant kvinner skiller de som tilhører en etnisk minoritet seg signifikant fra andre kvinner.

Figur 4-5 viser forekomsten av seksuell trakassering fordelt på kjønn blant de som oppgir å tilhøre ulike minoritetsgrupper. Som det fremgår av figuren, opplever kvinner i større grad enn menn å bli utsatt for en eller annen form for seksuell trakassering, og dette gjelder for de fire minoritetsgruppene som vi har sett på. Vi finner også at menn som oppgir å ha en annen seksuell orientering enn heterofil eller å ha en funksjonsnedsettelse er utsatt i større grad enn menn i befolkningen generelt (henholdsvis 64 % og 55 %), mens menn som oppgir å ha en sterk religionstilhørighet eller som tilhører en etnisk minoritet er utsatt i omtrent samme grad som menn generelt (henholdsvis 46 % og 45 %). Blant kvinner er også de som oppgir å ha en annen kjønnsidentitet eller å ha en funksjonsnedsettelse betydelig mer utsatt enn kvinner i befolkningen generelt (henholdsvis 79 % og 71 %). Kvinner som oppgir å ha en sterk religionstilhørighet opplever i mindre grad å bli utsatt enn kvinner i befolkningen generelt (55 %).

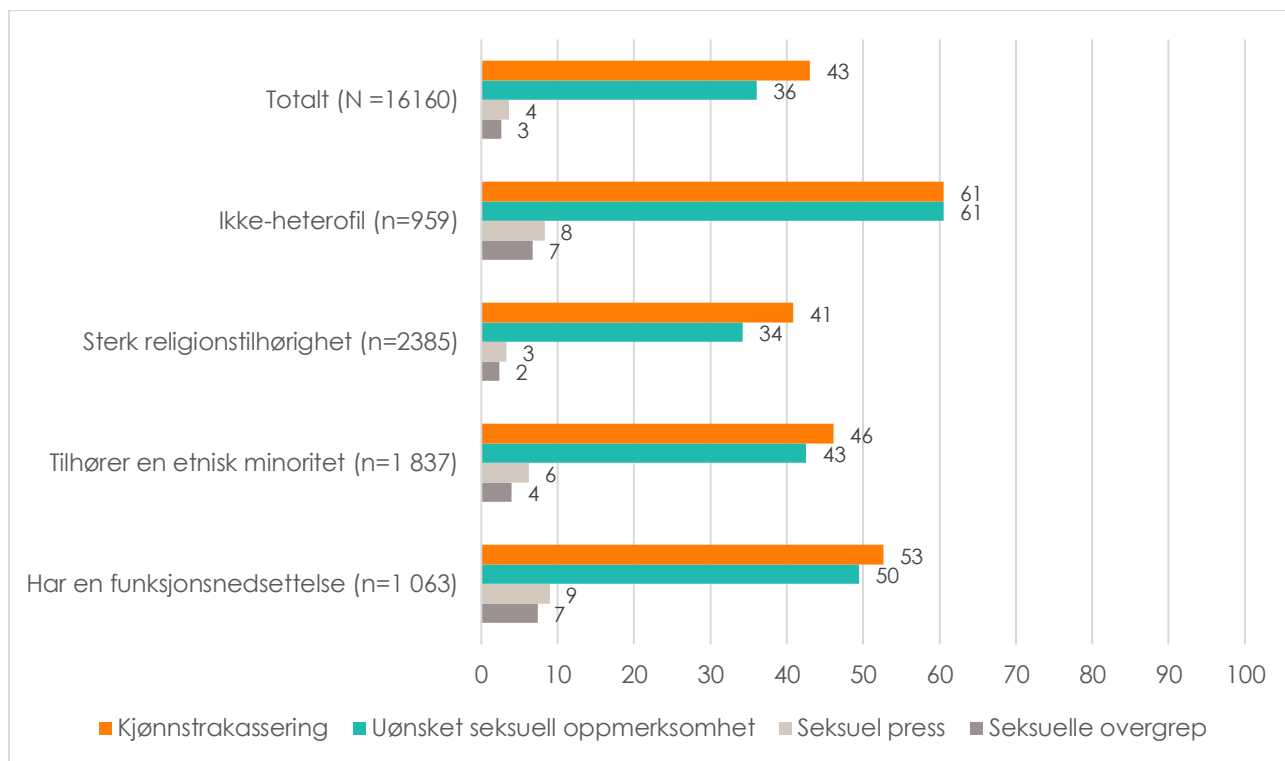
Figur 4-5. Forekomst av seksuell trakassering blant menn og kvinner i ulike minoritetsgrupper og sammenlignet med befolkningen generelt. Prosentvis.

Figur 4-6 viser forekomsten av kjønstrakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press og seksuelle overgrep blant ulike minoritetsgrupper, sammenlignet med befolkningen generelt. Mønsteret i hvem som er utsatt gjør seg gjeldende på tvers av de fire dimensjonene av seksuell trakassering. Unntaket er at de som har en sterk religionstilhørighet ikke skiller seg signifikant fra befolkningen generelt når det gjelder utsatthet for uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press og seksuelle overgrep.²⁷

²⁷ Se tabell 3 i vedlegg 1 for detaljer.

Figur 4-6. Forekomst av ulike dimensjoner av seksuell trakassering blant ulike minoritetsgrupper og sammenlignet med befolkningen generelt. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

4.3 Forekomsten av seksuell trakassering minker med graden av organisering, med unntak av i arbeidslivet

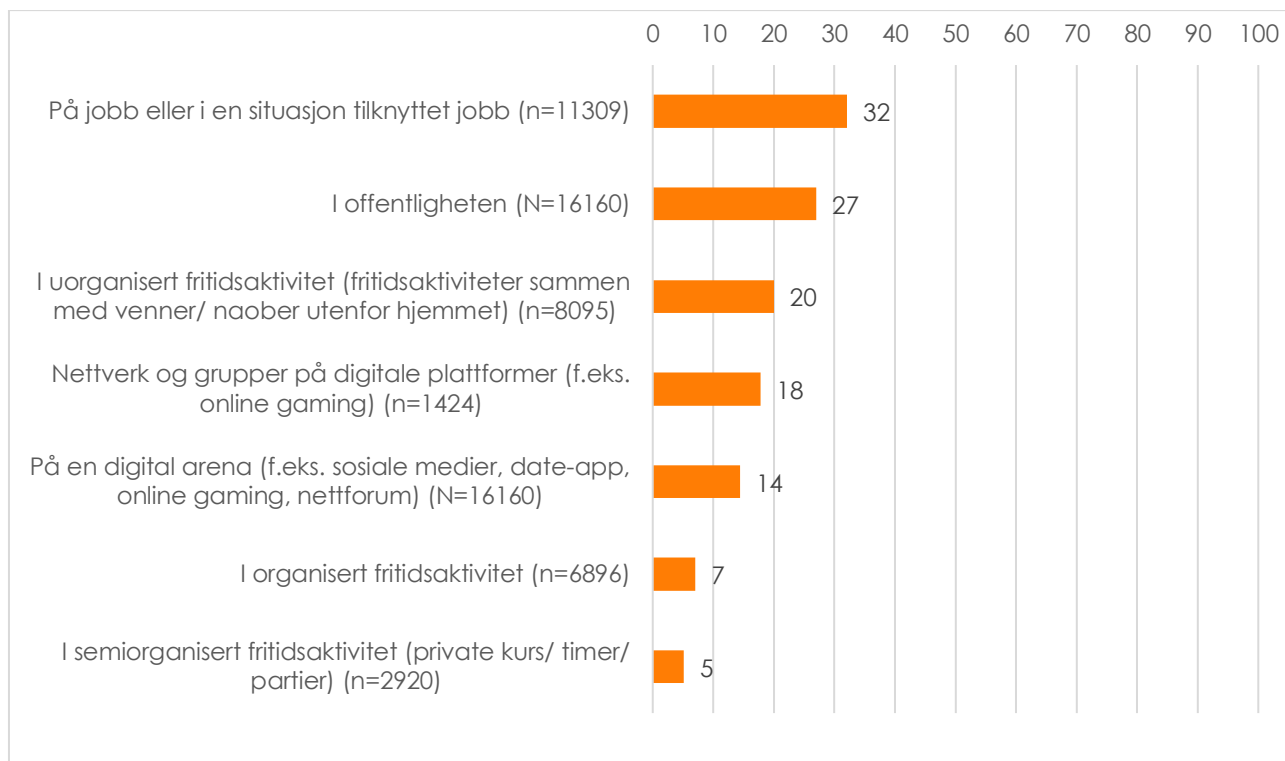
Respondenter som oppga å ha bli utsatt for en hendelse ble spurt om hvilken arena/ hvilke arenaer hendelsen fant sted på. Dette gir oss mulighet til å analysere hvilke arenaer seksuell trakassering forekommer på. Se avsnitt 3.3.2 for en nærmere beskrivelse av de ulike samfunnsarenaene og grupper av respondenter som analysene er basert på.

Figur 4-7 viser andelen som har vært utsatt for seksuell trakassering på ulike samfunnsarenaer. Forekomsten av seksuell trakassering er høyest i arbeidslivet – én av tre har opplevd seksuell trakassering på jobb eller i en situasjon tilknyttet jobb. Deretter er flest utsatt i offentligheten; 27 prosent har blitt utsatt for seksuell trakassering her. Denne kategorien er en sammenslåing av tre ulike arenaer, og forekomsten varierer noe mellom disse:

- 18 prosent har vært utsatt i det offentlige rom (på gaten, på butikken, i parken, offentlig transport).
- 15 prosent har vært utsatt i forbindelse med et arrangement.
- 10 prosent har vært utsatt på en restaurant, bar, nattklubb eller lignende.

Blant de som deltar jevnlig på uorganiserte fritidsaktiviteter (sammen med venner eller naboer utenfor hjemmet), har 20 prosent vært utsatt på denne typen arenaer det siste året.

Figur 4-7. Forekomst av seksuell trakassering på ulike arenaer. Andel som har oppgitt minst én hendelse på (minst) én av arenaene. Prosentvis. Antall som er aktive på hver arena er oppgitt i parentes.

Når det gjelder digitale arenaer presenterer vi funn blant de som oppgir å være aktive på nettverk og grupper på digitale plattformer (for eksempel online gaming), og befolkningen generelt. Vi ser at forekomsten av seksuell trakassering er noe høyere blant de som er aktive på digitale plattformer (18 %) sammenlignet med befolkningen som helhet på digitale arenaer (14 %).

Totalt syv prosent har vært utsatt for seksuell trakassering under en organisert fritidsaktivitet. Det er noen forskjeller mellom organisasjonene:

- Andelen er høyest i politiske partier (9 %) og i bruker- og eller interesseorganisasjoner (8%).
- Andelen er lavest i frivillige organisasjoner som arbeider med humanitære spørsmål (3%) og helserelaterte sosiale oppgaver (4 %).
- I idrettsorganisasjoner har 6 prosent vært utsatt for seksuell trakassering.

Semiorganisert fritid (deltakelse på private kurs/ timer/ partier), ligner på organisert fritid; blant de som driver med dette jevnlig, har fem prosent vært utsatt på denne typen arenaer.

Forekomsten av seksuell trakassering minker altså med graden av organisering, med unntak av i arbeidslivet.

Ser vi på de fire dimensjonene av seksuell trakassering hver for seg, er mønsteret det samme – flest utsettes i en arbeidssammenheng, deretter i offentligheten, på nett og under uorganiserte fritidsaktiviteter. Blant de som er aktive i et politisk parti er det flere som

opplever alle typene seksuell trakassering enn i andre organisasjoner. Det er en noe høyere andel som har vært utsatt for seksuelle overgrep under uorganiserte fritidsaktiviteter enn i arbeidssammenheng. Dette gjelder også for de som har vært utsatt for seksuelle overgrep på restaurant, bar eller lignende, som viser høyeste andel blant arenaer innenfor «i offentligheten», og en høyere andel enn i arbeidssammenheng. Det er likevel en så lav andel i befolkningen som har opplevd dette, at forskjellene ikke er signifikante.²⁸

4.4 De fleste blir trakassert av det motsatte kjønn. Men andelen menn som rapporterer om trakassering fra andre menn er større enn andelen kvinner som trakasseres av kvinner

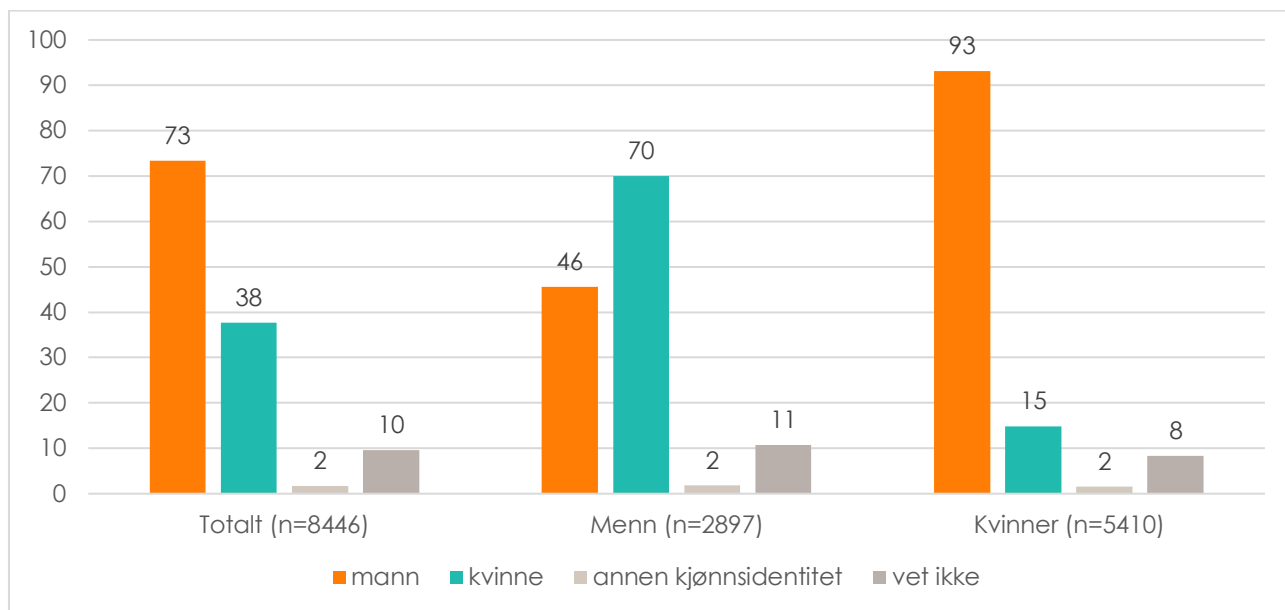
De som hadde opplevd en eller flere hendelser fikk oppfølgingsspørsmål om hvem som hadde utsatt dem for dette. I analysen av resultatene for disse spørsmålene, har vi inkludert kategorien «vet ikke». Dette valget reflekterer den økte graden av anonymitet som visse samfunnsarenaer tilbyr dem som utøver seksuell trakassering, noe som kan gjøre det vanskelig for de som har opplevd seksuell trakassering å identifisere personen som har trakassert dem. Se for øvrig avsnitt 3.2.1 for detaljer om hvordan disse spørsmålene ble stilt og avsnitt 3.3.6 for hvordan vi har analysert dette.

Figur 4-8 og Figur 4-9 nedenfor viser hvem som har utøvd seksuell trakassering og aldersrelasjonen til den som har utøvd seksuell trakassering. Figurene viser svarene som andeler blant dem som har opplevd seksuell trakassering og besvart spørsmålet.²⁹ Resultatene for de med en annen kjønnsidentitet som har opplevd seksuell trakassering er ikke vist i figuren grunnet lavt antall svar for noen av kategoriene (n<20).

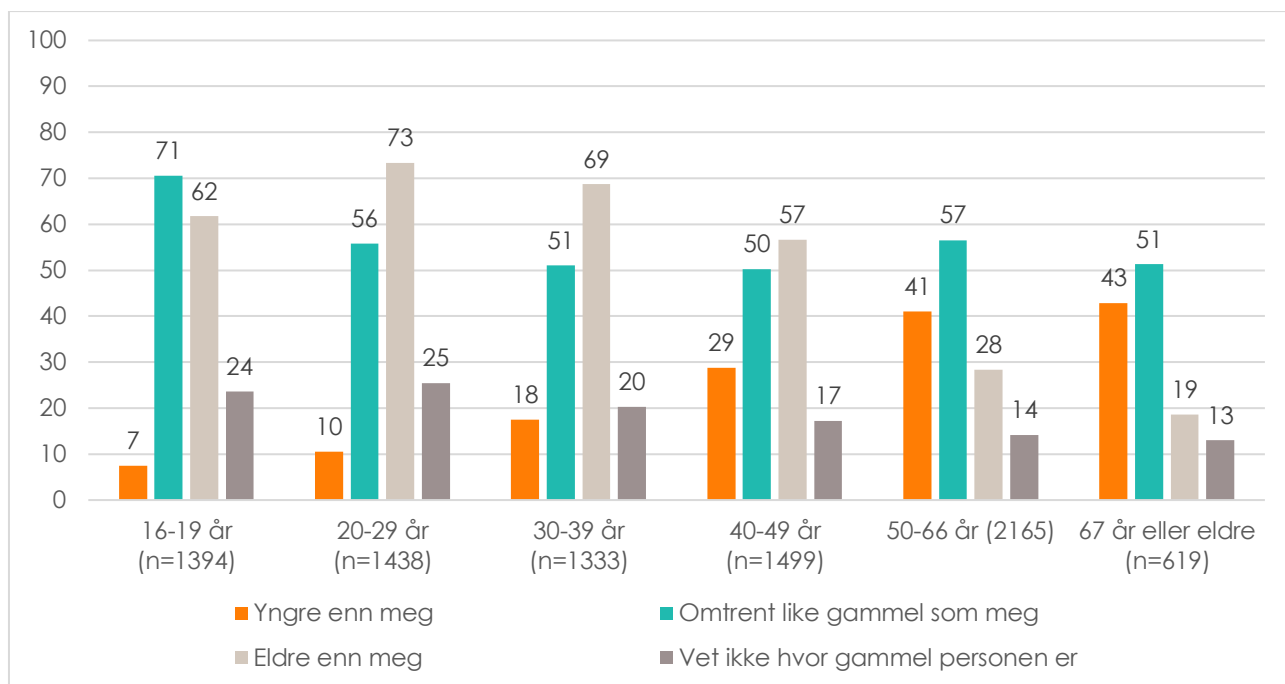
²⁸ Tabell 5 i vedlegg 1 viser detaljer for de ulike arenaene.

²⁹ Respondenter som har vært utsatt for flere hendelser kan ha besvart spørsmålet flere ganger, så andelene innenfor hver gruppe er ikke kumulative.

Figur 4-8. Hvem som har utøvd seksuell trakassering. Svarfordeling totalt i befolkningen og blant menn og kvinner. Prosentvis. Antall respondenter som har besvart spørsmålet i hver gruppe er oppgitt i parentes.

Figur 4-9. Aldersrelasjonen til den som har utøvd seksuell trakassering. Andel blant dem som har opplevd seksuell trakassering, fordelt på aldersgrupper. Prosentvis. Antall respondenter som har besvart spørsmålet i hver gruppe er oppgitt i parentes.

4.5 Seksuell trakassering forekommer som oftest i arbeidstiden eller under organisert fritid, og alkohol er ikke involvert

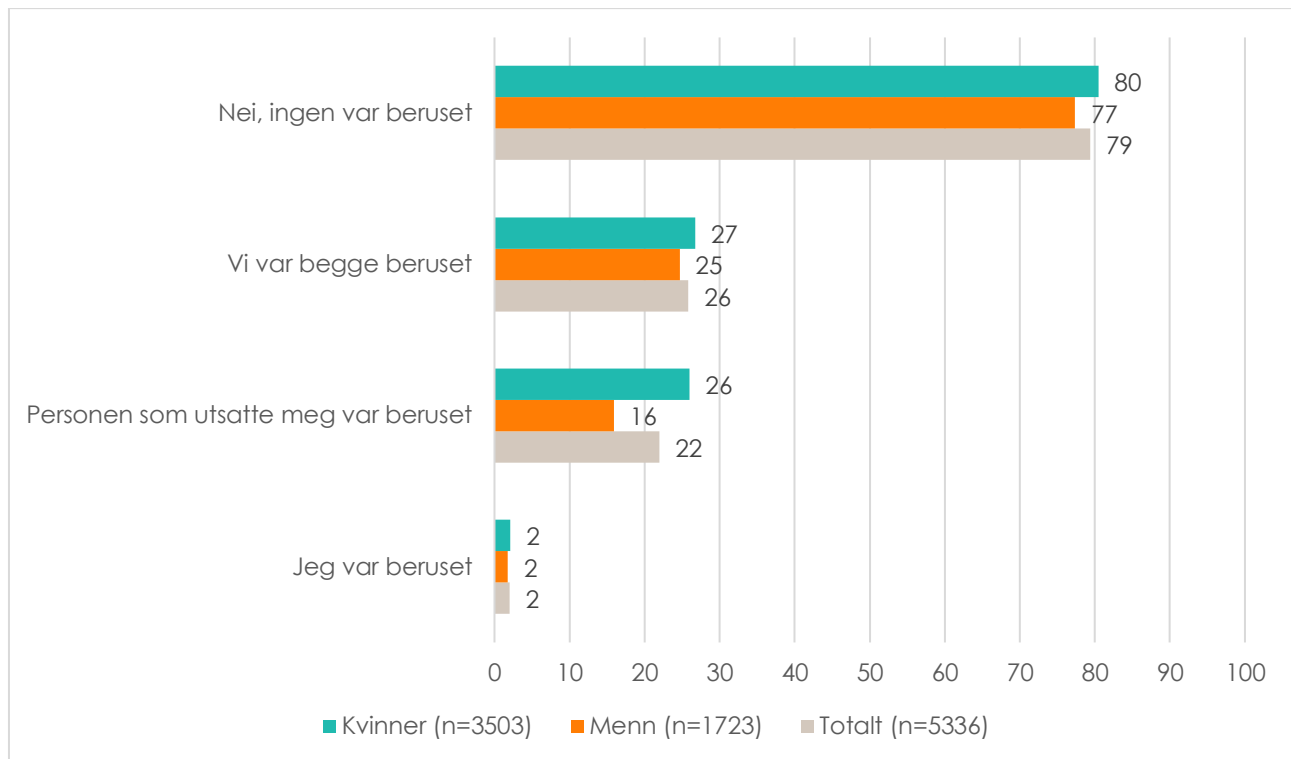
Etter at respondentene hadde svart på hvem som utsatte dem, ble de som hadde blitt utsatt i en arbeidssammenheng eller under organisert fritidsaktivitet spurt om hvor dette skjedde; «I hvilken setting skjedde dette?». Respondentene fikk anledning å angi et svar blant følgende: «I arbeidstiden eller under organisert aktivitet», «Utenfor arbeidstiden eller organisert aktivitet (f.eks. i sosiale settinger med jobben/ studiene, laget, organisasjonen)», «I en digital sammenheng tilknyttet arbeidet/ studiet/ laget/ klubben/ organisasjonen». Slår vi sammen svarene for alle hendelsene, finner vi at;

- 66 prosent ble utsatt i arbeidstiden eller under organisert aktivitet. Det er flest som svarer at de ble utsatt i arbeidstiden eller organisert aktivitet uavhengig av hvilken form for seksuell trakassering de ble utsatt for.
- 27 prosent ble utsatt utenfor arbeidstiden eller organisert aktivitet (f.eks. i sosiale settinger med jobben/ studiene, laget, organisasjonen)
- 2 prosent ble utsatt i en digital sammenheng tilknyttet arbeidet/ studiet/ laget/ klubben/ organisasjonen.

Alle respondentene som hadde opplevd en eller flere hendelser som kan defineres som seksuell trakassering fikk også oppfølgingsspørsmål «Var noen av dere beruset (av alkohol/ andre rusmidler) i situasjonen?». Respondentene fikk anledning til å angi ett svar blant følgende alternativer: «nei, ingen var beruset», «vi var begge beruset», «personen som utsatte meg var beruset», eller «jeg var beruset». ³⁰ Figur 4-10 viser svarfordeling som andel blant menn og kvinner som har opplevd én eller flere hendelser, og sammenlignet med befolkningen som helhet. Som det fremgår av figuren svarer 8 av 10 at ingen av dem var beruset. Vi finner også at litt under 3 av 10 svarer at begge var beruset, og dette mønstret er gjeldende for både menn og kvinner. Videre ser vi at 2 av 10 svarer at personen som utsatte dem var beruset, men her finner vi en høyere andel blant kvinner (25 %) enn blant menn (16 %). Veldig få svarer at de var selv beruset (2 %), mens personen som utsatte dem ikke var beruset.

³⁰ Selv om respondentene fikk mulighet til å angi kun ett svar, fungerer i praksis også dette spørsmål som et flervalgsspørsmål på grunn av hvordan vi har analysert oppfølgingsspørsmålene, så andelen som vises er ikke kumulative. Se diskusjonen om dette under avsnitt 3.3.6.

Figur 4-10. Var noen av dere beruset? Svarfordeling blant de som har opplevd seksuell trakassering, fordelt på kjønn og totalt sett Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

Når vi ser på svarfordelingen blant ulike aldersgrupper, finner vi at mønstrene stort sett er like. Et unntak er imidlertid at det er større variasjoner i andelen som svarer at de begge var beruset. Denne andelen er høyest blant personer mellom 20 og 29 år (38 %), mens den er lavest blant de som er 67 år og eldre (16 %).

4.6 Nesten halvparten av de som utsettes for seksuell trakassering opplever det som nedverdiggende, ydmykende eller krenkende

Respondentene som hadde opplevd en eller flere hendelser ble spurt om hvordan de opplevde hendelsen («Opplevde du dette som ...»). Respondentene fikk anledning til å oppgi flere svar blant følgende alternativer (flervalgsspørsmål): «plagsomt», «nedverdiggende/ ydmykende/ krenkende», «fiendtlig/ skremmende» og «ingen av disse».

Et flertall av de som har vært utsatt for seksuell trakassering opplevde hendelsen som plagsom (69 %). 49 prosent opplevde hendelsen som nedverdiggende /ydmykende/ krenkende, og 22 prosent opplevde den som fiendtlig/ skremmende. Tabell 4-3 viser hvordan ulike former for seksuell trakassering ble oppfattet av den som ble utsatt. Kjønnstrakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet oppleves i større grad som plagsom enn seksuelt press og seksuelle overgrep, som av flere oppleves nedverdiggende og/eller fiendtlig.

Tabell 4-3 Hvordan opplevdes hendelsen? Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis. Antall svar er oppgitt i parentes.

	Seksuell trakassering sett under ett (n=8459)	Kjønnsstrakassering (n=7006)	Uønsket seksuell oppmerksomhet (n=5891)	Seksuelt press (n=454)	Seksuelle overgrep (n=446)
Plagsomt	68.5	59.3	69.2	39.7	33.6
Nedverdiggende / ydmykende / krenkende	48.0	45.2	40.2	47.2	58.7
Fiendtlig / skremmende	21.1	15.4	19.3	29.8	42.0

Det er også forskjeller i hvordan ulike grupper opplever seksuell trakassering (sett under ett):

- De med en annen kjønnsidentitet opplever det i større grad som nedverdiggende (69 %) og fiendtlig (54 %), enn både kvinner og menn. Blant menn opplevde 14 prosent hendelsen som fiendtlig, mens 26 prosent av kvinnene gjorde det.
- Det er også en aldersforskjell i hvordan hendelsen opplevdes. Blant de yngste opplever en betydelig større andel hendelsen som nedverdiggende (59 %) eller fiendtlig (36 %), enn blant de eldste (henholdsvis 30 % og 6 %).

4.7 Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan ha både praktiske konsekvenser og innvirkninger på fysisk og psykisk helse, selv for de som opplever mindre alvorlige former for seksuell trakassering

Etter å ha blitt spurt om hvordan de opplevde hendelsen, fikk respondentene som hadde oppgitt å ha vært utsatt på en arena med høy grad av organisering (i arbeidssammenheng og under en organisert fritidsaktivitet) spørsmål om de praktiske konsekvenser av dette. Respondentene fikk anledning til å svare «ingen» eller å oppgi flere svar blant følgende alternativer (flervalgsspørsmål): «Jeg fikk andre (arbeids-) oppgaver/ ble flyttet», «Jeg ble sykemeldt/ tok en pause fra aktiviteten», «Jeg skiftet jobb/ studiested/ klubb/ organisasjon», «Jeg sluttet med jobben/ studiene/ idretten / aktiviteten», «Saken ble meldt inn og jeg måtte gjennom en varslings sak», «Jeg mistet venner blant kollegene/ medstudentene/ lagkameratene/ medlemmene» og «annet».

Tabell 4-4 på neste side viser svarfordeling som andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Blant de som har opplevd de groveste formene for seksuell trakassering er det flere som oppgir at hendelsen fikk praktiske konsekvenser enn blant de som opplevde

kjønnsstrakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet. Eksempelvis ble 1 av 10 sykemeldt eller tok en lengre pause fra aktiviteten, etter å ha bli utsatt for seksuelt press eller seksuelle overgrep. I underkant av 1 av 10 oppgir å ha fått andre arbeidsoppgaver eller å bli flyttet, og en like stor andel å ha sluttet i jobben eller med aktiviteten. Selv for de som blir utsatt for mindre alvorlige former for seksuell trakassering, kan hendelsen føre til praktiske konsekvenser for jobbsituasjoner, venner, osv. Eksempelvis ble 1 av 20 sykemeldt eller tok en lengre pause fra aktiviteten, etter å ha bli utsatt for kjønnsstrakassering eller uønsket seksuell trakassering. Se tabell 4-4 for detaljer.

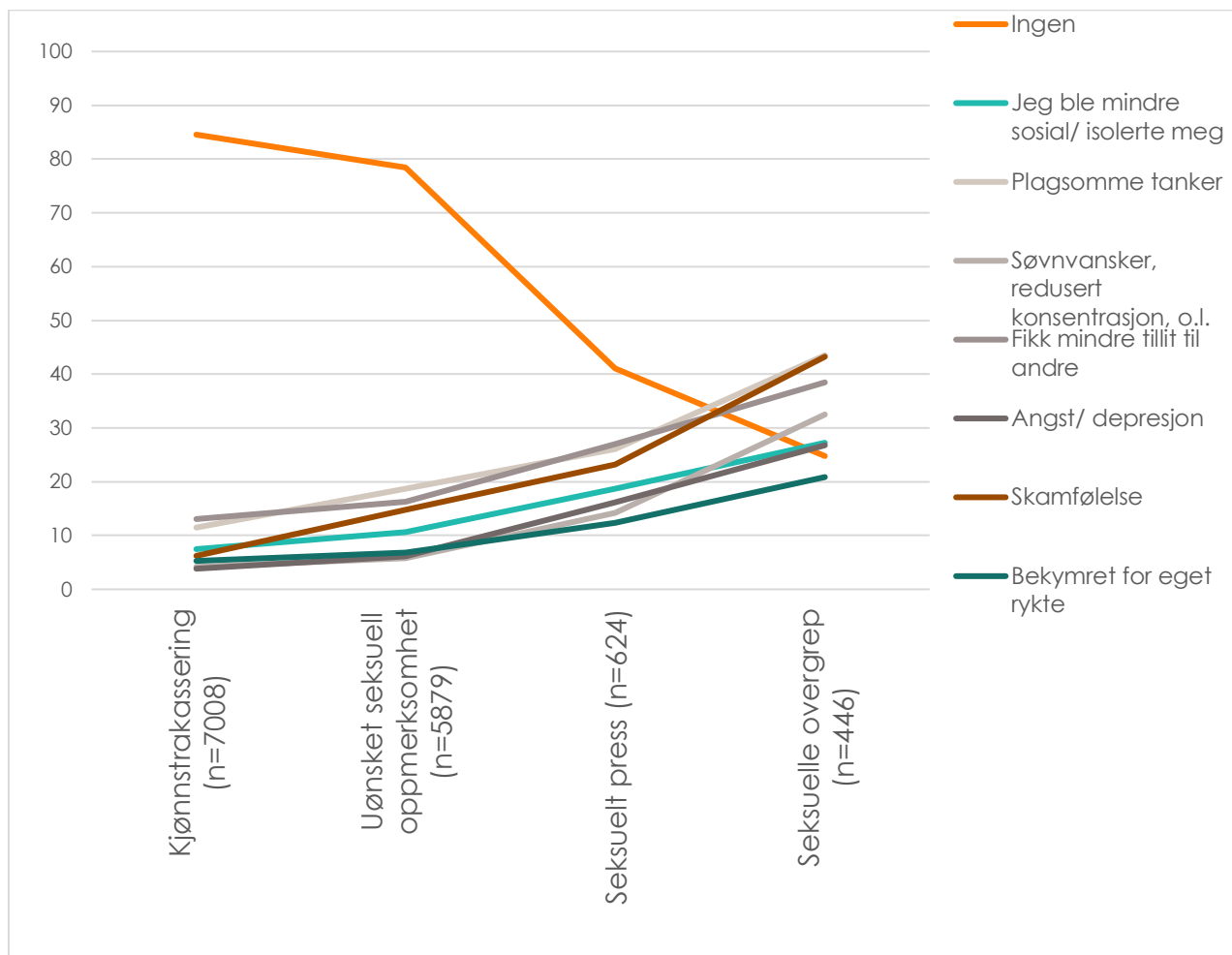
Tabell 4-4. Hvilke praktiske konsekvenser fikk hendelsen? Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis. Antall svar er oppgitt i parentes.

	Kjønnsstrakassering (n=1193)	Uønsket seksuell oppmerksomhet (n=1095)	Seksuelt press (n=192)	Seksuelle overgrep (n=143)
Ingen	79.9	78.7	68.3	70.4
Jeg fikk andre (arbeids-) oppgaver/ ble flyttet	4.2	4.2	9.9	6.7
Jeg ble sykemeldt/ tok en pause fra aktiviteten	4.7	5.1	12.0	11.0
Jeg skiftet jobb/ studiested/ klubb/ organisasjon	3.4	3.7	8.5	5.8
Jeg sluttet med jobben/ studiene/ idretten / aktiviteten	3.7	3.7	9.8	7.1
Saken ble meldt inn og jeg måtte gjennom en varslings sak	2.4	2.4	5.1	4.4
Jeg mistet venner blant kollegene/ medstudentene/ lagkameratene/ medlemmene	2.3	2.8	6.2	5.3
Annet	10.1	10.2	8.3	14.8

Deretter ble respondentene spurt om de fikk fysiske eller psykiske plager i ettertid. Figur 4-11 på neste side viser svarfordeling som andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Den viser at alvorlighetsgraden på hendelsen påvirker sannsynligheten for å oppleve psykiske eller fysiske plager i etterkant. Blant de som opplever grovere former for seksuell trakassering er det et flertall som får plager. Nesten 3 av 10 som har vært utsatt for seksuelt press rapporterer om plagsomme tanker og redusert tillit til andre, mens 2 av 10 opplever skamfølelse etterpå. For de som har vært utsatt for seksuelle overgrep, rapporterer over 4 av 10 om slike opplevelser. Å bli utsatt for seksuell trakassering kan påvirke både fysisk og psykisk helse, selv i mindre alvorlige tilfeller. Over 1 av 10 som har opplevd kjønnsstrakassering rapporterer om plagsomme tanker og redusert tillit til andre. Nesten 2 av 10 som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet opplever det samme. Se figur 4-11 for flere detaljer.

Ser vi alle former for seksuell trakassering under ett, er det en høyere andel blant de med en annen kjønnsidentitet enn kvinne eller mann som har hatt fysiske og psykiske plager i ettertid, enn i befolkningen generelt. Det er også flere kvinner enn menn som opplever dette.

Figur 4-11. Psykiske og fysiske reaksjoner på hendelsene. Andel fordelt på ulike dimensjoner av seksuell trakassering. Prosentvis.

4.8 Forekomst sammenlignet med andre undersøkelser

Til slutt i dette kapittelet vil vi presentere tall fra andre undersøkelser om seksuell trakassering, og sammenligne dem med resultatene fra vår egen undersøkelse. De fleste studiene som i noen grad er sammenlignbare med vår undersøkelse, måler omfanget av seksuell trakassering i arbeidslivet generelt, eller i spesifikke bransjer/sectorer. Vi vil derfor legge hovedfokus på forekomsten av seksuell trakassering i arbeidslivet, og inkluderer andre samfunnsarenaer kun der det er mulig og relevant.

4.8.1 Forekomst av seksuell trakassering i befolkningen

Trakasseringsbarometeret (Hov m.fl. 2023) viser at 21 prosent har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet i en arbeidssituasjon i løpet av de siste 12 månedene.³¹ En annen studie viser lignende tall for mediebransjen (Idås & Backholm 2020). Her rapporterer 22 prosent av deltakerne om uønskete seksuell oppmerksomhet i løpet av det siste halvåret.³²

I vår studie finner vi en høyere andel (32 %) i arbeidslivet, men det er viktige forskjeller i hvordan seksuell trakassering ble målt sammenlignet med de overnevnte undersøkelsene. Årsaken er at vi har inkludert hendelser relatert til kjønstrakassering i vårt spørsmålsbatteri, mens de overnevnte studier ikke har gjort det. Når vi utelater kjønstrakassering fra vår analyse, finner vi en tilsvarende andel som i de andre studiene rapporterer i arbeidslivet, det vil si 18 prosent.

Trakasseringsbarometeret undersøkte ulike sektorer og bransjer i arbeidslivet. Funnene viste stor variasjon mellom ulike bransjer, den høyeste forekomsten av seksuell trakassering fant man i reiseliv, varehandel, restaurantbransjen, og i helse- og omsorgssektoren, med henholdsvis 30 og 28 prosent.

Det er derfor vanskelig å sammenligne undersøkelser som ser på enkelte bransjer isolert. Eksempelvis, i MOST-undersøkelsene, som kartlegger forekomst av seksuell trakassering i forsvaret (Ubisch m.fl., 2023; Fasting m.fl., 2020), rapporterer 22 prosent å ha opplevd seksuell trakassering minst én eller to ganger i løpet av de siste 12 månedene. MOST-undersøkelsen ved Forsvarsdepartementet (FD) og dets underliggende etater (Fasting m.fl., 2023), viser enda lavere tall, med 10 prosent som rapporterer å ha opplevd seksuell trakassering i løpet av de siste 12 månedene.

Når det gjelder hvor ofte og hvilke hendelsen man har vært utsatt for, er de metodiske forskjellene mellom undersøkelsene såpass store at det er vanskelig å sammenligne resultatene direkte. Vi finner imidlertid de samme overordnede mønstrene, som at de alvorligste hendelsene er sjeldnere enn de mindre alvorlige hendelsene.

Når vi ser på ulike former for seksuell trakassering, ser vi at kjønstrakassering er den vanligste formen for seksuell trakassering, etterfulgt av uønsket seksuell oppmerksomhet. Seksuelt press og seksuelle overgrep forekommer sjeldnere. Disse funnene finner vi både i MOST-

³¹ I Trakasseringsbarometeret har man kartlagt forekomsten av seksuell trakassering ved å bruke et spørsmålsbatteri med 17 hendelser, som ligner på det som ble benyttet i denne undersøkelsen, samt et direkte spørsmål om selvopplevd seksuell trakassering. Resultatene fra spørsmålsbatteriet er fremstilt under betegnelsen «uønsket seksuell trakassering», som omfatter tre av de fire formene for seksuell trakassering som er anvendt i denne rapporten: uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelt press, og seksuelle overgrep. Det betyr at kjønstrakassering ikke er inkludert i tallene fra Trakasseringsbarometeret

³² I Idås & Backholm (2020) ble forekomst av seksuell trakassering målt ved bruk av Bergenskala (se diskusjon under punkt 3) en kombinasjon av de to første i avsnitt 2.2)

undersøkelsen 2020 og 2022, MOST-undersøkelsen ved FB, FD, FMA og FFI, og igjen i vår undersøkelsen.

Andre undersøkelser, som kartlegger spesifikke dimensjoner av seksuell trakassering, bør også nevnes her. For eksempel ble digitale former for seksuell trakassering klarlagt i Nasjonal trygghetsundersøkelse fra 2020 (Løvgren 2022). Undersøkelsen viser at to prosent av befolkningen i aldersgruppen 16-84 år ble utsatt for minst én hendelse av digital seksuell vold i 2020. Omfangundersøkelse om vold og overgrep (Dale m.fl. 2023) brukte de samme hendelsene for å kartlegge forekomst av digitale seksuelle krenkelser i løpet av livet. Omfangundersøkelsen viser at 1 av 20 har blitt utsatt for digitale seksuelle krenkelser i løpet av livet. I vår studie ble deltakerne spurt om situasjoner der noen hadde tatt eller delt seksuelt ladede bilder av vedkommende. Vi fant at 2 prosent av befolkningen hadde opplevd en slik hendelse i løpet av de siste 12 månedene. Disse resultatene stemmer godt med hverandre, gitt at det er små ulikheter i måten spørsmålene er stilt på.

Når det gjelder seksuelt press og seksuelle overgrep, finner vi også at resultatene samsvarer i stor grad. Eksempelvis viser Trakassingsbarometeret at 2 prosent har blitt utsatt for seksuelt overgrep i en arbeidssituasjon.³³ MOST-undersøkelsen 2022 viser 1 prosent for seksuelle overgrep og 1 prosent for seksuelt press, mens vår studie fant vi at knapt 3 prosent av befolkningen hadde opplevd seksuelle overgrep på tvers av ulike samfunnsarenaer i løpet av siste 12 måneder, men knapt 1 prosent i arbeidslivet.

4.8.2 Forekomst av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen

Kvinner rapporterer generelt en høyere forekomst av seksuell trakassering enn menn, en tendens som er bekreftet gjennom flere forskjellige undersøkelser.

Kvinner opplever oftere både mindre og mer alvorlige former for seksuell trakassering enn menn. Dette mønsteret finner vi igjen i alle undersøkelsene. Kjønnsforskjellen er størst for de mindre alvorlige hendelsene, og noe mindre for de mest alvorlige. Eksempelvis fant MOST-undersøkelsen fra 2022 at 38 prosent av kvinner i Forsvaret rapporterte kjønstrakassering (mot 8% av menn), og 31 prosent rapporterte uønsket seksuell oppmerksomhet (mot 8% av menn). I vår studie fant vi at 5 prosent av kvinnene og 2 prosent av mennene har opplevd «seksuelt press», og 4 prosent og 2 prosent har opplevd «seksuelt overgrep».

³³ Trakassingsbarometeret kartlegger forekomsten av «grov» uønsket seksuell oppmerksomhet ved å stille følgende spørsmål, sammen med seks spesifikke hendelser: Har du i løpet av de siste 12 månedene, i eller i tilknytning til din arbeidssituasjon, opplevd noe av det følgende, og i så fall hvor ofte ...? 1) Noen har vist intime deler av kroppen sin til deg; 2) Uønskede seksuelle invitasjoner som skal føre til at du får fordeler på jobben; 3) Noen har vist bilder med uønsket, seksuelt innhold; 4) Noen har forsøkt å tiltvinge seg en seksuell handling med deg; 5) Noen har forsøkt å tiltvinge seg en seksuell handling med deg når du har sovet eller vært påvirket av alkohol/ andre rusmidler; 6) Noen har tiltvunget seg en seksuell handling med deg. Den er kun den siste hendelsen som rapporteres som «seksuelle overgrep».

Aldersfordelingen er også relevant i denne sammenhengen. Yngre personer, spesielt de under 30 år, opplever mer seksuell trakassering sammenlignet med eldre grupper. Dette mønsteret gjenspeiles i flere undersøkelser, inkludert MOST-undersøkelsen som viser at yngre opplever mer seksuell trakassering enn eldre, og Trakasseringsbarometeret som rapporterer at 29 prosent av de under 30 år har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet i løpet av de siste tolv månedene.

I Omfangundersøkelse om vold og overgrep er andel utsatt for digitale seksuelle krenkelser er også størst for både kvinner og menn i den yngste aldersgruppen. Deretter synker omfanget i takt med økt alder. De fleste utsatt for digitale seksuelle krenkelser, opplevde dette for første gang før fylte 18 år.

Yngre mennesker har en betydelig høyere risiko for å bli utsatt for seksuelle overgrep. Omfangsundersøkelse om vold og overgrep viser at halvparten av kvinnene som hadde opplevd voldtekt ved makt eller tvang, rapporterte at dette skjedde da de var under 18 år. Dette var også tilfellet for 56 prosent av mennene som hadde opplevd slike overgrep. Ungdata-undersøkelsen 2022 (Bakken 2022) bekrefter lignende tall, med 12 prosent av jentene og 3 prosent av guttene. I vår egen studie observerer vi også en høyere forekomst av seksuelle overgrep blant yngre mennesker.

Etniske minoriteter, personer med funksjonsnedsettelse og de med en annen seksuell orientering enn heterofil rapporterer høyere forekomst av trakassering enn befolkningen generelt. Eksempelvis viser Trakasseringsbarometeret 2023, at spesifikke grupper rapporterer høyere forekomst av trakassering enn den generelle befolkningen. Over halvparten av de som tilhører en etnisk minoritet eller som har et kjønnsoverskridende uttrykk rapporterte om seksuell trakassering på jobb i løpet av det siste året, en betydelig høyere andel enn de 21 prosent i befolkningen generelt. Samme mønster gjelder for personer med en funksjonsnedsettelse og de med en annen seksuell orientering enn heterofil. Dette mønsteret speiles i vår egen undersøkelse, som avdekker lignende trender i forhold til funksjonsnedsettelse, etnisitet og seksuell orientering.

I lys av disse funnene er det tydelig at seksuell trakassering er et utbredt problem som påvirker mange, spesielt kvinner og unge. Kjønnsforskjeller er tydelige i alle aldersgrupper, og yngre personer ser ut til å være særlig sårbare for både fysisk og digital trakassering.

4.8.3 Kjennetegn ved hendelser

Generelt viser alle studier at overgriperne ofte er menn, uavhengig av offerets kjønn. For eksempel indikerer MOST-undersøkelsen ved forskjellige institusjoner at både kvinner og menn hovedsakelig opplever seksuell trakassering fra mannlige kolleger. Ofte er det mannlige ledere for kvinner og kvinnelige kolleger for menn som fremstår mest trakasserende. Trakasseringsbarometeret bekrefter at menn i større grad trakasserer både menn og kvinner, med 64 prosent utsatt av en mann, og 28 prosent av en kvinne. Også politiets sin undersøkelse viser at menn utgjør et stort flertall blant de som utviser uønsket atferd.

Vår undersøkelse avdekker at blant kvinner og personer med annen kjønnsidentitet som har vært utsatt, har henholdsvis 93 prosent og 81 prosent blitt utsatt av en mann. Blant menn har 45 prosent blitt utsatt av en annen mann, og 70 prosent av en kvinne, noe som tyder på at menn oftest blir utsatt av noen av motsatt kjønn. Dette mønsteret gjelder for de fleste former for seksuell trakassering, med noen få unntak. Vår undersøkelse, som omfatter ulike samfunnsarenaer, står i kontrast til politiundersøkelsen og MOST-undersøkelsene som ser på en avgrenset del av arbeidslivet.

Studier viser også at kvinner ofte rapporterer å bli trakassert av eldre menn, mens menn rapporterer trakassering fra både yngre og eldre personer. Trakasseringsbarometeret viser at over halvparten har blitt utsatt av noen som er eldre enn seg selv, med et klart flertall av kvinner som rapporterer å bli utsatt av eldre menn, sammenlignet med menn som opplever trakassering fra både yngre og eldre. Vår egen undersøkelse støtter dette, og viser at de fleste blir utsatt av noen som er eldre eller omtrent like gammel som seg selv.

Forholdet mellom offeret og gjerningspersonen varierer etter kontekst. I mange bransjer er kolleger de som oftest utsetter andre for seksuell trakassering, etterfulgt av ledere. I noen bransjer er det også ofte tredjepersoner, som for eksempel kunder, brukere eller pasienter, som står for trakasseringen. De fleste undersøkelsene finner at utøver oftest er kjent. Eksempelvis finner Nasjonal trygghetundersøkelse at personer som ble utsatt for seksuell vold i 2020 ofte ble utsatt av en bekjent, og omfangsundersøkelsen viser at for digitale seksuelle krenkelser er partner eller tidligere partner den største utøvergruppen. Kvinnene rapporterte en større andel ukjente utøvere enn mennene. I vår egen undersøkelse finner vi også at seksuell trakassering ofte skjer innenfor kjente kontekster, 2 av 3 av trakasseringstilfellene skjedde i arbeidstiden eller under organisert aktivitet. Dette er et mønster som observeres på tvers av de ulike dimensjonene for seksuell trakassering.

5 Holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering

I dette kapitlet utforsker vi holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering. For å kartlegge holdninger til seksuell trakassering har vi brukt en eksperimentell tilnærming, der respondentene fikk beskrevet ulike situasjoner og ble bedt om å vurdere om det som skjedde var seksuell trakassering. Målet var å avdekke om den samme handlingen ble oppfattet ulikt i ulike kontekster og av ulike grupper. Vi vil først se på resultatene fra denne tilnærmingen. I neste del av kapitlet vil vi fokusere på svarene fra direkte spørsmål om respondentenes egne erfaringer med seksuell trakassering. Til slutt vil vi ta for oss respondentenes oppfatninger av problematiske kulturer preget av seksualisert sjargong, samt oppmerksomheten rundt spørsmål om seksuell trakassering på ulike samfunnsarenaer.

Hovedfunn

Holdninger til seksuell trakassering

- Det er stor variasjon i hvilke hendelser som oppfattes som seksuell trakassering.
- Menn og eldre er minst tilbøyelige til å oppfatte en situasjon som seksuell trakassering.
- En hendelse som finner sted på arbeidsplassen oppfattes i større grad som seksuell trakassering enn om den finner sted i andre situasjoner.
- Menn som utøvere og fysiske tilnærmelser oppfattes i større grad som seksuell trakassering, enn kvinner som utøvere og verbale tilnærmelser.

Oppfatninger av seksuell trakassering

- Svært få som har vært utsatt for de konkrete hendelsene oppgir selv at de har vært utsatt for seksuell trakassering.
- Omtrent halvparten opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering i minst ett av miljøene de er en del av.
- Flere blant de under 30 år opplever at det er en problematisk kultur med seksualisert sjargong på arenaene de er aktive, sammenlignet med de over 50 år.

5.1 Det er stor variasjon i hvilke hendelser som oppfattes som seksuell trakassering.

For å undersøke holdninger i befolkningen, ble respondentene presentert for tre ulike scenarioer og bedt om å ta stilling til om dette var seksuell trakassering eller ikke. De tre scenarioene var satt til ulike settinger: 1) arbeidsplassen (i et møte), 2) i idrettssammenheng (fotballtrening) og 3) i organisert fritidssammenheng (sommeravslutning med koret). Kjønn på den som blir utsatt, alder på den som blir utsatt, aldersrelasjon til den som utsetter og handlingen, ble randomisert, altså fikk respondenter ulike variasjoner av tre hendelser satt i de tre settingene. For mer detaljer om hvordan disse spørsmålene ble stilt, se avsnitt 3.2.2. Respondenten kunne svare «Ja», «Nei» eller «Vet ikke».

Videre ser vi nærmere på hvem som *ikke* oppfatter noen av scenarioer som seksuell trakassering, i befolkningen generelt og i ulike grupper. Deretter ser vi på hvorvidt scenarioer oppfattes som seksuell trakassering, avhengig av hvilken setting hendelsen fant sted i, kjønn og alder på utsatte, aldersrelasjon til den som utsetter, og handling.

5.1.1 Menn og eldre er mindre tilbøyelige til å oppfatte en situasjon som seksuell trakassering

Ser vi på befolkningen som helhet, finner vi at 34 prosent oppfatter alle scenarioene som seksuell trakassering, mens 24 prosent ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering.

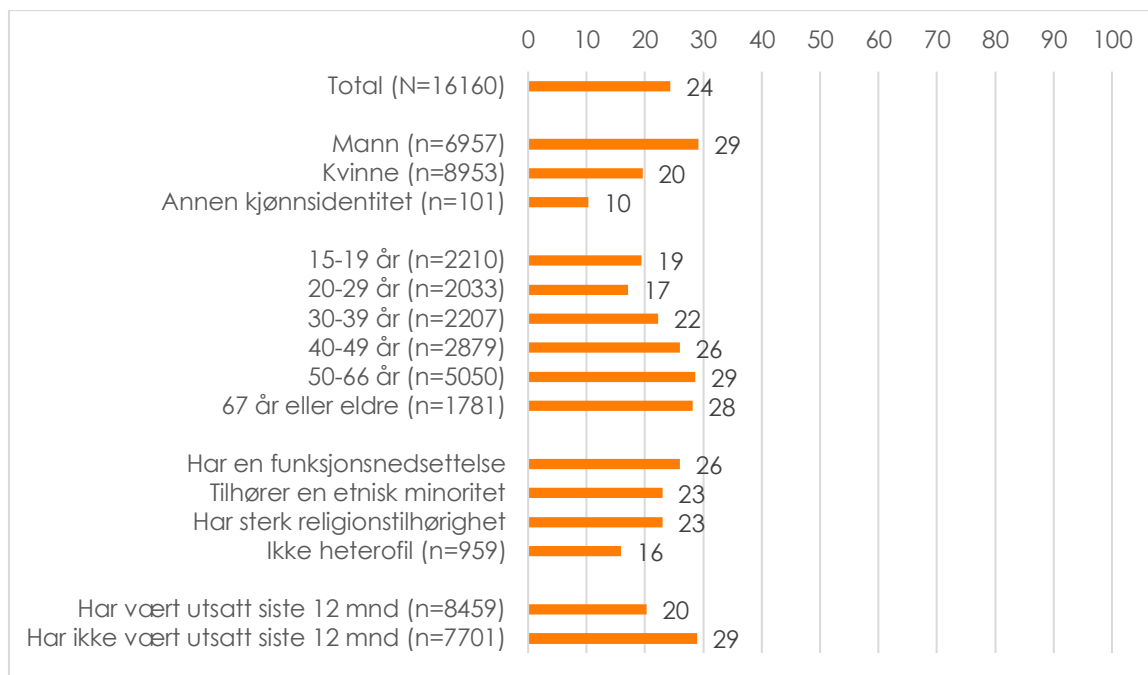
Figur 5-1 viser andelen som ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering blant ulike grupper. Som det fremgår av figuren, varierer det mellom ulike grupper om scenarioene oppfattes som seksuell trakassering eller ikke. Når vi sammenligner kjønn, ser vi at det er en høyere andel blant menn enn kvinner som ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering. Det er også en høyere andel blant både menn og kvinner enn blant de med en annen kjønnsidentitet som ikke mener det.

Det er også en tilnærmet lineær sammenheng mellom alder og holdninger; blant de unge er andelen som ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering lavere enn andelen blant de eldre. Blant de over 50 år, mener 3 av 10 at ingen av hendelsene er seksuell trakassering, mens blant de under 30 år mener 2 av 10 dette.

Det er også færre blant ikke-heterofile enn i befolkningen generelt som mener at ingen av scenarioene er seksuell trakassering, men denne forskjellen er kun signifikant mellom ikke-heterofile og heterofile under 20 år. Tendensene gjelder likevel for alle aldersgrupper. De som har en funksjonsnedsettelse, tilhører en etnisk minoritet eller har en sterk religionstilhørighet, skiller seg ikke fra befolkningen generelt når det gjelder holdninger.

Sammenligner vi de som selv har vært utsatt for seksuell trakassering i løpet av det siste året med de som ikke har vært det, er det flere blant de som ikke har vært utsatt selv som mener at ingen av scenarioene er seksuell trakassering.

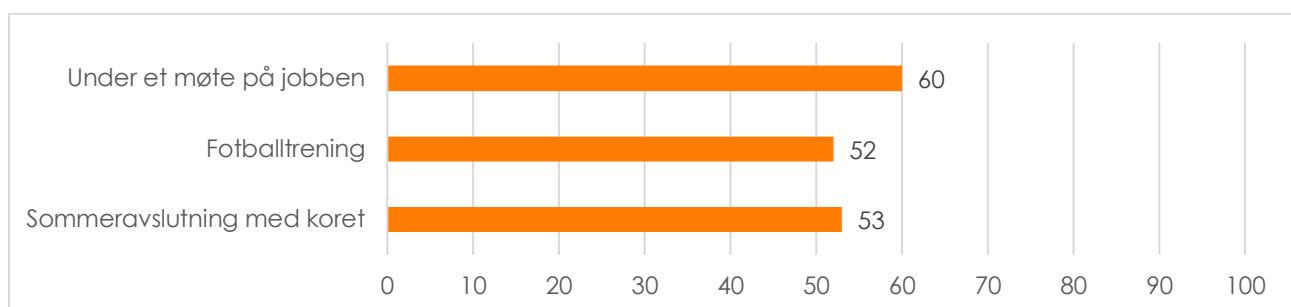
Figur 5-1. Andel som ikke oppfatter noen av scenarioene som seksuell trakassering. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.

5.1.2 Flere anser hendelsen som finner sted på arbeidsplassen som seksuell trakassering

Hvorvidt scenarioet oppfattes som seksuell trakassering, varierer på tvers av de tre settingene. Uavhengig av de andre variablene, er det flere som anser hendelsen som finner sted på arbeidsplassen som seksuell trakassering (60 %), enn hendelsen som finner sted på fotballtrening (52 %) eller i sommeravslutning med koret (53 %), som Figur 5-2 viser.

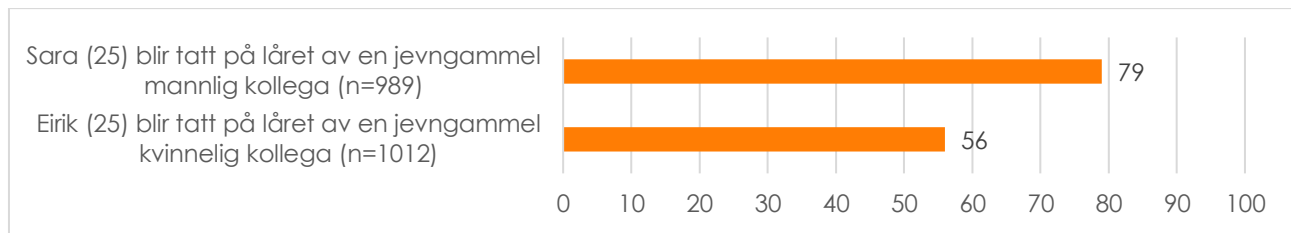
Figur 5-2. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Setting varierer. Prosentvis. Antall respondenter er 16.160.

5.1.3 Menn som utøvere og kvinner som utsatte oppfattes i større grad som seksuell trakassering

Kjønn er den viktigste variabelen som avgjør hvorvidt folk oppfatter hendelsen som seksuell trakassering eller ikke. Uavhengig av setting og av de andre variablene, er det en større andel som anser scenarioet som involverer at en kvinne blir utsatt av en mann, enn omvendt, for seksuell trakassering. Figur 5-3 viser et eksempel fra en hendelse på arbeidsplassen hvor kun kjønn på den som er utsatt varierer.

Figur 5-3. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Kjønn varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.

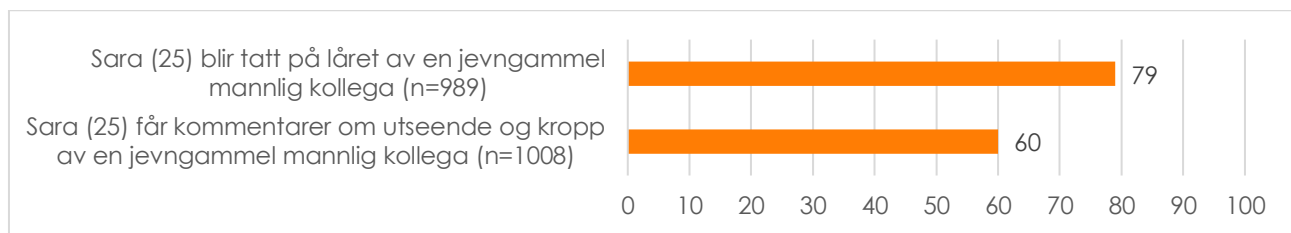

5.1.4 Fysiske tilnærmelser oppfattes i større grad som seksuell trakassering enn verbale tilnærmelser

Videre finner vi at type handling er av stor betydning. Uavhengig av setting og av de andre variablene, oppfatter en større andel fysiske tilnærmelser (å bli tatt på låret) for seksuell trakassering, enn verbale tilnærmelser (kommentarer om utseende og kropp).

Figur 5-4 viser et eksempel hvor kun handling varierer.

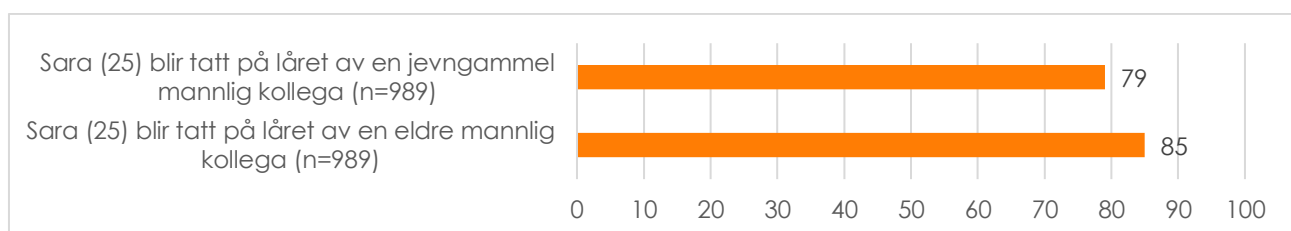
Figur 5-4. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Handling varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.

5.1.5 Store aldersforskjeller mellom den som blir utsatt og den som utsetter gjør at flere oppfatter hendelsen som seksuell trakassering

Aldersrelasjonen mellom den som blir utsatt og den som utsetter er også av betydning. Flere oppfatter scenarioene som seksuell trakassering dersom personen som utsetter er eldre enn om personen er jevngammel. Effekten av aldersforskjellen er større dersom hendelsen finner sted i idretts- eller organisasjonslivssammenheng enn i arbeidssammenheng. Effekten av aldersforskjellen er også større dersom den som er utsatt er ung (25 år) enn eldre (50 år), uavhengig av de andre variablene. Flere anser det altså som seksuell trakassering dersom en 25-åring blir utsatt av en som er eldre, enn dersom en 50-åring blir utsatt av en som er eldre. Figur 5-5 viser et eksempel hvor kun aldersrelasjon varierer.

Figur 5-5. Andel som har svart «Ja» på spørsmålet om scenarioet er seksuell trakassering. Aldersrelasjon varierer. Prosentvis. Antall respondenter i de ulike gruppene er oppgitt i parentes.

Noe overraskende er det at alder på den som blir utsatt for seksuell trakassering (enten 25 år eller 50 år), har mindre betydning for hvordan hendelsen blir oppfattet enn de andre variablene har. Vi finner at alderen har større effekt når en mann blir trakassert av en kvinne enn omvendt; folk er mer tilbøyelige til å se på en situasjon som seksuell trakassering dersom mannen som blir utsatt er 25 år i stedet for 50 år, mens denne forskjellen i alder har mindre å si når en kvinne blir utsatt.

5.1.6 Oppsummering

Eksperimentene gir innblikk i hvordan holdninger til hva som oppfattes som seksuell trakassering er kontekstavhengige. Hvis hendelsen finner sted i en formell setting i arbeidslivet, hvis det er en kvinne som blir utsatt av en mann, hvis hun blir utsatt for en fysisk tilnærming og hvis han som utsetter er eldre, vil flere oppleve det som seksuell trakassering.

At flere oppfatter en hendelse som seksuell trakassering når offeret er en kvinne, kan skyldes at utøveren er en mann. Dessverre tillot ikke eksperimentene oss å utforske hvordan utøverens kjønn påvirker denne oppfatningen, da respondentene utelukkende ble presentert for hendelser der utøveren hadde motsatt kjønn av offeret. Det er derfor mulig at den kjønnsforskjellen vi observerer skyldes holdninger til utøveren, og ikke kun til offeret. Altså at det ikke nødvendigvis er slik at offerrollen tilskrives kvinner mer enn menn.

5.2 Svært få som har vært utsatt for de konkrete hendelsene oppgir selv at de har vært utsatt for seksuell trakassering

I undersøkelsen inkluderte vi et spørsmål der begrepet «seksuell trakassering» benyttes direkte: «Har du selv blitt utsatt for seksuell trakassering i løpet av de siste 12 månedene i noen av miljøene du er en del av, og i så fall, hvilke?».³⁴ Dette spørsmålet ble stilt etter at begrepet seksuell trakassering ble definert for respondentene (se avsnitt 3.2.2 for detaljer). 4 prosent i befolkningen oppgir selv at de har vært utsatt for seksuell trakassering på minimum én av arenaene de er aktive på, i løpet av det siste året.

Som diskutert i avsnitt 3.2.1 og kapittel 4, har vi operasjonalisert seksuell trakassering som at respondenten må ha opplevd minimum én av de 17 hendelsene, minimum én gang i løpet av de siste 12 månedene. Som det fremgår av kapittel 3, har hele 52 prosent av befolkningen vært utsatt for konkrete hendelser som vi definerer som seksuell trakassering (se avsnitt 4.1). Blant de som har opplevd én eller flere av disse hendelsene, oppgir 8 prosent at de har vært utsatt for seksuell trakassering. Respondenten ble imidlertid ikke spurt om de

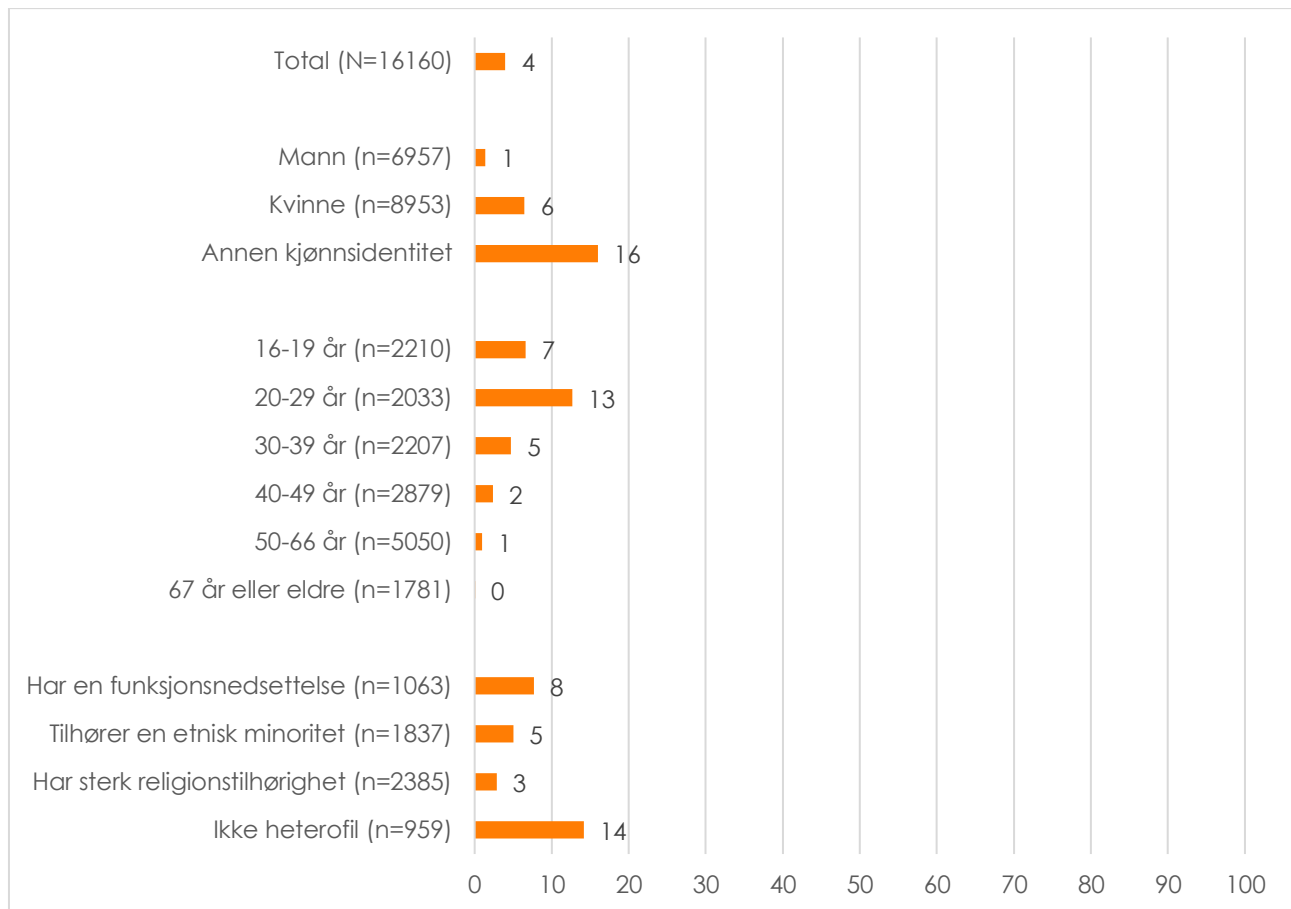
³⁴ Spørsmålet er et oppfølgingsspørsmål stilt til de som oppgir å ha opplevd seksuell trakassering på en arena de er aktive på uten tidsbegrensning («Har du selv opplevd å bli seksuelt trakassert i noen av miljøene du er en del av, i så fall hvilke?»). Når vi diskuterer andelen tar vi likevel utgangspunkt i hele basen (N=16160) som får det første spørsmålet.

tolket disse hendelsene som seksuell trakassering, så svarene viser bare deres egen oppfatning. Grunnen til at det er viktig å skille mellom disse to er at respondentenes forståelse av seksuell trakassering kan variere. Denne forståelsen kan være forskjellig fra de 17 konkrete hendelsene som ble undersøkt.

Figur 5-6 viser hvem som svarer bekreftende på spørsmålet om de har blitt seksuell trakassert i løpet av de siste tolv månedene, etter at begrepet «seksuell trakassering» ble definert for respondentene. Også her ser vi at det er tilnærmet en negativ lineær sammenheng mellom alder og utsatthet (med unntak av 16–19-åringene) og at kvinner og de med en annen kjønnsidentitet i større grad er utsatt enn menn (se kapittel 4.2). Både de med en funksjonsnedsettelse og de som har en annen seksuell orientering svarer i større grad bekreftende enn befolkningen generelt.

Disse resultatene kaster lys over en interessant dynamikk mellom utsatthet for seksuell trakassering og befolkningens holdninger til og forståelse av begrepet. Mens en betydelig andel av befolkningen har opplevd hendelser som kan kvalifiseres som seksuell trakassering, er det bare en mindre andel som identifiserer disse hendelsene som sådan. Dette kan skyldes flere faktorer, inkludert sosiale normer, mangel på bevissthet om hva som utgjør seksuell trakassering, og en mulig aversjon mot å merkelapper egne opplevelser som seksuell trakassering.

Figur 5-6. Har du selv opplevd å bli seksuelt trakassert i løpet av de siste 12 månedene? Andel som svarer «ja» blant ulike grupper. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

5.3 Omtrent halvparten opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering i de miljøene de er en del av

I undersøkelsen ble respondentene stilt spørsmålet «Opplever du at det er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene du er en del av?».³⁵

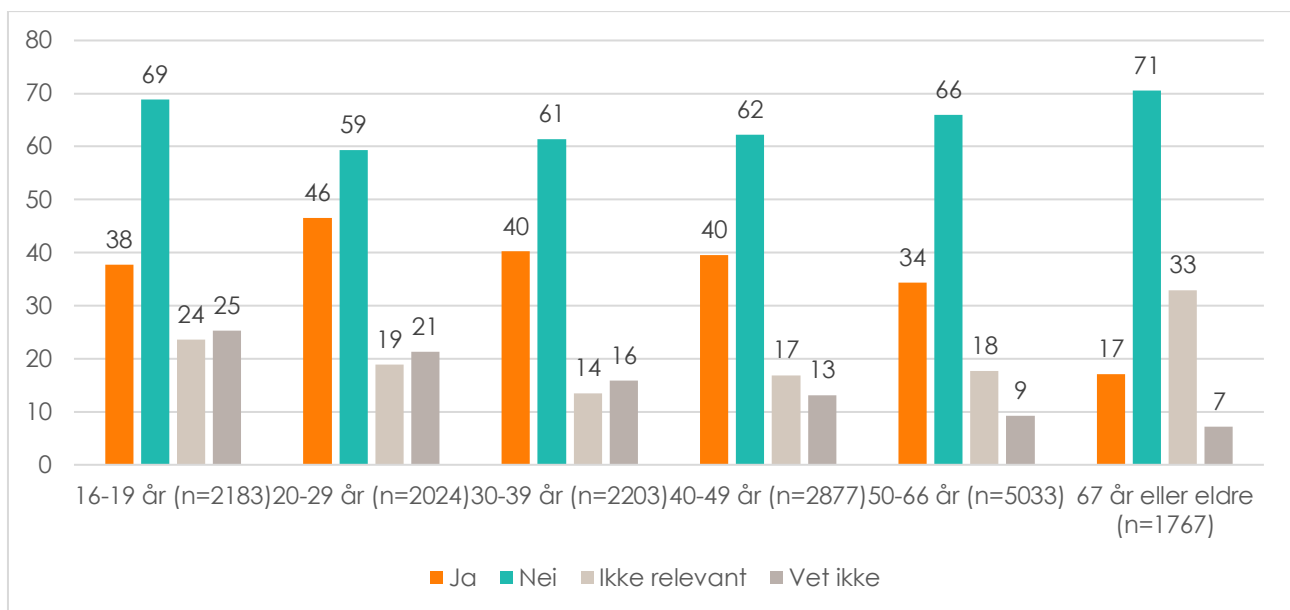
Når vi ser på oppfatninger om oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering under ett, ser vi at det generelt ikke er signifikante kjønnsforskjeller mellom menn og kvinner. Imidlertid kommer det frem et annet mønster blant de med en annen kjønnsidentitet enn mann eller kvinne. En lavere andel av denne gruppen (51 %) opplever at det ikke er

³⁵ Dette spørsmålet er ikke stilt om arenaer som inngår i kategorien «i offentligheten» og den digitale arenaen generelt.

oppmerksomhet rundt seksuell trakassering i de miljøene de er en del av, sammenlignet med befolkningen som helhet (64 %).

Figur 5-7 nedenfor viser svarfordelingen som andeler blant ulike aldersgrupper på spørsmålet om de opplever at det er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene de er en del av. Figuren viser at det er variasjoner mellom aldersgruppene. Den høyeste andelen som mener det er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering er i aldersgruppen 20-29 år (46 %), mens den laveste andelen finnes blant de eldste, 67 år eller eldre (17 %). En stor andel av respondenter i alle aldersgrupper mener det ikke er oppmerksomhet, og denne er høyest blant de eldste (71 %), deretter blant de yngste (69 %). En relativt stor andel av de eldste (33%) og de yngste (24 %) rapporterer at spørsmålet ikke er relevant for dem, noe som er betydelig høyere enn i andre grupper. Andelen som svarer «vet ikke» avtar med alderen, fra 25 prosent blant de yngste til 7 prosent blant de eldste.

Figur 5-7. Opplever du at det er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene du er en del av? Svarfordeling blant ulike aldersgrupper. Prosentvis.

Figur 5-8 på neste side viser andel som opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering på ulike arenaer blant de som er aktive på disse arenaene. Som det fremgår av figuren opplever nesten halvparten av arbeidstakere at det ikke er oppmerksomhet rundt dette temaet på sin arbeidsplass (48 %).

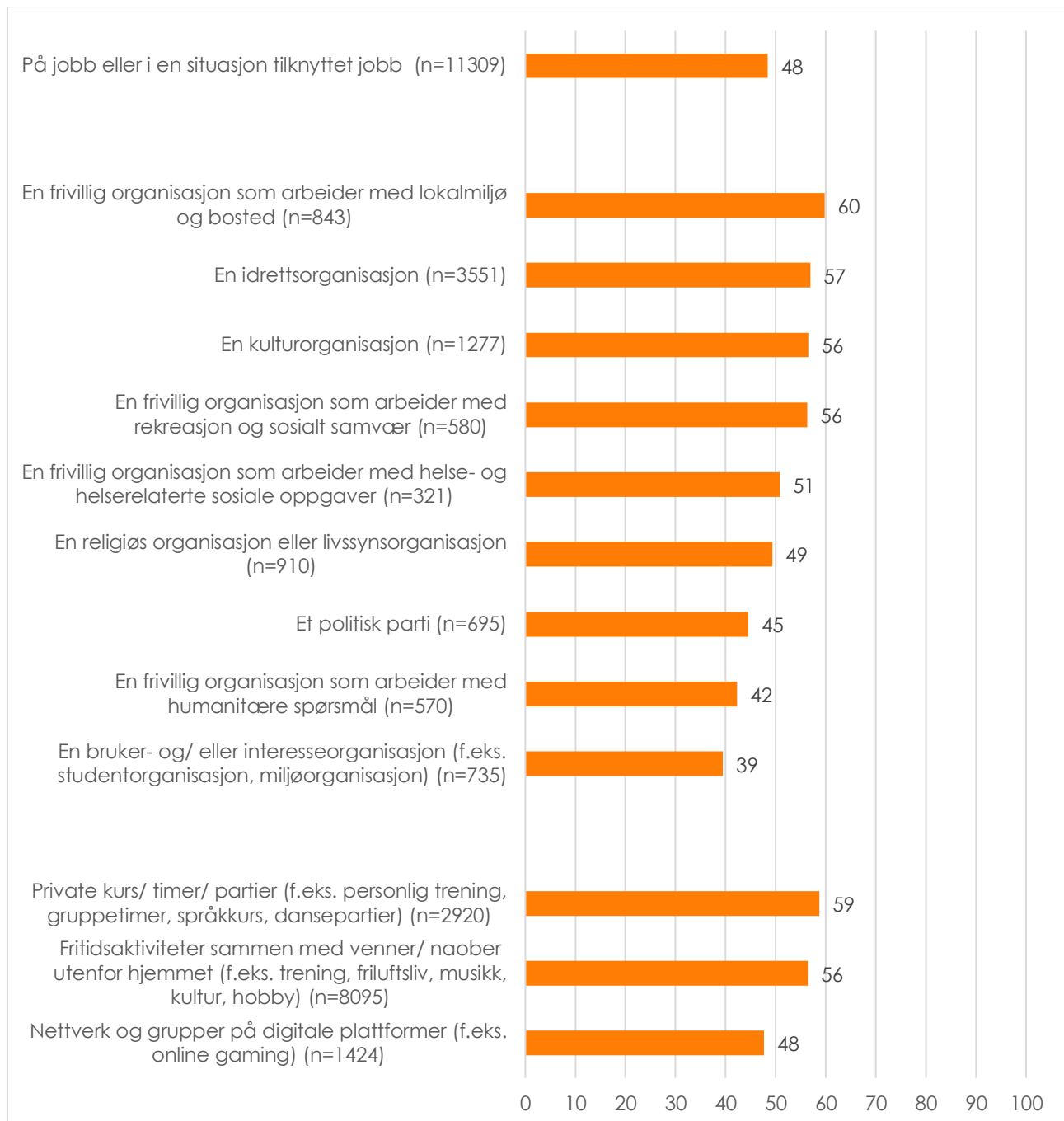
Videre finner vi en del variasjon mellom de ulike organiserte fritidsaktivitetene. Bruker- og interesseorganisasjoner har den laveste andelen som mener det ikke er oppmerksomhet (39%), mens frivillige organisasjoner som jobber med lokalmiljø og bosted rapporterer den høyeste (60%). Om lag 6 av 10 opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt dette i idrettsorganisasjoner (57 %), kulturorganisasjoner (56 %), eller frivillige organisasjoner som arbeider med rekreasjon og sosialt samsvar (56 %). Andelen er noe lavere, men fremdeles

betydelig, blant de aktive i politiske partier (45 %) og de som jobber med humanitære spørsmål (42 %).

Når det gjelder semiorganiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter, er andelen som mener det ikke er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering høyere enn i arbeidslivet, med 59 prosent blant de som jevnlig deltar på private kurs eller lignende og 56 prosent blant de som jevnlig deltar i fritidsaktiviteter med venner eller naboer utenfor hjemmet.

Nettverk og grupper på digitale plattformer har en lavere andel som mener det ikke er oppmerksomhet sammenlignet med de fleste organiserte fritidsaktiviteter samt semiorganiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. Likevel oppgir nesten halvparten av brukerne på disse digitale plattformene at det ikke er oppmerksomhet rundt dette temaet innenfor de nettverkene eller gruppene de er en del av (48 %).

Figur 5-8. Andel som opplever at det ikke er oppmerksomhet rundt spørsmål om seksuell trakassering i de miljøene de er en del av. Prosentvis. Antall respondenter er oppgitt i parentes.

5.4 De unge mener at det er en problematisk kultur med seksualisert sjargong på arenaene de er aktive på i større grad enn de eldre

Respondentene blir spurt «Mener du at det i noen av miljøene du er en del av finnes en kultur med seksualisert sjargong, en måte å snakke på, gester eller fysiske tilnærmelser som folk utenfra kan reagere negativt på, og i så fall hvilke?». Dersom respondenten svarte ja,

fikk de følgende oppfølgings spørsmål: «Opplever du denne kulturen på følgende arenaer som problematisk selv?».

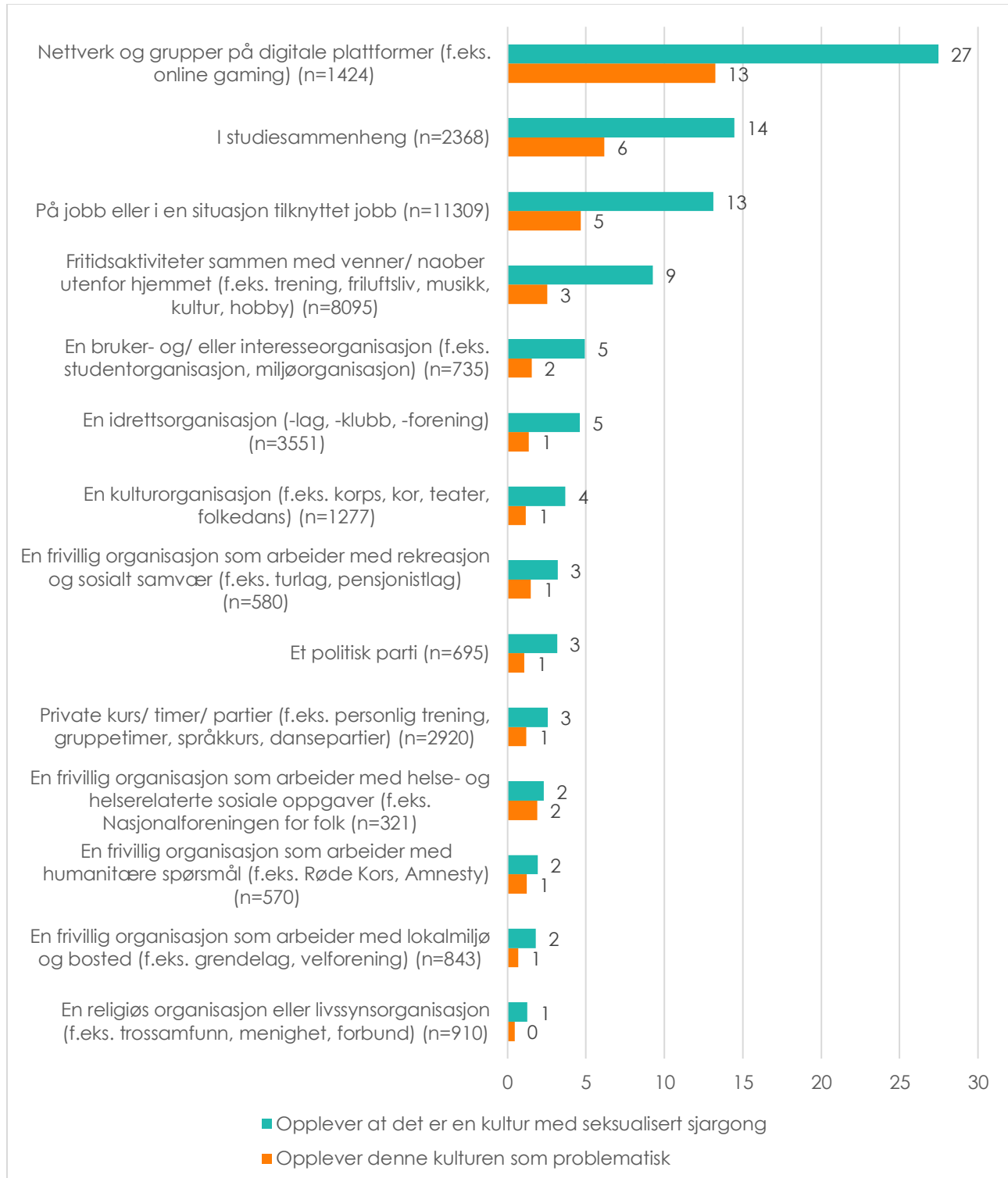
Figur 5-9 på neste side viser svarfordeling som andel blant de som er aktive på ulike arenaer. Spørsmålet ble ikke stilt for arenaene som inngår i kategorien «i offentligheten» og for den digitale arenaen generelt. Disse kategoriene vises dermed ikke i figuren.

27 prosent av de som er aktive i nettverk eller grupper på digitale plattformer opplever at det finnes en kultur med seksualisert sjargong som folk utenfra kan reagere negativt på, på disse plattformen. 13 prosent av de som er aktive på disse plattformene opplever denne kulturen som problematisk selv. Tilsvarende rapporterer 13 prosent av arbeidstakere at det finnes en slik kultur på jobb eller i arbeidssammenheng, og 5 prosent at den er problematisk. I organiserte, semiorganiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter opplever under 3 prosent av deltakere at det finnes en kultur med seksualisert sjargong som de anser for å være problematisk.

På tvers av de ulike samfunnsarenaene observerer vi det samme mønsteret: mindre enn halvparten av de som rapporterer at det finnes en kultur med seksualisert sjargong, anser denne kulturen for å være problematisk.

Kjønnsforskjellene er små, med unntak av de som er aktive i digitale nettverk/grupper, hvor kvinner oftere enn menn (20 % mot 10 %) rapporterer om en kultur med seksualisert sjargong som de anser som problematisk. Blant de under 30 år er det også en større andel som opplever kulturen med seksualisert sjargong som problematisk sammenlignet med de over 50 år.

Figur 5-9. Andel som opplever en kultur med seksualisert sjargong og andel som finner denne kulturen problematisk på de ulike arenaene de er aktive på. Prosentvis. Antall respondenter på hver arena er oppgitt i parentes.

6 Varsling om seksuell trakassering

I dette kapitlet kartlegger vi befolkningens kjennskap til hvordan man kan varsle om seksuell trakassering og hvilken erfaring folk har med dette på ulike arenaer. Seksuell trakassering er et område hvor det kan antas å være store mørketall, fordi mange ikke forteller andre om hva de har opplevd, eller lar være å varsle gjennom formelle kanaler (Bråten 2019: 40). I praksis kan det være utfordrende å skille mellom ulike måter å si fra om trakassering, for eksempel mellom «å melde fra» og «å varsle», og det kan være uklart hva forskjellen er mellom en bekymringsmelding og et formelt varsel (Trygstad & Ødegård 2016). I denne undersøkelsen har vi vært opptatt av hvordan situasjoner med hendelser som kan defineres som seksuell trakassering blir håndtert og fulgt opp på ulike arenaer. Spørsmålene som ble stilt til respondentene om de har informert noen om dette, ble derfor formulert med tanke på å fange bredest mulig. For en detaljert beskrivelse av disse spørsmålene, se avsnittene 3.2.1, 3.2.2 og 3.2.3.

I vår analyse skiller vi mellom det mer generelle å informere noen om at man har blitt, eller har observert noen bli, utsatt for seksuell trakassering, og det mer spesifikke å varsle om seksuell trakassering:

Det å **informere** omfatter både formelle og uformelle måter å si ifra om seksuell trakassering. Et eksempel på en uformell måte er å dele opplevelsen med en kollega, medstudent eller en annen betrodd person. Formålet her kan være å søke støtte, råd, eller bare å dele en vanskelig opplevelse. Denne måten å si ifra om seksuell trakassering er vanligvis ikke ment å initiere en formell klageprosess, men kan være et skritt mot å søke råd om hvordan man skal gå videre, inkludert muligheten for å gi en formell varsling senere.

Det å **varsle** derimot innebærer en formell prosess hvor en person rapporterer en hendelse eller et mønster av seksuell trakassering til en autoritet eller organisasjon—som for eksempel en leder, trener, studieadministrasjon, helsepersonell, eller et tillitsvalg—som har makt til å adressere problemet (Trygstad & Ødegård 2016: 8).³⁶ Imidlertid vil det å informere en kollega om at en selv eller andre utsette for seksuell trakassering, ikke regnes som varsling. Målet

³⁶ Begrepet «varsling» har en spesifikk betydning og formell status i loven som er diskutert i forskningslitteratur (se for eksempel Skivenes & Trygstad (2010), Trygstad (2010), Trygstad m.fl. (2014) og Trygstad & Ødegård (2016)).

med varslingen er å sette i gang en offisiell prosess for å undersøke og håndtere klagen. Varslingen kan involvere å fylle ut offisielle skjemaer, gi detaljerte beskrivelser av hendelsene, og potensielt delta i etterfølgende etterforskning eller disiplinære prosesser. I undersøkelsen fikk respondentene muligheten til å svare på om de hadde informert noen med en lederrolle eller en annen formell rolle. Dette er oftest det første steget i å gi en formell varsling om seksuell trakassering, og vi definerer derfor dette som å «varsle».

I analysen skiller vi også mellom de som ble utsatt på en arena med høy eller lav grad av organisering. Dette er fordi på arenaer med høyere grad av organisering (arbeidsliv og organisasjoner) vil det ofte være flere kanaler for å melde ifra om seksuell trakassering enn på arenaer med mindre grad av organisering (i offentligheten, på digitale arenaer, nettverk og grupper på digitale plattformer, semiorganiserte fritidsaktiviteter eller uorganiserte fritidsaktiviteter).

Vi presenterer først hvor mange som kjenner til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda. Vi ser også på hvor mange som vet hvordan man skal gå frem for å informere noen i en formell rolle om seksuell trakassering på arenaene de er aktive på. Deretter presenterer vi hvor mange og hvem som har sagt ifra, enten det gjelder egne opplevelser av seksuell trakassering eller tilfeller der man har observert andre bli seksuelt trakassert. Vi beskriver også hvem det blir sagt ifra til, hvordan saken ble håndtert etter at man hadde sagt ifra til noen i en formell rolle, og årsaken til at man ikke hadde sagt ifra til noen i en formell rolle. Til slutt viser vi resultatene for spørsmål om håndtering av varsling om seksuell trakassering stilt til respondenter med en lederrolle enten i arbeidslivet eller organisasjonslivet.

Hovedfunn

- Over 7 av 10 har liten eller ingen kjennskap til LDO eller Diskrimineringsnemnda.
- Et flertall kjenner til varslingskanaler på arbeidsplassen og i organisasjoner de er aktive i.
- Om lag halvparten vet ikke hvordan de skal informere om seksuell trakassering som skjer i offentligheten eller på internett.
- Et flertall av de som utsettes for seksuell trakassering informerer ingen – dette gjelder også for de grovere formene for seksuell trakassering.
- 1 av 10 informerer en med en formell rolle dersom de observerer andre bli utsatt for seksuell trakassering. Om lag halvparten henvender seg direkte til den som blir utsatt.
- I organisasjons- og arbeidslivet informerer de fleste kolleger/ andre medlemmene fremfor noen med en formell rolle.
- Menn og eldre informerer i mindre grad om at de har blitt utsatt for seksuell trakassering.
- Uavhengig av hva slags type seksuell trakassering man har blitt utsatt for, unnlater de fleste å informere fordi de ikke syntes saken var alvorlig nok.
- Drøyt 1 av 10 informerer ingen om seksuell trakassering fordi de er redd de ikke vil bli tatt på alvor.
- Blant de som ikke har informert om en grovere form for seksuell trakassering, oppgir 1 av 5 at de fant det for belastende å varsle.
- Blant de som varsler om hendelsen, opplever et flertall at saken ikke blir fulgt opp.
- Knappt 1 av 5 ledere i organisasjoner og arbeidslivet synes det er vanskelig å håndtere spørsmål som seksuell trakassering.

6.1 Flertallet har liten kjennskap til LDO og Diskrimineringsnemnda, men kjenner til varslingskanaler på arbeidsplassen og i organisasjoner de er aktive i

6.1.1 Flertallet har liten kjennskap til LDO og Diskrimineringsnemnda

Alle respondentene ble spurt om de kjenner til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda. Respondentene fikk følgende svaralternativer: «har kontaktet for veiledning/klage», «kjenner godt», «kjenner litt», «har bare hørt om» eller «kjenner ikke til».

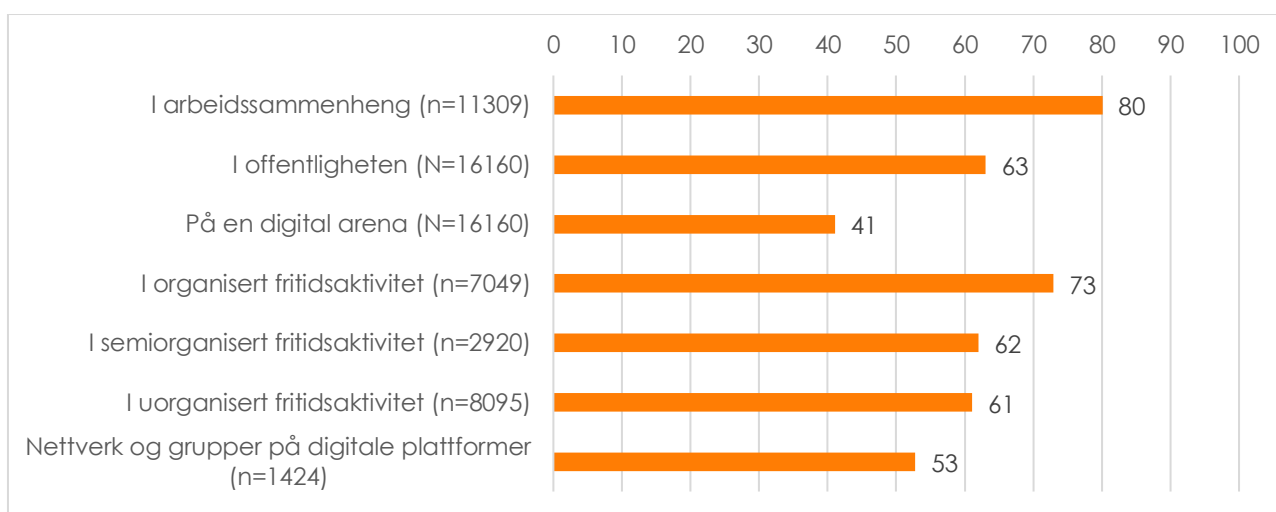
Flertallet har liten eller ikke kjennskap til LDO og Diskrimineringsnemnda, og det er færre som kjenner til Diskrimineringsnemnda enn LDO:

- 44 prosent har ikke kjennskap til Diskrimineringsnemnda, og 31 prosent har ikke kjennskap til LDO.
- Om lag 4 av 10 har bare hørt om disse institusjonene.
- Det er svært få i befolkningen som har vært i kontakt for veiledning eller for å klage inn en sak; 0.4 prosent av befolkningen har vært i kontakt med LDO, og 0.2 prosent har vært i kontakt med Diskrimineringsnemnda.

6.1.2 Flertallet kjenner til varslingskanaler på arbeidsplassen og i organisasjoner de er aktive i

Respondentene ble også spurt om de vet hvordan de skal gå frem for å informere om seksuell trakassering på arenaene de er aktive på («Vet du hvordan du skal gå frem for å informere noen (leder, trener, annen med formell rolle, helsepersonell og politi) om slike hendelser [seksuell trakassering] i de følgende miljøene?»). Figur 6-1 nedenfor viser resultatene som andel av de som svare bekreftende på dette spørsmålet blant de som er aktive på den aktuelle arenaen.

Figur 6-1. Andel som kjenner til varslingskanaler på arenaene de er aktive på. Prosentvis. Antall svar for hver arena er oppgitt i parentes.

Som det fremgår av figuren er andelen høyest blant de som er i arbeid—8 av 10 arbeidstakere vet hvordan de skal gå frem for å informere om en slik hendelse i arbeidssammenhenger. Dette til tross for at halvparten av arbeidstakere ikke opplever at det er oppmerksomhet rundt seksuell trakassering i arbeidssammenhenger (se diskusjonen under avsnitt 5.3).

I både organiserte, semiorganiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter vet over 60 prosent hvordan de skal gå frem for å informere noen om hendelser som kan defineres som seksuell trakassering. Ser vi nærmere på ulike typer organisasjoner, ser vi at kjennskapet til hvem som skal informeres er høyest blant de som er aktive i religiøse organisasjoner/ livssynsorganisasjoner (78 %), politiske partier (78 %) og idrettsorganisasjoner (75 %). Den er lavest blant de som er aktive i organisasjoner som arbeider med helse- og helserelaterte sosiale oppgaver (24 % svarer at de ikke har kjennskap) og i kulturorganisasjoner (22 %).

4 av 10 i befolkningen vet hvordan de skal gå frem for å informere noen om tilfeller av seksuell trakassering på en digital arena. Blant de som er aktive i nettverk eller grupper på digitale plattformer er tallet 5 av 10.

Totalt vet 63 prosent av befolkningen hvordan de skal informere om en hendelse på minst én av arenaene som inngår i kategorien i offentligheten. Når vi ser på disse arenaene separat, finner vi at 44 prosent vet hvordan de skal informere ved hendelser i det offentlige rom, 51 prosent under arrangementer, og 55 prosent på barer og restauranter. Dette tyder på at et flertall har kjennskap til varslingskanaler i offentligheten, men en betydelig andel mangler fortsatt slik kjennskap på minst én eller flere av disse arenaene.

Arenaene hvor færrest vet hvordan de skal informere om seksuell trakassering, er de samme arenaene hvor mange har opplevd en hendelse som kan defineres som seksuell trakassering, eller hvor mange har observert noen bli seksuelt trakassert: i det offentlige rom og på digitale arenaer (se avsnitt 4.3 og 6.8).

De som har et lederansvar, enten i arbeidslivet eller i en organisasjon, blir også stilt spørsmål om det er etablert retningslinjer for håndtering av hendelser relatert til seksuell trakassering på arbeidsplassen de har personalansvar i eller organisasjonen de har en lederrolle i.

- Det er flest som svarer at det er slike retningslinjer blant ledere i politiske partier (77 %), organisasjoner som arbeider med humanitære spørsmål (68 %), religiøse organisasjoner eller livssynsorganisasjoner (63 %), og blant ledere med personalansvar i arbeidslivet (64 %). Dette samsvarer også med hvem som har best kjennskap til informasjonsrutiner på arenaene de er aktive på.
- Flest svarer at de ikke har dette blant ledere av frivillige organisasjoner som arbeider med lokalmiljø og bosted (48 %), og ledere av kulturorganisasjoner (39 %).

Blant de lederne som svarer at deres organisasjon har retningslinjer for håndtering av seksuell trakassering, varierer det om de hovedsakelig informerer gjennom e-post, nettside eller intranett. Om lag halvparten informerer om dette i intramøter/ kurs.

Blant de som ikke har etablerte retningslinjer svarer mellom 15 og 28 prosent at de ikke har tenkt på å utvikle slike retningslinjer.

6.2 Et flertall av de som utsettes for seksuell trakassering informerer ingen

Respondentene som har opplevd én eller flere former for seksuell trakassering ble spurt om de informerte noen om det som hadde skjedd. Se for øvrig diskusjonen under «oppfølgingsspørsmål» i avsnitt 3.2.1 for detaljer om hvordan disse spørsmålene ble stilt og avsnitt 3.3.6 for hvordan vi har analysert dette.

Det er færre blant dem som har vært utsatt på en samfunnsarena med lav grad av organisering som informerer noen, enn blant dem som har vært utsatt på en arena med høy grad av organisering. Dette gjenspeiler de reelle mulighetene for varsling, som på arenaer med lav grad av organisering ofte er mindre strukturerte og derfor har færre personer i formelle roller som man kan rapportere hendelsen til. Dette gjelder på tvers av de ulike formene for seksuell trakassering. Ser vi på de 17 ulike hendelsene hver for seg, finner vi at mellom 70 og 90 prosent ikke informerte noen når de ble utsatt på en arena med lav grad av organisering. Hendelsen flest har varslet om når de har blitt utsatt på en arena med lav grad av organisering er at noen har hatt sex/samleie med dem uten samtykke. Likevel svarer 66 prosent at de ikke informerte noen om at de ble utsatt for dette.

Blant de som har vært utsatt på arenaer med høy grad av organisering, unnlot også et flertall å varsle om at de ble utsatt for kjønstrakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet eller seksuelt press. Fordi svært få ($n < 20$) har vært utsatt for seksuelle overgrep i arbeidslivet eller under en organisert fritidsaktivitet, beskrives ikke resultatene knyttet til varsling av disse hendelsene her. Når vi ser på svarfordelingen for hver av de 17 hendelsene, ser vi at mellom 57 og 74 prosent ikke informerte noen om hendelsen. Andelen er lavest blant de som har blitt behandlet dårlig, ignorert, eller fornærmet på bakgrunn av deres kjønn (57 %), og høyest blant de som har blitt presset til uønsket seksuell aktivitet på bakgrunn av den andres posisjon (74%). Alvorlighetsgrad på hendelsen er altså ikke avgjørende for om den utsatte varslers eller ikke; færre varslers om visse former for seksuelt press enn om kjønstrakassering.

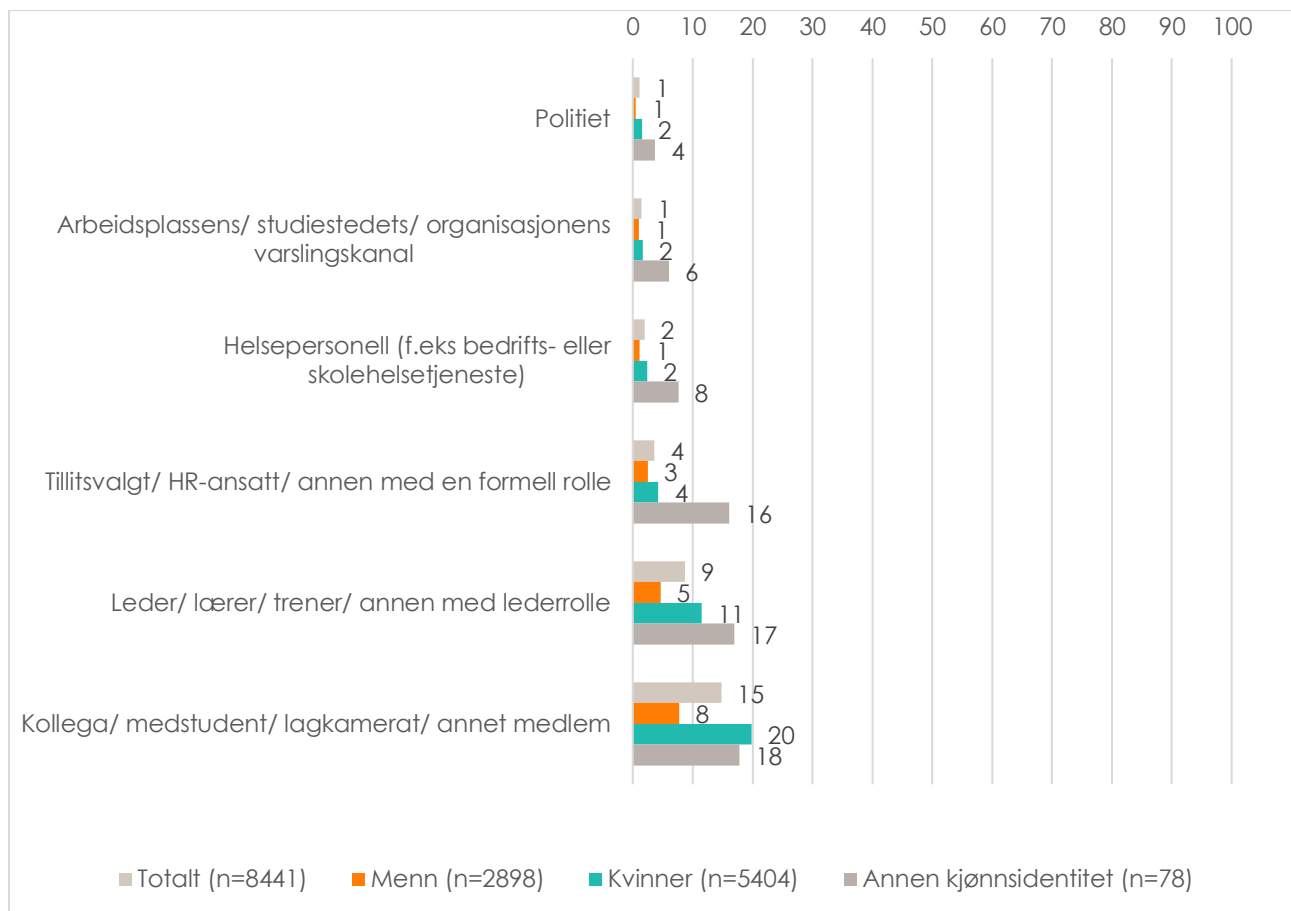
6.3 Menn og eldre informerer i mindre grad om at de har blitt utsatt for seksuell trakassering.

Videre ser vi nærmere på hvem som informerer om at de har blitt utsatt for seksuell trakassering, hvem de informerer til, og hvilke hendelser eller dimensjoner av seksuell trakassering det informeres om.

Ser vi varsling av alle typer seksuell trakassering under ett, finner vi at en noe høyere andel blant menn enn kvinner ikke informerer noen om hendelsen (henholdsvis 90% mot 86%). Andelen er lavest blant de som har en annen kjønnsidentitet – 82 prosent i denne gruppen oppgir å ikke ha informert noen.

Figur 6-2 på neste side viser andelen kvinner, menn og de med en annen kjønnsidentitet enn menn og kvinne som har opplevd en hendelse og informert noen om det som hadde skjedd, fordelt på hvem de har informert. Figuren viser svarfordelingen for alle former for seksuell trakassering sett under ett, og på tvers av alle samfunnsarenaer. De med en annen kjønnsidentitet enn kvinne og mann benytter seg i større grad av samtlige informasjonskanaler, enn det menn og kvinner gjør. Kvinner benytter seg også i større grad av kommunikasjonskanalene enn menn. Dette mønstret gjelder for alle former av seksuell trakassering, men for de grovere hendelsene er det såpass små baser at forskjellene ikke er signifikante—tendensene er likevel tydelige.

Figur 6-2. Kjønnfordeling blant de som informerte noen om det som hadde skjedd, fordelt på hvem de informerte til. Prosentvis. Antall respondenter er oppgitt i parentes.

Når vi ser varsling av alle typer seksuell trakassering under ett, er det ingen aldersforskjell i andelen som oppgir å ikke ha informert noen om hendelsen. Ser vi derimot på de 17 enkelthendelsene hver for seg, er det i et flertall av tilfellene slik at en større andel blant de eldre ikke informerer noen, enn blant de yngre. Det varierer mellom hendelsene hvor stor denne forskjellen er. Vi finner hovedsakelig signifikante forskjeller mellom de som er under 30 år og de som er over 50 år. De unge benytter også samtlige informasjonskanaler i større grad enn de eldre.

De som tilhører minoritetsgrupper, informerer i mindre grad enn andre utsatte.

6.4 I organisasjons- og arbeidslivet informerer de fleste kolleger/andre medlemmene fremfor noen med formell rolle

Respondentene som ble utsatt i arbeidslivet eller under en organisert fritidsaktivitet, fikk anledning til å svare at de varslet til en rekke formelle instanser (som leder, tillitsvalgt, helsepersonell, osv.) i tillegg til uformelle (som kollega/medstudent/lagkamerat/annen medlem), mens de som ble utsatt i offentligheten eller under semi- eller uorganisert fritidsaktivitet, kun kunne svare at de ikke informerte noen, eller at de informerte helsepersonell, politi eller en annen instans.

Videre ser vi nærmere på hvem man informerte ved tilfeller av seksuell trakassering. Også her skiller vi mellom om hendelsene fant sted på en arena med høy eller lav grad av organisering.³⁷

Blant de som har vært utsatt på en arena med høy grad av organisering, finner vi at:

- Blant arbeidstakere meldes det oftere ifra til kolleger enn ledere, og oftere til ledere enn tillitsvalgte. Dette gjelder på tvers av hendelser.
- Også de som har blitt utsatt under en organisert fritidsaktivitet, informerer oftere andre medlemmer og lagkamerater, enn noen med en formell rolle.
- Det er likevel flere som informerer noen med formell rolle blant de som har vært utsatt for kjønstrakassering, enn blant de som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet.
- Et klart flertall blant de som har vært utsatt for en hendelse i arbeidssammenheng eller under en organisert fritidsaktivitet informerer likevel ingen.

Blant de som har vært utsatt for seksuell trakassering på en arena med lav grad av organisering, finner vi at:

- Blant de som blir utsatt for grovere former for seksuell trakassering (seksuelt press og seksuelle overgrep) er det flere som melder ifra til helsepersonell enn til politiet.
- Også her ser vi at uønsket deling av seksuelt ladede bilder skiller seg fra de andre formene for uønsket seksuell oppmerksomhet, og flere informerer om hendelsen. 5 prosent som har opplevd dette varslet helsepersonell og 4 prosent varslet politiet. Under ett prosent informerer disse instansene ved andre former for uønsket seksuell oppmerksomhet.
- Et klart flertall velger likevel å ikke informere noen.

6.5 De fleste unnlater å informere fordi de ikke syntes saken var alvorlig nok

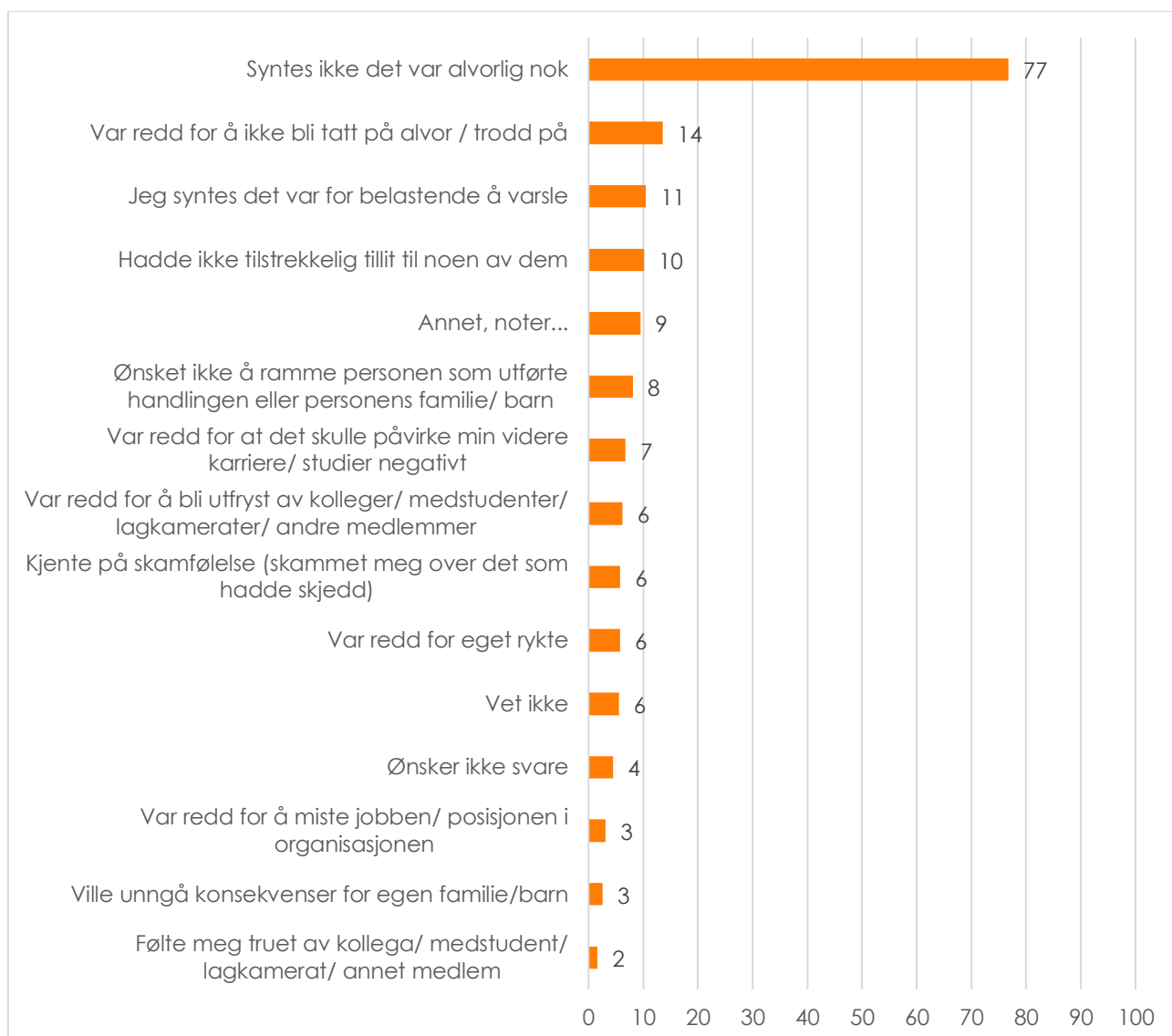
Respondentene som svarer at de ikke har informert noen eller kun informert kolleger, medstudenter, lagkamerater eller andre medlemmer, får et oppfølgingsspørsmål om årsaken til at de valgte å ikke informere noen med lederrolle eller annen formell rolle. Respondentene fikk anledning til å oppgi flere svar blant følgende alternativer: «Var redd for å ikke bli tatt på alvor / trodd på», «Var redd for at det skulle påvirke min videre karriere/ studier negativt», «Var redd for å miste jobben/ posisjonen i organisasjonen», «Var redd for å bli utfrysset av kolleger/ medstudenter/ lagkamerater/ andre medlemmer», «Følte meg truet av kollega/ medstudent/ lagkamerat/ annet medlem», «Hadde ikke tilstrekkelig tillit til noen av dem», «Var redd for eget rykte», «Jeg syntes det var for belastende å varsle», «Kjente på

³⁷ Tabell 6 i vedlegg 1 viser detaljer for de ulike arenaene.

skamfølelse (skammet meg over det som hadde skjedd)), «Ville unngå konsekvenser for egen familie/barn», «Ønsket ikke å ramme personen som utførte handlingen eller personens familie/ barn» og/eller «Syntes ikke det var alvorlig nok».

Figur 6-3 viser årsaker til at respondenter valgte å ikke informere noen med en lederrolle eller en annen formell rolle om én eller flere hendelser de hadde opplevd. Figuren viser andel svar i prosent fordelt på de forskjellige årsakene blant de som valgte å ikke informere noen. Ser vi alle former for seksuell trakassering under ett, finner vi at 77 prosent oppgir at de ikke varslet (ved minimum én av hendelsene) fordi de ikke oppfattet hendelsen som alvorlig nok. Deretter svarer 14 prosent at de var redd for å ikke bli tatt på alvor eller trodd på, 11 prosent at det var for belastende å varsle og 10 prosent at de ikke hadde tilstrekkelig tillit til personene med formell rolle.

Figur 6-3 Årsaker til å ikke informere noen med lederrolle eller annen formell rolle om det som hadde skjedd, fordelt på svaralternativer. Andel blant de som valgte å ikke informere noen om én eller flere hendelser (n=5118). Prosentvis.

Blant de som har vært utsatt for kjønstrakassering og de som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, er det de samme årsakene som gjør at de ikke har informert noen om hendelsen:

- Blant de som har vært utsatt for kjønstrakassering unnlot 75 prosent å informere noen fordi de ikke fant hendelsen alvorlig nok. Dette er en noe høyere andel enn blant de som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, hvor 69 prosent svarer dette.
- Over 1 av 10 som har vært utsatt for kjønstrakassering eller uønsket seksuell oppmerksomhet og som ikke informerte om hendelsen, var redd for å ikke bli tatt på alvor.

Blant de som har vært utsatt for seksuelt press unnlot 37 prosent å informere noen om hendelsen fordi de ikke fant saken alvorlig nok.

- 31 prosent var redd for å ikke bli tatt på alvor, og 20 prosent opplevde det som belastende å varsle.
- 15 prosent var redd for at å informere skulle påvirke karrieren/ studier negativt, og 11 prosent for at det skulle påvirke jobben/ posisjonen i organisasjonen. Her skiller varsling om seksuelt press seg fra varsling om andre former for seksuell trakassering.

Også blant de som har vært utsatt for seksuelle overgrep er hovedårsaken til at de ikke har varslet at de ikke syntes hendelsen var alvorlig nok (30 %).

- Det er tilnærmet like mange som kjente på en skamfølelse (27 %), som var redd for å ikke bli tatt på alvor (26 %).
- 21 prosent av de som unnlot å informere om seksuelle overgrep syntes det var for belastende å varsle.

Hovedårsaken til at de som har blitt utsatt for seksuell trakassering ikke varsler, er altså at de ikke syntes saken var alvorlig nok.³⁸

6.6 Blant de som informerer om hendelsen, opplever et flertall at saken ikke blir fulgt opp

Respondentene som hadde informert noen i en lederrolle eller en annen med formell rolle, ble spurt om deres sak hadde blitt fulgt opp etter at de hadde informert, og om de var fornøyd med måten saken ble håndtert på.

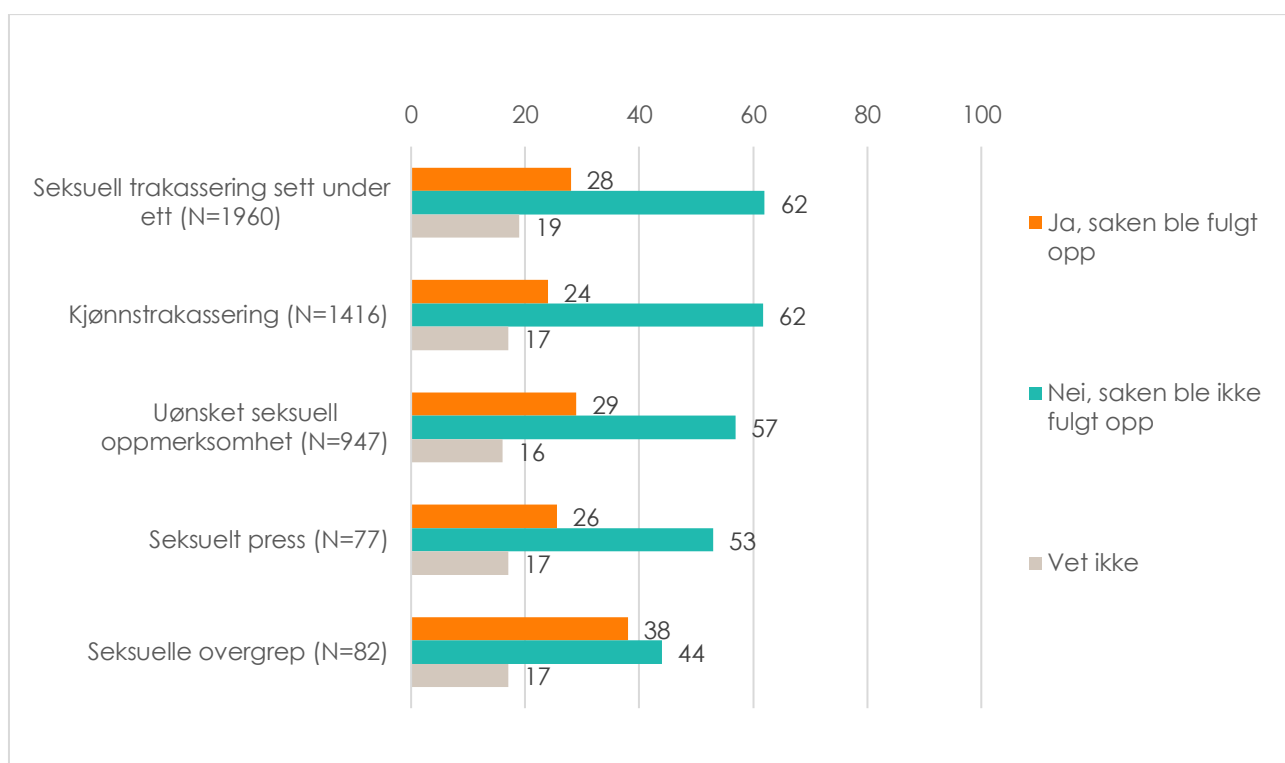
Figur 6-4 viser om saken ble fulgt opp eller ikke, etter at den som ble utsatt informerte noen med en formell rolle. Andel for kategorien «Ønsker ikke svare» er tatt ut av figuren (varierer mellom 6 og 8 %) Ser vi alle formene for seksuell trakassering under ett, oppgir 28 prosent

³⁸ Se vedlegg 1, tabell 7, for detaljer.

blant de som har vært utsatt og rapportert om hendelsen, at saken ble fulgt opp, og 62 prosent at den ikke ble det. Andelen som svarer at de ikke vet om den ble det er 19 prosent.

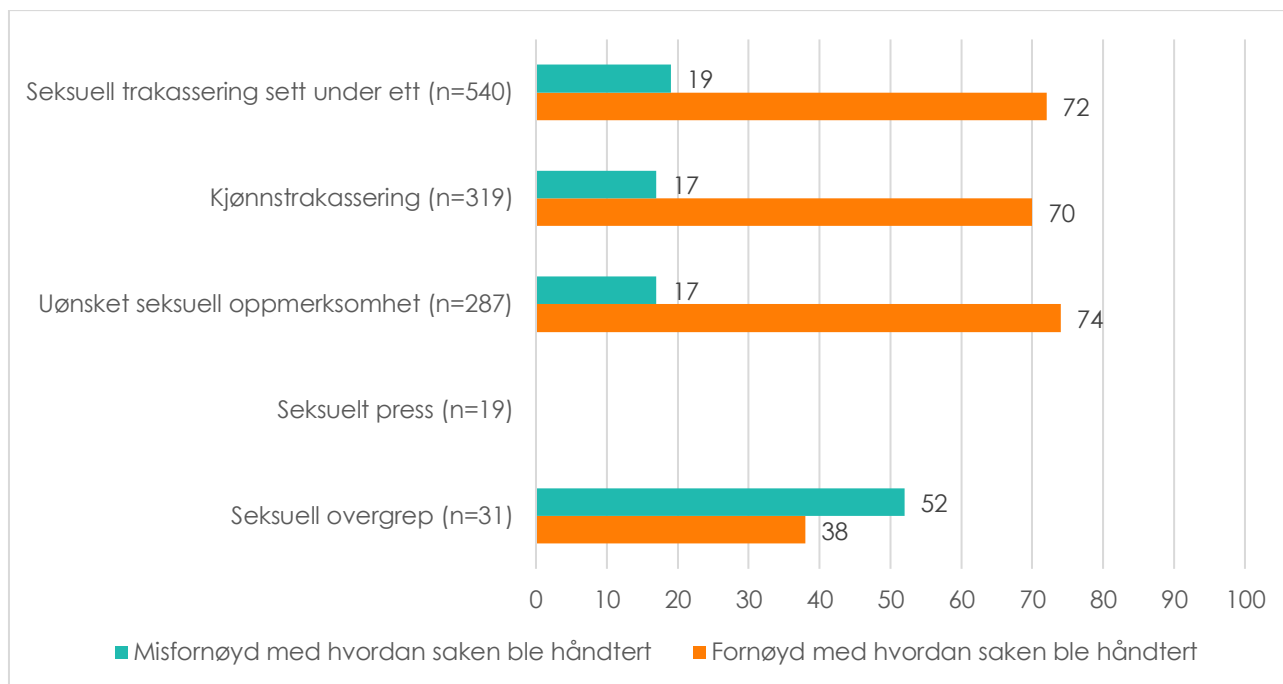
Blant de som har vært utsatt for og rapportert om kjønstrakassering, uønsket oppmerksomhet eller seksuelt press, har kun mellom 24 og 30 prosent opplevd at hendelsen ble fulgt opp, og over 50 prosent at den ikke ble det. Blant de som har blitt utsatt for seksuelt overgrep, har tilnærmede like mange opplevd at saken ble eller ikke ble fulgt opp etter at de informerte om den (henholdsvis 38 og 44 %). Det er også store andeler (mellom 16 og 17 %) som svarer at de ikke vet om saken ble fulgt opp.

Figur 6-4. «Ble saken fulgt opp etter at du hadde informert?». Prosentvis. Antall svar for hver dimensjon er oppgitt i parentes.

Videre blir de som svarer at saken ble fulgt opp, spurt om de var fornøyde med håndteringen. Figur 6-5 viser at på tvers av hvilken form for seksuell trakassering respondentene har informert om, er 72 prosent fornøyde med hvordan saken ble håndtert. 19 prosent er misfornøyde. Blant de som informerte om kjønstrakassering eller uønsket seksuell oppmerksomhet, var flere fornøyde med hvordan saken ble håndtert enn blant de som hadde informert om seksuelle overgrep (men her er basen svært liten). Vi viser ikke resultatene for seksuelt press i figuren nedenfor på grunn av et lavt antall svar (n<20).

Figur 6-5. «Er du fornøyd med hvordan saken ble håndtert?». Prosentvis. «Ønsker ikke svare» og «Vet ikke» er tatt ut av figuren. Antall svar for hver dimensjon er oppgitt i parentes.

6.7 Halvparten av ledere føler seg godt rustet til å håndtere situasjoner med seksuell trakassering

Disse resultatene er interessante sett i lys av svarene fra ledere på spørsmål om hvordan de vurderer det å håndtere seksuell trakassering i sin rolle, samt deres kunnskap og tilgang til informasjon om emnet.³⁹

Ser vi enkeltvis på de ulike samfunnsarenaene, finner vi at mellom 35 og 65 prosent av lederne svarer at det er *enkelt* å håndtere spørsmål som gjelder seksuell trakassering i sin lederrolle. Andel som svarer at dette er enkelt er lavest blant de som har en lederrolle i en frivillig organisasjon som arbeider med humanitære spørsmål (35 %), og høyest blant ledere i frivillige organisasjoner som arbeider med rekreasjon og sosialt samvær (65 %). Blant ledere i arbeidslivet oppgir 49 prosent at dette er enkelt, og blant ledere i idrettsorganisasjoner oppgir 52 prosent dette.

³⁹ Alle som har oppgitt at de har en lederrolle, enten med personalansvar eller i en organisasjon de er aktive i, har fått oppfølgingsspørsmål. Dersom en respondent oppga å ha flere lederroller, ble det randomisert hvilken lederrolle respondenten skulle ta utgangspunkt i når spørsmålene ble besvart.

Mellom 8 og 22 prosent svarer derimot at dette er vanskelig. Ledere i kulturorganisasjoner, frivillige organisasjoner som arbeider med humanitære spørsmål og bruker- og interesseorganisasjoner, opplever dette som vanskeligst.

Det er også blant ledere innenfor frivillige organisasjoner som arbeider med humanitære spørsmål og bruker- og interesseorganisasjoner, samt organisasjoner som arbeider med helse- og helserelevante sosiale spørsmål, at flest svarer at de ikke har nok kunnskap om seksuell trakassering eller er usikre på om de har det, til å kunne håndtere en slik sak (mellom 39% og 43 %). Blant ledere i idrettsorganisasjoner oppgir 33 prosent dette. Blant ledere i arbeidslivet oppgir 29 prosent at de ikke har eller ikke vet om de har nok kunnskap om tematikken for å kunne håndtere saken om seksuell trakassering.

Mellom 40 og 60 prosent av lederne av de ulike organisasjonene/ i arbeidslivet føler at de er godt informert og rustet til å håndtere en situasjon med seksuell trakassering som leder.

6.8 1 av 10 varsler på vegne av andre som har blitt utsatt for seksuell trakassering

Respondentene ble også spurt om de i løpet av de siste 12 månedene hadde sett eller hørt andre bli utsatt for seksuell trakassering på noen av arenaene de er aktive på, og i så fall hvilke. Akkurat som med det direkte spørsmålet om man har selv opplevd å bli utsatt for seksuell trakassering, ble uttrykket «seksuell trakassering» benyttet i spørsmålsformuleringen. Dette begrepet ble definert for respondentene i tråd med definisjonen i likestillings- og diskrimineringslovens § 13 før de fikk spørsmålet. De som bekreftet å ha observert seksuell trakassering, ble stilt et oppfølgingsspørsmål om hvordan de reagerte på situasjonen for hver av arenaene de hadde nevnt. Se avsnitt 3.2.3 for en nærmere beskrivelse av hvordan spørsmålene ble stilt og avsnitt 3.3.6 for hvordan vi har analysert dette.

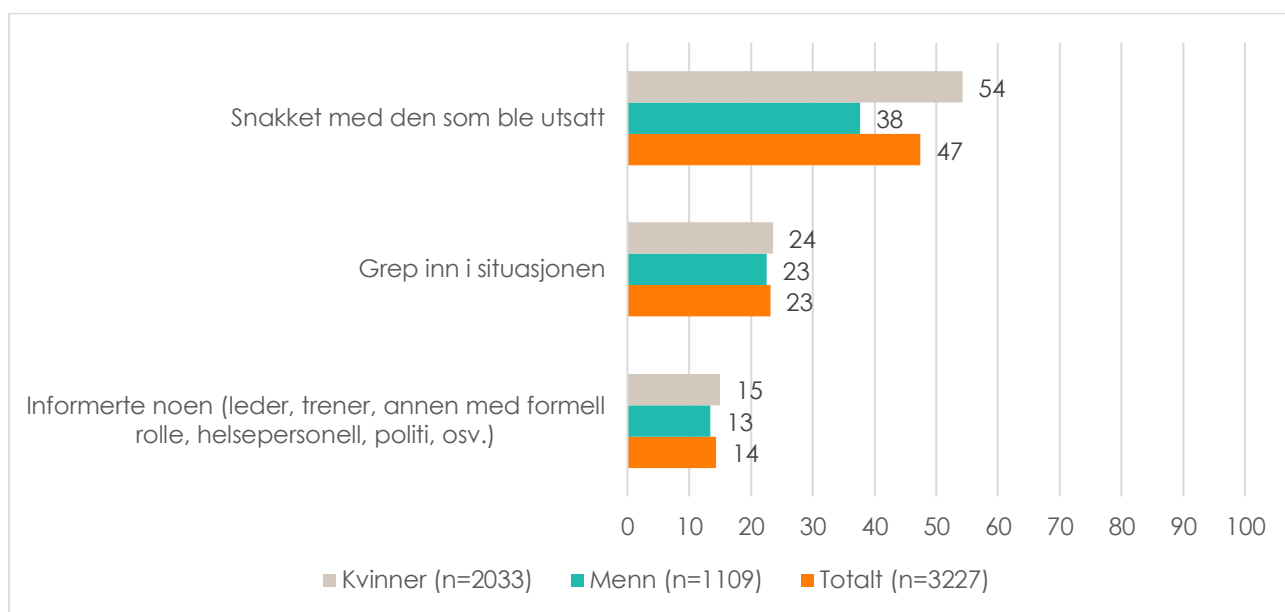
Størst andel har observert andre bli utsatt for seksuell trakassering i offentligheten (12 %), i nettverk og grupper på digitale plattformer (11 %) og i arbeidssammenheng (10 %). En lav andel har observert det under semiorganiserte, organiserte og uorganisert fritidsaktiviteter (henholdsvis 1 %, 3 %, og 5 %).

Når vi ser nærmere på de som har vært vitne til seksuell trakassering under organiserte fritidsaktiviteter, er det flest som har observert slik trakassering i bruker- og interesseorganisasjoner (5 %), politiske partier (4 %) og kulturorganisasjoner (3 %). I idrettsorganisasjoner er andelen 2 prosent og i andre type organisasjoner er andelen enda lavere.

Figur 6-6 på neste side viser hvordan de som har observert seksuell trakassering av andre, reagerte på situasjonen. Svarene vises som andeler blant dem som rapporterte å ha sett eller hørt at andre bli utsatt for seksuell trakassering og reagert på ulike måter, kategorisert

etter kjønn og totalt sett.⁴⁰ Figuren viser at reaksjonsmønstrene til de som har observert seksuell trakassering av andre er ganske like mellom kjønnene. 24 prosent av kvinnene og 23 prosent av mennene oppgir at de grep inn i situasjonen. Når det gjelder det å informere noen, er det også liten forskjell mellom kjønn, med 15 prosent av kvinnene og 13 prosent av mennene. Imidlertid ser vi at kvinner i større grad snakker direkte med den som har blitt utsatt for seksuell trakassering enn menn, med henholdsvis 54 prosent mot 38 prosent.

Figur 6-6. Reaksjoner etter å ha sett eller hørt andre bli utsatt for seksuell trakassering. Andel blant kvinner, menn og totalt sett i befolkningen. Prosentvis. Antall respondenter i hver gruppe er oppgitt i parentes.

Reaksjonsmønstrene varierer mellom de ulike arenaene. Blant de som har observert seksuell trakassering på en samfunnsarena med høy grad av organisering (i arbeidssammenheng eller under en organisert fritidsaktivitet), er det en høyere andel som informert noen med en formell rolle, enn det er på arenaer med mindre grad av organisering (her er det få respondenter for flere av arenaene, men tendensene er like på tvers). I arbeidslivet er det 21 prosent som informerer noen. Dette gjelder også for de som har observert seksuell trakassering på en semiorganisert arena (private kurs/ timer/ partier), hvor flere informere noen med en formell rolle (29 %).

På arenaer med lavere grad av organisering, er det svært få som informerer noen; mellom 3 (i det offentlige rom) og 6 prosent (under et arrangement/ på en restaurant, nattklubb, eller lignende). Dette gjenspeiler de faktiske mulighetene for varsling på disse arenaene, som har

⁴⁰ Merk at andelene som vises er ikke kumulative: Respondentene kan ha reagert på mer enn én måte på situasjonen (flervalgsspørsmål). De kan også ha observert noen bli utsatt i flere miljøer, og besvart spørsmålet flere ganger.

en mindre strukturert organisering og dermed færre personer i formelle roller som man kan informere eller rapportere til. Fordi dette også er de arenaene mange opplever seksuell trakassering, er det likevel verdt å merke seg dette.

Ser vi enkeltvis på de ulike samfunnsarenaene, finner vi at mellom 14 prosent (i det offentlige rom) og 25 prosent (restaurant, nattklubb, eller lignende) griper inn i situasjonen.

Om lag 4 av 10 tar kontakt med den som har vært utsatt. De som observerer seksuell trakassering på internett, tar i mindre grad kontakt med den som blir utsatt enn de som observerer på andre arenaer (29 prosent i befolkningen på digitale arenaer og 26 prosent blant de som er aktive i nettverk og grupper på digitale plattformer).

Det er også noen forskjeller mellom hvordan ulike grupper reagerer når de observerer seksuell trakassering:

- Blant de yngre er det flere som tar direkte kontakt med den som ble utsatt. Blant de under 30 år gjør 57 prosent dette, mens blant de over 40 år tar under 40 prosent direkte kontakt.
- Blant de mellom 20-29 år, er det også flere som har grepet inn i situasjonen (28 %) enn det er totalt sett (23 %).
- Kvinner tar i større grad direkte kontakt med den som ble utsatt (54 %) enn det menn gjør (38 %).
- Kjønn- og aldersforskjellene er enda tydeligere blant de som selv har vært utsatt for seksuell trakassering, enn blant de som ikke har vært det.

7 Oppsummering og veien videre

I dette avsluttende kapitlet besvarer vi problemstillingene ved å oppsummere og reflektere over hovedfunnene i rapporten. Vi foreslår også videre forskning basert på materialet fra denne undersøkelsen og funnene fra analysene våre.

7.1 Hva er omfanget av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen og på ulike samfunnsarenaer?

Kapittel 4 i rapporten avdekker at 52 prosent av respondentene har opplevd én eller flere hendelser det siste året som defineres som seksuell trakassering. Analysen av de ulike dimensjonene av seksuell trakassering viser at kjønstrakassering er mest utbredt (43 %), etterfulgt av uønsket seksuell oppmerksomhet (36 %), seksuelt press (4 %) og seksuelle overgrep (3 %). De fleste som er utsatt for seksuell trakassering opplever mer enn én type hendelse, og mange som opplever kjønstrakassering, opplever også uønsket seksuell oppmerksomhet. Dette kan tyde på et mønster der seksuell trakassering ofte er en del av et bredere spekter av uønsket oppførsel, snarere enn isolerte hendelser.

Kvinner er mer utsatt enn menn, og unge mer enn eldre, en tendens bekreftet i flere undersøkelser. Personer med en annen kjønnsidentitet enn mann eller kvinne, de med en annen seksuell orientering enn heterofil, de med funksjonsnedsettelse, og de som tilhører etniske minoriteter, er særlig utsatt sammenlignet med befolkningen generelt. Videre studier med fokus på disse minoritetsgruppene kan gi dypere innsikt i deres opplevelser og utfordringer knyttet til seksuell trakassering.

Forekomsten av seksuell trakassering avtar med økende grad av organisering, med unntak av arbeidslivet. Den er mest utbredt i arbeidslivet (32 %), etterfulgt av offentligheten (27 %), uorganiserte fritidsaktiviteter (20 %), grupper og nettverk på digitale plattformer (18 %) og digitale arenaer (14 %). Forekomsten er lavest i organiserte og semiorganiserte fritidsaktiviteter (henholdsvis 7 % og 5 %).

Når vi ser bort fra arbeidslivet, er seksuell trakassering dermed mest utbredt på samfunnsarenaer med lav grad av organisering. Kunnskapen om fenomenet i disse arenaene er imidlertid begrenset (se diskusjon under 2.1). Fremtidige studier bør derfor rette søkelyset mot seksuell trakassering i slike arenaer.

Videre studier bør benytte multivariate analyseteknikker for å studere forekomsten av seksuell trakassering i ulike deler av befolkningen på forskjellige samfunnsarenaer. Dette har ikke vært mulig innenfor rammene av denne studien, som primært har fokusert på å skaffe

en bred oversikt over omfanget av seksuell trakassering i befolkningen og på ulike arenaer. Mer detaljerte analyser for ulike deler av befolkningen på ulike samfunnsarenaer kan utføres med dette datamaterialet.

De fleste blir trakassert av det motsatte kjønn. Kvinner er oftest utsatt for seksuell trakassering fra menn. Menn er i særlig grad utsatt fra kvinner, men opplever også i stor grad seksuell trakassering fra andre menn. De med en annen kjønnsidentitet enn mann eller kvinne utsettes oftest for seksuell trakassering fra menn.

Et flertall av de som har opplevd seksuell trakassering, opplever hendelsene som plagsomme (69 %), men en betydelig andel opplever dem også som nedverdiggende (48 %) eller fiendtlige (21 %). Kjønnstrakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet, som er mer vanlige, oppleves ofte som plagsomme, men mindre ofte som nedverdiggende eller fiendtlige. Seksuelt press og seksuelle overgrep, som er mindre vanlige, oppleves derimot oftere som nedverdiggende og fiendtlige, noe som antyder at alvorlighetsgraden av trakasseringen spiller en rolle for hvordan den oppleves.

Seksuell trakassering kan ha både praktiske konsekvenser og innvirkninger på fysisk og psykisk helse, selv i mindre alvorlige tilfeller. Alvorlighetsgraden på hendelsen påvirker sannsynligheten for å oppleve psykiske eller fysiske plager i etterkant. Blant de som har opplevd grovere former for seksuell trakassering, er det flere som rapporterer om psykiske eller fysiske plager som plagsomme tanker og redusert tillit til andre. Blant disse er det også flere som rapporterer om praktiske konsekvenser som sykemelding eller oppsigelse.

Vi har imidlertid ikke hatt muligheten til å undersøke hvordan gjentakelse av en enkelthendelse («én til to ganger», «noen ganger», «ofte» eller «veldig ofte») eventuelt påvirker hvordan hendelsen oppfattes, og hvorvidt den medfører praktiske konsekvenser og fysiske og psykiske plager. Mer detaljerte analyser kan gjøres med dette datamaterialet.

7.2 Hvilke holdninger til og oppfatninger av seksuell trakassering har ulike deler av befolkningen?

Undersøkelsen belyser viktige aspekter ved samfunnets oppfatning av seksuell trakassering og hvordan disse oppfatningene varierer basert på demografiske variabler som kjønn og alder. At en tredjedel av befolkningen oppfatter alle gitte scenarioer⁴¹ som trakassering, mens en fjerdedel ikke ser noen av dem som dette, understreker den store variasjonen i hvordan seksuell trakassering blir definert og oppfattet i samfunnet. Denne splittelsen kan

⁴¹ Se avsnitt 3.2.2 for en nærmere beskrivelse scenarioer og spørsmål som ble brukt for å kartlegge holdninger til seksuell trakassering og avsnitt 5.1 for en analyse av svarene knyttet til disse.

delvis skyldes ulike sosiale, kulturelle og personlige erfaringer som former individers oppfatninger av hva som kvalifiserer som trakassering.

Kjønn og alder er spesielt viktige faktorer. Generelt ser vi at menn og eldre er mindre tilbøyelige til å oppfatte en situasjon som seksuell trakassering sammenlignet med kvinner og unge. Eldres tendens til sjeldnere å betrakte hendelser som trakassering sammenlignet med yngre personer, kan speile generasjonsforskjeller i holdninger og normer. Eldre generasjoner vokste opp i en tid da normer og oppfatninger om seksuell trakassering var forskjellige fra dagens, noe som kan ha en innvirkning på deres synspunkter. Samtidig viser det seg at unge mennesker, spesielt de under 30 år, oftere rapporterer at de selv har blitt utsatt for seksuell trakassering. Yngre mennesker rapporterer også i større grad enn eldre å oppleve en ubehagelig seksualisert sjargong på de arenaene de deltar på. Dette kan tyde på at denne aldersgruppen er mer bevisst på problemstillinger knyttet til seksuell trakassering. Tidsseriestudier vil derfor være nyttige for å avdekke om bevisstheten er generasjons- eller aldersbetinget.

Undersøkelsen avdekker også variasjon i oppfatning basert på typen av trakassering. Fysisk trakassering blir oftere ansett som seksuell trakassering enn verbale tilnærmelser. Dette kan reflektere en bredere sosial anerkjennelse av fysiske handlingers alvorlighet, mens verbale handlinger kanskje blir sett på som mindre alvorlige eller mer akseptable. Fysiske handlinger blir ofte oppfattet som mer direkte truende, noe som kan føre til at de blir tatt mer alvorlig både av ofrene og av de som observerer dem. Derimot kan verbale tilnærmelser, særlig i et digitalt miljø, noen ganger bli sett på som mindre alvorlige eller mer akseptable, selv om de kan ha betydelige psykologiske konsekvenser for ofrene.

Scenarier med eldre overgripere og yngre ofre, spesielt der offeret er kvinne, ansees oftere som trakassering. Dette kan speile tradisjonelle oppfatninger av sårbarhet og maktforhold. Det antyder at stereotypiske forestillinger om kjønn og makt fortsatt påvirker hvordan seksuell trakassering blir oppfattet. Imidlertid har undersøkelsen ikke gitt mulighet til å undersøke hvordan kjønn på den som utøver trakasseringen påvirker oppfatningen, ettersom respondentene kun ble presentert for hendelser der utøveren hadde motsatt kjønn av offeret. Med andre ord, ingen av respondentene fikk scenarier der en mann utsetter en annen mann, eller en kvinne utsetter en annen kvinne. At flere oppfatter en hendelse som seksuell trakassering når det er en kvinne som blir utsatt, kan være fordi utøveren er en mann. Det vil si at denne kjønnsforskjellen muligens skyldes holdninger til utøveren – ikke bare til offeret. Fremtidige studier bør undersøke dette nærmere for å gi bedre innsikt i holdninger.

Det er en markant forskjell mellom andelen av befolkningen som direkte bekrefter å ha blitt utsatt for seksuell trakassering (4 %) og de som rapporterer å ha opplevd hendelser som kan defineres som seksuell trakassering (52 %). Dette kan tyde på at mange ikke gjenkjenner visse erfaringer som seksuell trakassering. Dette kan skyldes mangel på bevissthet eller kunnskap om hva seksuell trakassering faktisk kan innebære. Dette kan også tyde på at noen har en tendens til å bagatellisere eller normalisere visse typer trakassering. Denne forskjellen kan også reflektere en motvilje mot å sette merkelapper på personlige erfaringer som «seksuell trakassering». Dette kan skyldes stigma, frykt for ikke å bli tatt alvorlig, en følelse

av maktesløshet i situasjoner der trakassering oppstår, eller fordi man ikke synes hendelsen er alvorlig nok.

Vi har ikke undersøkt nærmere hvordan typen hendelse, dimensjonen av seksuell trakassering, kjennetegn ved hendelsen og gjentakelsen av slike hendelser påvirker hvordan en person anser det som trakassering. Videre studier som utforsker disse sammenhengene og nyansene kan gi verdifull innsikt i tersklene ulike deler av befolkningen har for å kalle noe seksuell trakassering. Dette kan gjøres gjennom ytterligere analyse basert på materialet fra denne undersøkelsen. Dette kan også gjøres gjennom kvalitative studier for å forstå de subjektive opplevelsene og tolkningene av de som har opplevd trakassering.

Undersøkelsen avdekker også betydelig variasjon i hvordan oppmerksomheten rundt seksuell trakassering blir oppfattet på forskjellige arenaer. Variasjon i oppfatninger av oppmerksomhet rundt temaet i arbeidslivet og i organiserte og semiorganiserte fritidsaktiviteter antyder at ulike arenaer har unike strukturer og dynamikker som påvirker både forekomsten og oppfatningen av seksuell trakassering. For eksempel kan et hierarkisk arbeidsmiljø by på andre utfordringer enn et uformelt sosialt miljø. Dette kan også handle om andre faktorer som organisasjonskultur og normer, samt kommunikasjon og bevissthet rundt seksuell trakassering. Disse faktorene påvirker ikke bare hvordan seksuell trakassering oppstår og håndteres, men også hvor synlig og prioritert problemet er i disse forskjellige kontekstene.

Selv om en del av befolkningen opplever seksualisert sjargong i ulike miljøer, særlig i digitale nettverk (27 %) og arbeidslivet (13 %), er det langt færre som anser det som problematisk. Kjønnsforskjellene i oppfatning generelt er små, men mer fremtredende på digitale arenaer. Det kan reflektere ulike erfaringer og oppfatninger av seksualisert atferd online sammenlignet med fysiske arenaer. Digitale arenaer, ofte preget av større anonymitet og fravær av fysiske sosiale signaler, kan skape et miljø der seksualisert sjargong oppstår oftere eller oppfattes annerledes. Dette kan skyldes en lavere terskel for å uttrykke slike kommentarer online, eller en mangel på umiddelbare sosiale konsekvenser som vanligvis fungerer som en modererende faktor i ansikt-til-ansikt-interaksjoner.

Disse funnene underbygger behovet for å adressere seksualisert sjargong og atferd på en måte som er tilpasset både de ulike arenaene de oppstår på og de ulike gruppene de påvirker. Det er viktig for både arbeidsplasser og digitale plattformer å utvikle retningslinjer og kulturer som aktivt motarbeider seksualisert atferd og fremmer et mer respektfullt og inkluderende miljø. Samtidig understreker funnene viktigheten av utdannings- og bevisstgjøringskampanjer som adresserer hvordan ulike grupper kan oppleve og tolke seksualisert sjargong og atferd.

7.3 Hvilke kjennskap til varslingsorganer og -systemer knyttet til ulike samfunnsarenaer har befolkningen? Hvilke erfaringer har befolkningen med å varsle om seksuell trakassering?

Undersøkelsen avdekker at mange ikke har kjennskap til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda. 44 prosent kjenner ikke til Diskrimineringsnemnda og 31 prosent er uvitende om LDO. Svært få har kontaktet disse organene for klage eller veiledning. Vi har ikke analysert kjønns- og aldersfordelingen blant de som er ukjente med disse institusjonene i denne studien, men mer detaljerte analyser kan gjøres med datamaterialet.

På den ene siden vet flertallet i arbeidslivet hvordan de skal varsle om seksuell trakassering. Dette tyder på at arbeidsplasser i stor grad har etablert og kommunisert klare prosedyrer for varsling. På den andre siden står dette i kontrast til at mange oppfatter at det ikke er oppmerksomhet rundt temaet seksuell trakassering i arbeidslivet. Dette kan indikere at selv om prosedyrer er på plass, kan det være en mangel på bredere diskusjon eller bevisstgjøring rundt temaet på arbeidsplassen.

I organisasjonslivet viser høy kjennskap til varslingskanaler i religiøse, politiske, og idrettsorganisasjoner at disse miljøene muligens har vært mer proaktive i å håndtere og forebygge seksuell trakassering. Det lavere kjennskapet i organisasjoner som fokuserer på helse- og sosiale oppgaver og i kulturorganisasjoner kan derimot tyde på at disse arenaene kan trenge å styrke fokuset på og kommunikasjonen rundt varslingsystemer.

Vi finner at de arenaene hvor færrest vet hvordan de skal rapportere seksuell trakassering, som offentlige rom og digitale arenaer, sammenfaller med arenaer hvor mange har opplevd eller observert trakassering. Dette antyder et gap mellom behovet for og tilgjengeligheten på informasjon og støtte på disse arenaene. Det understreker viktigheten av å øke bevisstheten og tilrettelegge for bedre støttesystemer på disse arenaene. Samtidig har disse arenaene en lav grad av organisering sammenlignet med arbeidslivet og organisasjonslivet, noe som kan gjøre tradisjonelle tilnærminger til håndtering og forebygging av seksuell trakassering mindre effektive. Utvikling av nye strategier er derfor nødvendig. Noe mulig tiltak kan omfatte opplysningskampanjer rettet mot allmennheten, samt utvikling av digitale verktøy og plattformer for anonym rapportering og støtte.

At mange velger å ikke varsle om seksuell trakassering fordi de ikke anser hendelsen som alvorlig nok, er en kompleks problemstilling. Det er viktig å anerkjenne at mange kanskje ikke føler behov for å melde fra, og at den personlige terskelen for hva som anses som seksuell trakassering kan variere. Samtidig kan andre faktorer også bidra til dette. For eksempel samfunnsnormer som bagatelliserer visse typer oppførsel og normaliseringen av visse typer atferd i spesifikke miljøer. Dette understreker behovet for kontinuerlig opplæring og dialog om hva seksuell trakassering innebærer. Å skape et miljø der alle hendelser tas på alvor og håndteres på en passende måte er avgjørende for effektiv forebygging og håndtering.

I konteksten av denne undersøkelsen har vi ikke hatt mulighet til å sammenligne varslingsmønstre i ulike sektorer eller bransjer i arbeidslivet, eller i ulike typer organisasjoner. Tidligere forskning viser at organisasjonskultur kan påvirke disse mønstre i arbeidslivet (se avsnitt 2.1 for en nærmere diskusjon). Datagrunnlaget for denne undersøkelsen kan brukes

av forskere som utgangspunkt for å undersøke dette temaet videre i både arbeidslivet og organisasjonslivet.

Selv etter grove hendelser velger mange å ikke varsle om seksuell trakassering. Dette tyder på at det er viktig å forstå forbindelsen mellom den enkeltes opplevelse av trakassering og beslutningen om ikke å varsle. For å få dypere innsikt i dynamikken rundt varsling og bidra til mer effektive strategier for å forebygge og håndtere seksuell trakassering, er det derfor nødvendig med videre studier. Disse studiene bør undersøke sammenhengen mellom typen hendelse, gjentakelse av hendelser, og andre kjennetegn ved hendelsen, og den subjektive opplevelsen hos de som velger å varsle sammenlignet med de som ikke gjør det.

Datamaterialet fra denne undersøkelsen kan brukes til å foreta videre analyser av dette.

I undersøkelsen ble det avdekket at blant de som hadde rapportert seksuell trakassering til noen i en lederrolle eller annen formell rolle i arbeidslivet eller i organisasjonslivet, opplevde omtrent halvparten at deres sak ikke ble fulgt opp. Når vi ser enkeltvis på de ulike dimensjoner av seksuell trakassering, ser vi at andel som opplever at saken ble fulgt opp øker med alvorlighetsgraden av hendelsen, men at andel saker som ikke ble fulgt opp er likevel høyt blant de som har varslet om seksuelle overgrep (44 %). Dette antyder at selv i tilfeller der individer overkommer barrierer for å rapportere, kan deres bekymringer og opplevelser bli neglisjert, uavhengig av alvorlighetsgraden av hendelsen. Dette kan ha flere implikasjoner. For det første kan det undergrave tilliten til varslingskanaler og lederskap, og for det andre kan det bidra til en kultur der trakassering ikke tas på alvor. Det er viktig at organisasjoner og arbeidsgivere ikke bare oppmuntrer til varsling, men også sikrer at saker blir behandlet på en adekvat og respektfull måte. Effektiv oppfølging er avgjørende for å bygge trygg og inkluderende samfunnsarenaer i arbeidslivet og organisasjonslivet.

Undersøkelsen viser variasjon i lederes opplevde kunnskap og evne til å håndtere seksuell trakassering på tvers av ulike samfunnsarenaer i arbeidslivet og organisasjonslivet. At ledere i frivillige organisasjoner som arbeider med rekreasjon og sosialt samvær opplever det som enklere å håndtere slike saker enn de i humanitære organisasjoner, kan reflektere forskjeller i organisasjonskulturen og tilgjengelige ressurser for opplæring og støtte. Det faktum at mange ledere mangler kunnskap, særlig i humanitære og helse-relaterte organisasjoner, understreker behovet for bedre opplæring og bevisstgjøring om seksuell trakassering. Dette gapet i kunnskap blant ledere kan forklare hvorfor over halvparten av rapporterte saker ikke blir fulgt opp, noe som kan føre til en vedvarende usikker arbeidskultur for ofrene. Det er viktig for organisasjoner å forbedre sine prosesser og retningslinjer for å sikre en trygg og støttende arbeidsplass for alle.

Videre studier bør se nærmere på hvordan ulike typer organisasjoner kan tilpasse og implementere effektive strategier for å forebygge og håndtere seksuell trakassering. Spesielt bør det settes søkelys på hvordan man kan skape en kultur av åpenhet og nulltoleranse for trakassering, samtidig som man sikrer tilgjengelige støttesystemer for de som opplever trakassering. Det kan også være nyttig å utforske hvordan digitale plattformer og sosiale medier kan brukes til å spre bevissthet og utdanning om disse temaene, spesielt i organisasjoner med begrensede ressurser.

Undersøkelsen viser at den største andelen observerte seksuell trakassering av andre i offentligheten (12 %), på digitale plattformer (11 %) og i arbeidslivet (10 %). Det at slike observasjoner er hyppigst på i offentligheten og på digitale plattformer reflekterer sannsynligvis disse arenaenes åpenhet og tilgjengelighet sammenlignet med organiserte, semiorganiserte og uorganiserte kultur- og fritidsaktiviteter. Imidlertid kan det også skyldes andre faktorer som mangel på klare retningslinjer og tilsyn, eller en kultur som ikke aktivt motarbeider trakassering. Videre studier bør se nærmere på den relative effekten av forskjellige faktorer som bidrar til forekomsten av seksuell trakassering på disse arenaene. Dette kan omfatte aspekter som anonymitet på digitale plattformer, sosiale normer i det offentlige rom, og maktstrukturer i arbeidslivet. Det er også viktig å undersøke effektiviteten av forskjellige intervensjoner og forebyggingsstrategier i disse forskjellige miljøene. For eksempel, hvordan kan bevisstgjøring og opplæring tilpasses for å være mer effektiv i disse ulike sammenhengene? Hvordan kan teknologi brukes til å bekjempe seksuell trakassering på digitale plattformer?

Når det gjelder reaksjonsmønstre knyttet til observert seksuell trakassering av andre, viser undersøkelsen at de fleste snakket med den som ble usatt og at en av fire grep inn i situasjonen. Bruk av direkte tiltak fremfor formell rapportering på tvers av ulike arenaer, kan vise til en preferanse for umiddelbar handling fremfor byråkratiske prosesser. Det kan også tyde på en manglende tillit til formelle rapporteringssystemer eller en oppfatning av at slike systemer er ineffektive eller utilstrekkelige for å håndtere problemet. Videre kan dette indikere en kultur der ansvaret for å håndtere seksuell trakassering ofte legges på individer heller enn på organisasjoner eller institusjoner. Dette reiser spørsmål om behovet for å styrke formelle mekanismer og støttesystemer som kan tilby en mer systematisk og effektiv respons på seksuell trakassering. Videre forskning bør undersøke alternative systemer til varsling for å håndtere seksuell trakassering, samt hvordan slike systemer kan forbedres for å fremme en kultur der seksuell trakassering tas på alvor og håndteres på en effektiv måte. Det er også viktig å se på hvordan ulike typer tiltak og intervensjoner – både formelle og uformelle – fungerer i forskjellige kontekster og miljøer, og hvordan disse kan integreres for å skape en mer helhetlig og effektiv tilnærming til problemet.

På organiserte arenaer ble formelle instanser oftere informert, mens på mindre organiserte arenaer ble det sjeldnere varslet. Generelt er direkte inngripen og informasjon til formelle roller mindre vanlig på uorganiserte arenaer sammenlignet med organiserte. Forskjellen i varsling mellom organiserte og mindre organiserte arenaer kan være knyttet til tilgjengelige systemer for rapportering og støtte.

Kvinner var mer tilbøyelige til å snakke direkte med de utsatte enn menn. Yngre personer tar også oftere direkte kontakt med den utsatte enn eldre. Yngre og kvinnenes større tilbøyelighet til å snakke direkte med de utsatte når de observerer noe blir utsatt, kan igjen indikere en mer empatisk tilnærming og større bevissthet rundt konsekvensene av seksuell trakassering blant disse gruppene.

7.4 Konklusjon

For å oppsummere er seksuell trakassering et utbredt og komplekst fenomen som påvirker mange i samfunnet, spesielt utsatte grupper som personer som ikke identifiserer seg som mann eller kvinne, ikke-heterofile, funksjonshemmede og etniske minoriteter. Det forekommer ofte i arbeidslivet, offentlige rom, uorganiserte fritidsaktiviteter og på nettet. Disse funnene antyder behovet for skreddersydde tilnærminger for å håndtere seksuell trakassering på forskjellige samfunnsarenaer. Det er viktig å anerkjenne at ulike grupper og arenaer har forskjellige erfaringer og behov når det gjelder seksuell trakassering, og at strategier for å bekjempe dette problemet må være fleksible og tilpasset disse varierte kontekstene. Dette kan inkludere alt fra mer målrettet opplæring og bevisstgjøring i arbeidslivet, til økt representasjon og inkludering av ulike kjønnsidentiteter i diskusjoner om seksuell trakassering.

I denne rapporten har vi identifisert flere områder der videre studier kunne gjennomføres ved å ta utgangspunkt i materialet fra denne undersøkelse. Det bør også nevnes at undersøkelsens omfang ikke har gitt rom for å gjennomgå de åpne svarene. Med over 16 000 respondenter, kan de åpne svarene gi en dypere forståelse av flere sider ved seksuell trakassering. Blant annet på hvilke andre arenaer seksuell trakassering forekommer og andre kjennetegn ved hendelsen (setting, hvem som utsatte, fysiske og psykiske plager, praktiske konsekvenser), hvilke andre informasjonskanaler man benytter og hvilke andre årsaker til at man ikke informerer noen, enn de vi spør direkte om. Kvalitative studier vil også være essensielle for å utforske de subjektive opplevelsene og de komplekse dynamikkene som preger seksuell trakassering.

Vi håper videre forskning vil adressere disse hullene og styrke vår kunnskap om seksuell trakassering, for derved å utvikle mer effektive strategier for å bekjempe dette samfunnsproblemet. Det er avgjørende å anerkjenne de mange dimensjonene av seksuell trakassering og sørge for at tiltakene som iverksettes er inkluderende, tilgjengelige og respektfulle overfor alle berørte grupper. Med en dypere forståelse kan vi arbeide mot et mer inkluderende og trygt samfunn for alle.

Referanser

Bakken, A. & Osnes, S.M. (2021). Ung i Oslo 2021. Ungdomsskolen og videregående skole. NOVA Rapport 9/21. Oslo: NOVA, OsloMet.

Bandura, A. (1990). Selective activation and disengagement of moral control. *Journal of Social Issues*, 46, 27-46. doi: 10.1111/j.1540-4560.1990.tb00270.x.

Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 193–209. doi: 10.1207/s15327957pspr0303_3.

Bastomski, S., & Smith, P. (2017). Gender, fear, and public places: How negative encounters with strangers harm women. *Sex Roles*, 76, 73–88.

Bendixen, M., Daveronis, J., & Kennair, L. E. O. (2018). The effects of non-physical peer sexual harassment on high school students' psychological well-being in Norway: Consistent and stable findings across studies. *International Journal of Public Health*, 63, 3–11.

Bill, B., & Naus, P. (1992). The role of humor in the interpretation of sexist incidents. *Sex Roles*, 27, 645–664.

Borchorst, A. & Augustin, L. R. (2017). Seksuel chikane på arbeidsplassen. Faglige, politiske og rettlige spor. Aalborg Universitetsforlag

Bråten, M. (2020) Seksuell trakassering i ulike deler av arbeidslivet i lys av #meetoo, *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 44(1): 23–38, <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2020-01-0>

Bråten, M. (2019). Seksuell trakassering – et stille arbeidsmiljøproblem? *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 25(1), 28–48.

Bråten, M. (2018). En av seks medlemmer har opplevd seksuell trakassering. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, Publisert 3. september., <https://tidsskriftet.no/2018/09/aktuelt-i-foreningen/en-av-seks-medlemmer-har-opplevd-seksuell-trakassering>

Bråten, M. & Øistad, B.S (2018) Seksuell trakassering i hotellbransjen i Skandinavia. Erfaringer fra hoteller i Danmark, Norge og Sverige, (Fafo-rapport 2018: 29), FAFO: Oslo.

Bråten, M. & Øistad, B.S. (2017) Seksuell trakassering i arbeidslivet. Undersøkelse blant Fellesforbundets medlemmer i hotell og restaurant og Fagforbundets medlemmer i helse og omsorg, (Fafo-rapport 2017: 09), FAFO: Oslo.

Bråten, M. & Svalund, J. (2018). Seksuell trakassering innen film-, TV-, scene-, musikk- og spillfeltet (FAFO- rapport 2018:39). FAFO: Oslo.

Bråten, M., & Øistad, B. S. (2017). Seksuell trakassering i arbeidslivet. Undersøkelse blant fellesforbundets medlemmer i hotell og restaurant og Fagforbundets medlemmer i helse og omsorg. Rapport, 9.

Burn, S.M. (2019) The Psychology of Sexual Harassment, *Teaching of Psychology*, 46(1): 96–103, <https://doi.org/10.1177/0098628318816183>

Carstensen, G. (2016). Sexual Harassment Reconsidered: The Forgotten Grey Zone, *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 24(4): 267–280.

Chen, L. P., Murad, M. H., Paras, M. L., Colbenson, K. M., Sattler, A. L., Goranson, E. N., Elamin, M. B., Seime, R. J., Shinozaki, G., Prokop, L. J., & Zirakzadeh, A. (2010). Sexual abuse and lifetime diagnosis of psychiatric disorders: Systematic review and meta-analysis. *Mayo Clinic Proceedings*, 85, 618–629. <https://doi.org/10.4065/mcp.2009.0583>

Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., Strøm, I. F., Augusti, E-M. og Skauge, A.D. (2023). Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen. Rapport nr. 1. 2023. NKVTS: Oslo.

Einarsen, S. & Sørum, D. R. (1996). «Arbeidskamerat eller sex-objekt?» En krysskulturell studie av seksuell trakassering. *Nordisk Sexologi*, 14, 17–33.

Einarsen, S., Haugen, L., & Lillebråten, G. (1996). Persepsjon av seksuell trakassering i arbeidslivet. *Nordisk Sexologi*, 14(4), 216–230.

Einarsen, S., Raknes, B. I., & Matthiesen, S. B. (1993). Seksuell trakassering: Bøllen og blondinen på norske arbeidsplasser. Bergen: Sigma.

Einarsen, S., Tangedal, M, Skogstad, A., Matthiesen, S. B., Aasland, M. S., Nielsen, M. B., Bjørkelo, B., Glasø, L., & Hauge, L. J. (2007). Et brutalt arbeidsmiljø? En undersøkelse av mobbing, konflikter og destruktiv ledelse i norsk arbeidsliv. Hentet 11. juli 2016 fra http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/2381/Rapport_BBRG_2007.pdf?sequence=1&isAllOwed=y

Fasting, K. (2022). Mobbing og seksuell trakassering i arbeidslivet – en litteraturgjennomgang. FFI-notat 22/00669.

Fasting, K., Brackenridge, C., & Knorre, N. (2010). Performance level and sexual harassment prevalence among female athletes in the Czech Republic. *Women in Sport & Physical Activity Journal*, 19(1), 26–32.

Fasting, K., Brackenridge, C., & Sundgot-Borgen, J. (2003). Experiences of sexual harassment and abuse among Norwegian elite female athletes and nonathletes. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(1), 84–97.

Fasting, K., Brackenridge, C., & Sundgot-Borgen, J. (2004). Prevalence of sexual harassment among Norwegian female elite athletes in relation to sport type. *International Review for the Sociology of Sport*, 39(3), 373–386.

Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76–89.

Fasting, K., Chroni, S., & Knorre, N. (2012). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, Education and Society*, 19(2), 115–130.

Fasting, K. & Køber, P. K (2019) Anbefalt metode for kartlegging av mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret, (FFI-notat 19/00805), Forsvarets forskningsinstitutt: Oslo.

Fasting, K., & Sundgot-Borgen, J. (2000). *Kvinner, eliteidrett og seksuell trakassering*. Oslo: Olympiatoppen.

Fasting, K., Køber, P. K., & Strand, K. R. (2021). Mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret- resultater fra MOST-undersøkelsen 2020. (FFI-rapport 21/00414), Forsvarets forskningsinstitutt: Oslo.

Fileborn, B., & O'Neill, T. (2023). From "ghettoization" to a field of its own: a comprehensive review of street harassment research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(1): 125–138.

Fredrikson, M. & Alvinus, A.(2019) Organisationskultur och ledarstrategier i ljuset av #metoo, *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 25(2): 28–45.

Folgerø, I. S. & Fjeldstad, I. H. (1995). «On duty - off guard: Cultural norms and sexual harassment in service organisations". *Organization Studies*, 16(2): 299–313.

Gekoski, A., Gray, J. M., Adler, J. R., & Horvath, M. A. (2017). The prevalence and nature of sexual harassment and assault against women and girls on public transport: an international review. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 3(1): 3–16.

Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. (Red.) (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. (NKVTS Rapport 4/2019) Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress: Oslo.

Hagen, I.M. & Svalund, J. (2019) Vold, trusler og trakassering i helse- og sosialsektoren, (Faforapport 2019: 32), FAFO: Oslo.

Hennekam, S., & Bennett, D. (2017). Sexual harassment in the creative industries: Tolerance, culture and the need for change. *Gender, Work and Organization*, 24(4): 417–434. <https://doi.org/10.1111/gwao.12176>.

Hov, D.H., Horvei, M. og Bjerkebakke, T. (2023) Trakasseringsbarometeret 2023, Kantar Public: Oslo.

Idås, T. og Backholm, K. (2020), Seksuell trakassering i norske redaksjoner – og hvorfor det ikke varsles, *Norsk Medietidsskrift*, 107(2): 1–15.

Idås, T., Orgeret, K. S., & Backholm, K. (2020). # MeToo, Sexual Harassment and Coping Strategies in Norwegian Newsrooms. *Media and Communication*, 8(1): 57–67.

- Jardim, P.S.J., Gaustad, J. V., Langøien, L. J., & Næss, G. E. (2022). Omfang av seksuell trakassering i Norge: en hurtigoversikt. FHI.
- Johnson, M., & Bennett, E. (2015). *Everyday sexism: Australian women's experiences of street harassment*. The Australia Institute, Canberra.
- Kelly, L. (1988). *Surviving Sexual Violence*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Keyton, Joann. 1996. "Sexual harassment: A multidisciplinary synthesis and critique." I B. R. Burleson (red.) *Communication Yearbook 19*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Keyton, Joann, and Kathy Menzie. 2007. "Sexually Harassing Messages: Decoding Workplace Conversation." *Communication Studies* 58 (1): 87–103. doi: 10.1080/10510970601168756.
- Kleppe, B. & Røyseng, S. (2016) Sexual harassment in the Norwegian theatre world, *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 46(5), 282–296 <http://dx.doi.org/10.1080/10632921.2016.1231645>
- Luthar, Harsh K., and Vipin K. Luthar. (2008). "Likelihood to Sexually Harass: A Comparison among American, Indian, and Chinese Students." *International Journal of Cross Cultural Management*, 8(1): 59–77. doi: 10.1177/1470595807088322.
- Løvgren, M., Hagestøl, A. og Kotsadam, A. (2022). *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020. NOVA-rapport 2/22*. Oslo: NOVA/OsloMet.
- McDonald, P. (2012). "Workplace Sexual Harassment 30 Years on: A Review of the Literature". *International Journal of Management Reviews*, 14(1): 1–17.
- McLaughlin, H., Uggen, C., & Blackstone, A. (2012). Sexual harassment, workplace authority, and the paradox of power. *American Sociological Review*, 77(4): 625–647. <https://doi.org/10.1177/0003122412451728>.
- Merkin, R. S. 2012. "Sexual Harassment Indicators: The Socio-Cultural and Cultural Impact of Marital Status, Age, Education, Race, and Sex in Latin America." *Intercultural Communication Studies* 21(1): 154–172.
- Mulinari, P. (2007) *Maktens fantasier & servicearbeidets praktik – arbeidsvillkor inom hotel- och restaurantbranschen i Malmö*. Linköpings Studies in Arts and Science No 414. Linköpings universitet. Institutionen för Tema: Linköping.
- Nielsen, M. B., & Einarsen, S. (2012). Outcomes of exposure to workplace bullying: A meta-analytic review. *Work & Stress*, 26(4), 309–332. <https://doi.org/10.1080/02678373.2012.734709>
- Nielsen, M. B., Kjær, S., Aldrich, P. T., Madsen, I. E. H., Friberg, M. K., Rugulies, R. & Folker, A. P. (2017). Sexual harassment in care work – Dilemmas and consequences: A qualitative investigation. *International Journal of Nursing Studies*, 50: 122–130
- Nordstrøm, T. S. & Odberg, N. (2022) Forbudet mot seksuell trakassering, forebyggings- og håndteringsplikten og erstatningsansvaret, *Arbeidsrett*, 19(1): 93–116, <https://doi.org/10.18261/arbeidsrett.19.1>.

- O'Hare, E. A. & O'Donohue, W. (1998). "Sexual Harassment: Identifying Risk Factors" *Archives of Sexual Behavior*, 27(06): 561–580.
- Page, T. E., Pina, A. (2015) Moral disengagement as a self-regulatory process in sexual harassment perpetration at work: A preliminary conceptualization, *Aggression and Violent Behavior*, 21: 73–84, <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.01.004>
- Page, T.E., Pina, A., & Giner-Sorolla, R. (2015). "It Was Only Harmless Banter!" The development and preliminary validation of the moral disengagement in sexual harassment scale. *Aggressive Behavior*. doi: 10.1002/ab.21621.
- Page, T. E., Pina, A., & Giner-Sorolla, R. (2016). "It was only harmless banter!" The Development and Preliminary Validation of the Moral Disengagement in Sexual Harassment Scale. *Page Aggressive Behavior*, 42(3): 254–273, <https://doi.org/10.1002/ab.21621>
- Paras, M. L., Murad, M. H., Chen, L. P., Goranson, E. N., Sattler, A. L., Colbenson, K. M., Elamin, M. B., Seime, R. J., Prokop, L. J., & Zirakzadeh, A. (2009). Sexual abuse and lifetime diagnosis of somatic disorders. A Systematic Review and meta-analysis. *JAMA*, 302(5): 550–560. <https://doi.org/10.1001/jama.2009.1091>
- Pryor, J.B., LaVite, C.M. & Stoller, L.M. (1993) A Social Psychological Analysis of Sexual Harassment: The Person/Situation Interaction, *Journal of Vocational Behavior*, 42(1): 68–83.
- Pryor, J.B., Giedd, J.L., & Williams, K.B. (1995). A social psychological model for predicting sexual harassment. *Journal of Social Issues*, 51: 69–84. doi: 10.1111/j.1540-4560.1995.tb01309.x
- Pryor, J.B., & Fitzgerald, L.F. (2003). Sexual harassment research in the United States. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf & C.L. Cooper (red.), *Bullying and emotional abuse in the workplace: International perspectives in research and practice*, London: Taylor & Francis, 79–100.
- Quinn, B.A. (2002). Sexual harassment and masculinity: The power and meaning of "girl watching." *Gender and Society*, 16: 386–402. doi: 10.1177/0891243202016003007.
- Rambøll (2023). *Arbeidsmiljøundersøkelse våren 2023. Politi og lensmannsetaten: rapport om uønsket seksuell trakassering*. Oslo: Rambøll management consulting
- Rambøll (2020). *Arbeidsmiljøundersøkelse høsten 2020. Politi og lensmannsetaten: rapport om uansett seksuell trakassering*. Oslo: Rambøll management consulting.
- Sand, T. S., Fasting, K., Chroni, S., & Knorre, N. (2011). Coaching behavior: Any consequences for the prevalence of sexual harassment? *International Journal of Sports Science and Coaching*, 6(2): 229–241.
- Saunders, S., & Easteal, P.A.M. (2013). The nature, pervasiveness and manifestations of sexual harassment in rural Australia: Does 'masculinity' of workplace make a difference? *Women's Studies International Forum*, 40: 121–131. doi: 10.1016/j.wsif.2013.05.013.
- Sletteland, A. (2018). Da #metoo kom til Norge: Et ufullendt normskifte mot seksuell trakassering. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 42(3): 142–161.

Spector, P. E., Zhou, Z. E. & Che, X. X. (2014). Nurse exposure to physical and nonphysical violence, bullying and sexual harassment: A quantitative review. *International Journal of Nursing Studies*. 51: 72–84.

Steine, I.M., Skogen, J.C., Hysing, M., Puigvert, L., Schønning, V. & Sivertsen, B. (2021) Sexual harassment and assault predict sleep disturbances and is partly mediated by nightmares: Findings from a national survey of all university students in Norway, *Journal of Sleep Research*, 30(6): e13338, doi: <https://doi.org/10.1111/jsr.13338>

Steine, I. M., Harvey, A. G., Krystal, J. H., Milde, A. M., Grønli, J., Bjorvatn, B., & Pallesen, S. (2012). Sleep disturbance in sexual abuse victims: A systematic review. *Sleep Medicine Reviews*, 16: 15–25. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2011.01.006>

Tata, J. (2000). She said, he said. The influence of remedial accounts on third-party judgments of coworker sexual harassment. *Journal of Management*, 26, 1133–1156.

Ubisch, S., Strand, K.R., & Fasting, K. (2023) Mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret – resultater fra en spørreundersøkelse i 2022, (FFI-rapport 23/01036), Forsvarets forskningsinstitutt: Oslo.

Yagil, D. (2008). When the customer is wrong: A review of research on aggression and sexual harassment in service encounters. *Aggression and Violent Behavior*. 13: 141–152.

Zeigler-Hill, V., Besser, A., Morag, J., Campbell, W.K. (2016) The Dark Triad and sexual harassment proclivity, *Personality and Individual Differences*, 89: 47–54, <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.048>.

Ødegård, A. M., Andersen, R. K., Jordfald, B., Nergaard, K., & Trygstad, S. C. (2020). Utelivsbransjen–utvikling i arbeidsforhold etter 2014. (Fafø-rapport 2020:26), FAFO: Oslo.

Vedlegg 1

Tabell 1 – Detaljert oversikt over forekomsten av ulike former for seksuell trakassering og hyppighet på forekomsten (prosentvis)

	Kjønnsstrakassering			
	Støtende eller ubehagelige kommentarer om [menn/kvinner], for eksempel at [menn/kvinner] ikke passer til eller burde ha muligheten til å gjøre visse typer oppgaver eller ha visse typer roller	Å bli fortalt seksuelle vitser eller historier som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	At noen har behandlet deg dårlig, ignorert, eller fornærmet deg fordi du er [mann/kvinne]	At noen har hatt en nedlatende oppførsel eller har kommet med nedverdiggende eller slengbemerkinger til deg fordi du er [mann/kvinne]
Veldig ofte	1.0	0.4	0.9	0.8
Ofte	2.3	0.9	1.7	1.4
Noen ganger	11.2	6.8	8.8	8.7
Én eller to ganger	13.5	12.6	11.4	11.6
Nei, aldri	68.1	76.5	72.7	73.9
Vet ikke	3.3	2.1	4.1	3.0
Ønsker ikke svare	0.6	0.6	0.4	0.6
N=	15,798	16,070	15,794	15,805

Uønsket seksuell oppmerksomhet

	Seksuelt ladet stirring eller blick som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	At noen har forsøkt å etablere et romantisk eller seksuelt forhold til deg, til tross for at du har avvist dette	Kommentarer eller slengbemerkinger om ditt utseende eller kropp som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	Plagsomme eller påtrengende invitasjoner om date, middager eller lignende, til tross for at du hadde sagt nei til dette
Veldig ofte	0.5	0.2	0.5	0.3
Ofte	1.0	0.5	1.1	0.4
Noen ganger	4.6	3.2	6.2	2.3
Én eller to ganger	7.2	7.5	10.8	4.7
Nei, aldri	83.8	86.3	78.7	90.7
Vet ikke	2.4	1.6	2.1	1.0
Ønsker ikke svare	0.6	0.7	0.6	0.6
N=	16,052	16,047	16,061	16,048

Uønsket seksuell oppmerksomhet

	Uønskede seksuelle hentydninger (blikk, slengbemerkinger, fleip og erting) om din kropp, dine klær, ditt privatliv, din seksuelle legning eller lignende	At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	At noen har sendt deg seksuelt ladede bilder eller filmer som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	Uønsket fysisk kontakt som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig, for eksempel klåing, tafsing, klapping, klemming eller kyssing mot din vilje?
Veldig ofte	0.5	0.1	0.2	0.2
Ofte	1.3	0.1	0.4	0.5
Noen ganger	6.1	0.4	2.6	3.9
Én eller to ganger	8.3	1.3	4.4	8.7
Nei, aldri	81.0	96.3	90.9	84.8
Vet ikke	2.2	1.3	0.9	1.2
Ønsker ikke svare	0.6	0.6	0.6	0.6
N=	16,066	16,059	16,048	16,055

	Seksuelt press			Seksuelle overgrep	
	Uønskede forespørsler om seksuelle tjenester med løfte eller hentydning om belønning, for eksempel løfte om andre arbeidsoppgaver, bedre arbeidsvilkår eller andre fordeler	Å bli behandlet dårlig fordi du ikke ville ha sex, for eksempel ved å gi deg dårligere arbeidsoppgaver eller arbeidsvilkår, eller andre ulemper	At noen har benyttet seg av sin posisjon for å presse deg til uønsket seksuell aktivitet	At noen har hatt sex/samleie med deg uten ditt samtykke	Å bli tvunget til seksuelle handlinger
Veldig ofte	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Ofte	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1
Noen ganger	0.5	0.5	0.5	0.3	0.3
Én eller to ganger	0.9	0.8	1.1	1.4	1.3
Nei, aldri	96.8	96.8	97.0	96.6	97.0
Vet ikke	0.9	0.9	0.7	0.7	0.6
Ønsker ikke svare	0.6	0.7	0.5	0.9	0.7
N=	16055	16072	16056	16072	16058

Tabell 2 – Detaljert oversikt over hyppighet blant de som har vært utsatt (prosentvis)

Kjønstrakassering				
	Støtende eller ubehagelige kommentarer om [menn/kvinner], for eksempel at [menn/kvinner] ikke passer til eller burde ha muligheten til å gjøre visse typer oppgaver eller ha visse typer roller	Å bli fortalt seksuelle vitser eller historier som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	At noen har behandlet deg dårlig, ignorert, eller fornærmet deg fordi du er [mann/kvinne]	At noen har hatt en nedlatende oppførsel eller har kommet med nedverdiggende eller ubehagelige kommentarer eller slengbemerkinger til deg fordi du er [mann/kvinne]
Veldig ofte	4	2	4	4
Ofte	8	4	7	6
Veldig ofte eller ofte	12	6	11	10
Noen ganger	40	33	39	38
Én eller to ganger	48	61	50	52
Noen ganger eller én eller to ganger	88	94	89	90
N=	4535	3391	3657	3571

Uønsket seksuell oppmerksomhet				
	Seksuelt ladet stirring eller blick som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	At noen har forsøkt å etablere et romantisk eller seksuelt forhold til deg, til tross for at du har avvist dette	Kommentarer eller slengbemerkinger om ditt utseende eller kropp som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	Plagsomme eller påtrengende invitasjoner om date, middager eller lignende, til tross for at du hadde sagt nei til dette
Veldig ofte	3	2	3	4
Ofte	8	4	6	5
Veldig ofte eller ofte	11	6	9	9
Noen ganger	35	28	33	30
Én eller to ganger	54	66	58	61
Noen ganger eller én eller to ganger	89	94	91	91
N=	2263	1848	3040	1254

Uønsket seksuell oppmerksomhet

Uønskede seksuelle hentydninger (blikk, slengbemerkinger, fleip og erting) om din kropp, dine klær, ditt privatliv, din seksuelle legning eller lignende

At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig

At noen har sendt deg seksuelt ladede bilder eller filmer som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig

Uønsket fysisk kontakt som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig, for eksempel klåing, tafsing, klapping, klemming eller kyssing mot din vilje?

Veldig ofte	3	4	3	2
Ofte	8	7	5	4
Veldig ofte eller ofte	11	10	9	6
Noen ganger	38	20	34	29
Én eller to ganger	51	69	57	65
Noen ganger eller én eller to ganger	89	90	91	94
N=	2649	329	1366	2221

Seksuelt press

Seksuelle overgrep

Uønskede forespørsler om seksuelle tjenester med løfte eller hentydning om belønning, for eksempel løfte om andre arbeidsoppgaver, bedre arbeidsvilkår eller andre fordeler

Å bli behandlet dårlig fordi du ikke ville ha sex, for eksempel ved å gi deg dårligere arbeidsoppgaver eller arbeidsvilkår, eller andre ulemper

At noen har benyttet seg av sin posisjon for å presse deg til uønsket seksuell aktivitet

At noen har hatt sex/samleie med deg uten ditt samtykke

Å bli tvunget til seksuelle handlinger

Veldig ofte	9	5	4	5	6
Ofte	5	8	5	2	3
Veldig ofte eller ofte	14	13	9	7	9
Noen ganger	30	33	28	16	17
Én eller to ganger	55	54	63	78	74
Noen ganger eller én eller to ganger	86	87	91	93	91
N=	299	262	294	303	305

Tabell 3 – Utsatthet blant ulike grupper (prosentvis)

Utsatt for ... siste 12 måneder						
	Seksuell trakassering (sett under ett)	Kjønns-trakassering	Uønsket seksuell oppmerksomhet	Seksuelt press	Seksuelle overgrep	N=
Totalt	52.0	43.0	36.1	3.6	2.6	16160
Mann	43.0	33.8	28.2	2.3	1.5	6957
Kvinne	61.0	52.8	43.7	4.8	3.6	8953
Annen kjønnsidentitet	77.3	42.3	71.4	11.3	11.0	101
16-19 år	63.6	51.4	52.6	8.2	5.9	2210
20-29 år	69.2	57.9	56.3	6.5	6.3	2033
30-39 år	58.8	50.5	40.6	3.4	2.3	2207
40-49 år	50.4	41.9	33.0	2.6	1.7	2879
50-66 år	42.0	33.7	25.6	2.2	1.3	5050
67 år eller eldre	35.4	28.0	19.6	2.1	0.8	1781
Lavere utdanning	51.5	41.1	38.3	4.7	3.7	7255
Høyere utdanning	52.6	44.6	34.5	2.8	1.8	8836
Har en funksjonsnedsettelse	63.9	52.7	49.5	8.9	7.4	1063
Tilhører en etnisk minoritet	56.0	46.1	42.6	6.2	3.9	1837
Har en sterk religionstilhørighet/ utøvende religiøs	49.7	40.9	34.2	3.3	2.4	2385
Ikke heterofil	73.0	60.5	60.6	8.3	6.7	959

Tabell 4 - Utsatthet blant de som tilhører minoriteter (prosentvis)

		15-29 år		30-49 år		50 år og eldre	
		Utsatt for seksuell trakassering	N=	Utsatt for seksuell trakassering	N=	Utsatt for seksuell trakassering	N=
Seksuell orientering	Ikke heterofil	79.7	595	69.6	255	53.3	109
	Heterofil	65.9	3250	54.8	4563	40.2	6401
Funksjonsnedsettelse	Har en funksjonsnedsettelse	74.9	310	66.6	274	54.0	479
	Ikke funksjonsnedsettelse	67.0	3792	54.4	4720	39.2	6176
Etnisk minoritet	Tilhører en etnisk minoritet	68.8	669	53.7	670	41.7	498
	Ikke etnisk minoritet	67.6	3388	55.6	4243	40.4	6157
Religions-tilhørighet	Har en sterk religionstilhørighet	61.6	663	48.0	676	44.4	1046
	Ikke sterk religionstilhørighet	69.3	3271	56.5	4196	39.7	5527

Tabell 5 – Detaljert oversikt over forekomst på ulike arenaer (prosentvis)

	Seksuell trakassering (sett under ett)	Kjønns-trakassering	Uønsket seksuell oppmerksomhet	Seksuelt press	Seksuelt overgrep	N=
I det offentlige rom (kollektivtransport, i parken, på gaten, på butikken)	17.6	11.8	11.1	0.3	0.1	16160
I forbindelse med deltagelse på et arrangement (f.eks. konsert, festival, leir)	9.6	5.6	5.9	0.3	0.2	16160
På en restaurant, bar, nattklubb, og lignende	14.8	9.4	10.2	0.5	0.6	16160
På en digital arena (f.eks. sosiale medier, date-app, online gaming, nettforum)	14.4	9.3	8.7	0.7	0.2	16160
I arbeidssammenheng	32.1	26.2	17.4	0.9	0.2	11309
En idrettsorganisasjon (-lag, -klubb, -forening)	5.5	3.7	2.4	0.0	0.0	3551
En kulturorganisasjon (f.eks. korps, kor, teater, folkedans)	5.8	3.9	2.8	0.0	0.0	1277
Et politisk parti	9.1	6.9	4.0	0.7	0.2	695
En bruker- og/ eller interesseorganisasjon (f.eks. studentorganisasjon, miljøorganisasjon)	8.2	5.6	4.8	0.4	0.0	735
En frivillig organisasjon som arbeider med lokalmiljø og bosted (f.eks. grendelag, velforening)	4.7	3.8	1.7	0.1	0.0	843
En frivillig organisasjon som arbeider med helse- og helserelaterte sosiale oppgaver (f.eks. Nasjonalforeningen for folk)	4.4	3.3	2.0	0.0	0.0	321
En frivillig organisasjon som arbeider med humanitære spørsmål (f.eks. Røde Kors, Amnesty)	3.4	2.8	0.9	0.6	0.0	570
En frivillig organisasjon som arbeider med rekreasjon og sosialt samvær (f.eks. turlag, pensjonistlag)	6.1	3.2	4.0	0.1	0.0	580
En religiøs organisasjon eller livssynsorganisasjon (f.eks. trossamfunn, menighet, forbund)	4.7	3.7	2.0	0.4	0.2	910
Private kurs/ timer/ partier (f.eks. personlig trening, gruppetimer, språkkurs, dansepartier)	5.1	3.1	3.0	0.2	0.2	2920
Nettverk og grupper på digitale plattformer (f.eks. online gaming)	17.8	15.4	7.7	0.8	0.1	1424
Fritidsaktiviteter sammen med venner/ naboer utenfor hjemmet (f.eks. trening, friluftsliv, musikk, kultur, hobby)	20.0	14.6	11.2	0.8	1.0	8095

Tabell 6 – Varsling til ulike instanser

Varsling blant de som har vært utsatt for en hendelse i offentligheten, på internett, eller under semi- eller uorganisert fritid.

	Jeg informerte ingen	Helse-personell	Politiet	N=
Støtende eller ubehagelige kommentarer om menn/kvinner	86.0	0.8	0.5	2235
Å bli fortalt seksuelle vitser eller historier som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	87.4	0.8	0.1	1509
At noen har behandlet deg dårlig, ignorert, eller fornærmet deg fordi du er mann/kvinne	85.6	0.7	0.2	1471
At noen har hatt en nedlatende oppførsel eller har kommet med nedverdiggende eller ubehagelige kommentarer eller slengbemerkinger til deg fordi du er mann/kvinne	88.2	0.8	0.3	1587
Seksuelt ladet stirring eller blikk som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	83.1	0.6	0.6	1480
At noen har forsøkt å etablere et romantisk eller seksuelt forhold til deg, til tross for at du har avvist dette	82.4	1.0	0.8	1099
Kommentarer eller slengbemerkinger om ditt utseende eller kropp som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	86.7	1.2	0.2	1464
Plagsomme eller påtrengende invitasjoner om date, middager eller lignende, til tross for at du hadde sagt nei til dette	82.5	1.5	1.1	747
Uønskede seksuelle hentydninger (blikk, slengbemerkinger, fleip og erting) om din kropp, dine klær, ditt privatliv, din seksuelle legning eller lignende	87.9	1.2	0.7	1326
At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	76.1	4.3	3.6	182
At noen har sendt deg seksuelt ladede bilder eller filmer som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	84.2	0.4	0.8	1024
Uønsket fysisk kontakt som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig, for eksempel klåing, tafsing, klapping, klemming eller kyssing mot din vilje?	81.3	1.3	0.9	1096
Uønskede forespørsler om seksuelle tjenester med løfte eller hentydning om belønning, for eksempel løfte om andre arbeidsoppgaver, bedre arbeidsvilkår eller andre fordeler	82.9	3.1	1.3	142
Å bli behandlet dårlig fordi du ikke ville ha sex, for eksempel ved å gi deg dårligere arbeidsoppgaver eller arbeidsvilkår, eller andre ulemper	79.9	8.1	5.2	103
At noen har benyttet seg av sin posisjon for å presse deg til uønsket seksuell aktivitet	73.3	10.0	5.6	116
At noen har hatt sex/samleie med deg uten ditt samtykke	65.6	15.7	9.3	150
Å bli tvunget til seksuelle handlinger	70.3	10.2	9.0	147

Varsling blant de som har vært utsatt for en hendelse i arbeidssammenheng eller under organisert fritid.

	A	B	C	D	E	F	G	N=
A: Jeg informerte ingen B: Leder/ lærer/ trener/ annen med ledersrolle C: Tillitsvalgt/ HR-ansatt/ annen med en formell rolle D: Kollega/ medstudent/ lagkamerat/ annet medlem E: Helsepersonell (f.eks bedrifts- eller skolehelsestjeneste) F: Arbeidsplassens/ studiestedets/ organisasjonens varslingskanal G: Politiet								
Støtende eller ubehagelige kommentarer om menn/kvinner	64.2	11.1	5.1	18.6	0.9	2.0	0.2	1453
Å bli fortalt seksuelle vitser eller historier som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	72.5	7.5	4.4	13.8	0.2	1.2	0.2	1391
At noen har behandlet deg dårlig, ignorert, eller fornærmet deg fordi du er mann/kvinne	56.9	16.1	6.6	22.3	1.1	2.4	0.1	1580
At noen har hatt en nedlatende oppførsel eller har kommet med nedverdiggende eller ubehagelige kommentarer eller slengbemerkinger til deg fordi du er mann/kvinne	66.8	13.3	4.4	17.5	0.8	1.9	0.2	1365
Seksuelt ladet stirring eller blick som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	63.1	9.8	5.1	20.8	0.9	1.8	0.2	539
At noen har forsøkt å etablere et romantisk eller seksuelt forhold til deg, til tross for at du har avvist dette	65.3	10.2	6.2	18.4	1.1	2.2	0.4	434
Kommentarer eller slengbemerkinger om ditt utseende eller kropp som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	70.6	10.6	3.6	13.8	1.1	1.5	0.3	936
Plagsomme eller påtrengende invitasjoner om date, middager eller lignende, til tross for at du hadde sagt nei til dette	64.3	9.3	4.7	18.2	0.3	1.1	0.4	298
Uønskede seksuelle hentydninger (blick, slengbemerkinger, fleip og erting) om din kropp, dine klær, ditt privatliv, din seksuelle legning eller lignende	72.3	9.9	3.4	14.2	0.6	1.1	0.0	775
At noen har tatt eller delt seksuelt ladede bilder av deg som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	69.1	18.8	9.5	15.9	0.0	10.1	5.4	39
At noen har sendt deg seksuelt ladede bilder eller filmer som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig	73.4	7.6	6.8	9.8	0.8	2.4	0.6	119
Uønsket fysisk kontakt som du ble opprørt over eller opplevde støtende eller ubehagelig, for eksempel klåing, tafsing, klapping, klemming eller kyssing mot din vilje?	63.0	11.7	5.4	20.9	0.9	2.2	0.1	664
Uønskede forespørsler om seksuelle tjenester med løfte eller hentydning om belønning, for eksempel løfte om andre arbeidsoppgaver, bedre arbeidsvilkår eller andre fordeler	71.1	9.8	3.9	6.5	2.2	2.3	3.7	71
Å bli behandlet dårlig fordi du ikke ville ha sex, for eksempel ved å gi deg dårligere arbeidsoppgaver eller arbeidsvilkår, eller andre ulemper	70.4	11.1	6.8	7.4	5.8	1.4	0.0	61
At noen har benyttet seg av sin posisjon for å presse deg til uønsket seksuell aktivitet	74.1	14.1	8.0	7.2	1.2	2.3	0.5	78
At noen har hatt sex/samleie med deg uten ditt samtykke	-	-	-	-	-	-	-	14
Å bli tvunget til seksuelle handlinger	-	-	-	-	-	-	-	14

Tabell 7 – årsaker til å ikke ha varslet noen med en formell rolle om seksuell trakassering

	Kjønns- trakassering	Uønsket seksuell oppmerksomhet	Seksuelt press	Seksuelle overgrep
Var redd for å ikke bli tatt på alvor / trodd på	11.1	14.1	30.8	26.0
Var redd for at det skulle påvirke min videre karriere/ studier negativt	6.0	6.2	14.6	5.3
Var redd for å miste jobben/ posisjonen i organisasjonen	2.6	2.7	11.2	4.0
Var redd for å bli utfryst av kolleger/ medstudenter/ lagkamerater/ andre medlemmer	5.3	5.6	9.1	3.3
Følte meg truet av kollega/ medstudent/ lagkamerat/ annet medlem	1.0	1.9	3.4	1.0
Hadde ikke tilstrekkelig tillit til noen av dem	9.7	8.3	13.9	11.2
Var redd for eget rykte	3.9	5.6	8.4	13.0
Jeg syntes det var for belastende å varsle	8.3	9.5	20.2	20.8
Kjente på skamfølelse (skammet meg over det som hadde skjedd)	2.5	6.7	13.9	26.9
Ville unngå konsekvenser for egen familie/barn	1.3	2.7	6.8	7.0
Ønsket ikke å ramme personen som utførte handlingen eller personens familie/ barn	5.8	7.9	12.7	11.0
Syntes ikke det var alvorlig nok	75.2	69.4	36.8	29.8
Annet, noter...	8.8	6.0	3.8	8.5
Vet ikke	4.1	4.8	5.4	5.8
Ønsker ikke svare	2.9	3.8	6.7	12.2
N=	3847	2792	229	146